

ISLAMOFBIJA I ANTIAMERIKANIZAM

UZROCI I RJEŠENJA

ISLAMOFBIJA
I ANTIAMERIKANIZAM

UZROCI I RJEŠENJA

Original

Mohamed Nimer, ed.

Islamophobia and Anti-Americanism: Causes and Remedies
Beltsville, Maryland: Amana Publications, 2007, 152 str.

Prijevod
Alem Koluh

Redaktura
Dr. Munir Mujić

Lektor
Hurija Imamović

Izdavač
Centar za napredne studije, Sarajevo
Tel.: 033 572 411
Fax: 033 572 410
Email: cns@bih.net.ba
www.cns.ba

Zabranjeno umnožavanje u komercijalne svrhe.
Knjiga je dostupna na www.cns.ba.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

323.12/.13:28]:323.28 (73)

ISLAMOFOBIIJA i antiamerikanizam : uzorci i rješenja / urednik Mohamed Nimer ;
prijevod na bosanski Alem Koluh. - Sarajevo ; Centar za napredne studije, 2009. 121 str. ; 21 cm
Prijevod djela: Islamophobia and anti americanism - Bibliografske i druge bilješke uz tekst

ISBN 978 - 9958 - 9979 - 3 - 8
1. Nimer, Muhamed
COBISS.BH-ID 17822470

ISLAMOFBIJA I ANTIAMERIKANIZAM

UZROCI I RJEŠENJA

Urednik
Mohamed Nimer

Prijevod na bosanski
Alem Koluh

Sarajevo, 2009

U saradnji sa:

Izdavač se zahvaljuje
izdavačkoj kući Amana Publications,
Beltsville, Maryland, SAD
na ustupljenim izdavačkim pravima.

SADRŽAJ

SARADNICI	7
PREDGOVOR.....	13
<i>Nihad awad</i>	
UVOD	14
Islamofobija i antiamerikanizam međusobno se podupiru	15
<i>Mohamed nimer</i>	
IZAZOVI DEFINIRANJA ISLAMOFBIJE I ANTIAMERIKANIZMA	26
Predrasude su stvarne i uzrokuju ogromnu štetu.....	27
<i>Parvez ahmed</i>	
Istina i samodopadnost oblikuju antiamerikanizam i islamofobiju.....	32
<i>Louay safi</i>	
Optuživanje protivnika za antiamerikanizam je stara politika.....	36
<i>John voll</i>	
POGREŠNA SHVATANJA	42
Amerika i muslimanski svijet moraju promijeniti međusobni odnos ljubavi i mržnje	43
<i>Anwar ibrahim</i>	
Trebadekonstruirati našu veliku priču o superiornosti	46
<i>Scott c. Alexander</i>	
Ponovno ispitajmo koncept sekularizma	57
<i>Jamal badawi</i>	
POSLEDICE POLITIKE	60
Kršenja ljudskih prava pothranjuhu antiamerikanizam	61
<i>Chip pitts</i>	
Američki imperijalizam pothranjuje antiamerikanizam	66
<i>Louis cantori</i>	

ULOGA MEDIJA	70
Trebakriviti popularne medije i kreatore javnog mnijenja.....	71
<i>Samer shehata</i>	
Al-jazeera nije krivac.....	82
<i>Hafiz al-mirazi</i>	
Problem su automatske reakcije i kontrareakcije.....	85
<i>Claude salhani</i>	
ULOGA VJERSKIH VOĐA	90
Ovo je sukob rođaka.....	91
<i>James jones</i>	
Trebada gradimo na uzvišenim vrijednostima koje dijele sve religije.....	96
<i>Muzammil siddiqi</i>	
Nestvarajte stereotipe o evangelistima	102
<i>Richard cizik</i>	
Primijenimo naše zajedničke vrijednosti u javnoj sferi	105
<i>Shanta premawardhana</i>	
ULOGA AMERIČKIH MUSLIMANA	110
Budimo na strani američke velikodušnosti	111
<i>Cherrif bassiouni</i>	
Američki muslimani imaju ulogu u premoštavanju jaza.....	116
<i>Asma asfarrudin</i>	

SARADNICI

ASMA AFSARUDDIN

Dr. Asma Afsaruddin vanredni je profesor arapskih i islamskih studija na Univerzitetu Notre Dame (Notre Dame, IN). Područje njenog istraživanja su islamsko političko i religijsko mišljenje, Kur'an i Hadis, islamska intelektualna historija i pitanja koja se tiču odnosa između spolova. Napisala je i priredila tri knjige, od kojih je najnovija *Vrlina i prednost: Srednjovjekovni islamski diskurs o legitimnom vodstvu*. Afsaruddin djeluje kao predsjednica Centra za izučavanje islama i demokratije i savjetnicapri organizaciji Karamah koja se bavi pravima žena i ljudskimpravima općenito. Godine 2005. Carnegie korporacija imenovala je učenjakom godine.

Parvez Ahmed

Dr. Parvez Ahmed predsjednik je Vijeća za američko-muslimanske odnose (CAIR). Vanredni je profesor finansija na Univerzitetu Sjeverna Florida u Jacksonvillu. Poredobavljanja akademskih poslova, piše i članke putem kojih razbija predrasude o islamu i muslimanima. Njegovi članci objavljuvani su u nekoliko vodećih novina širom zemlje. Dr. Ahmeddjeluje kao slobodni član Američke unije za građanske slobode na Floridi. Također je i član OneJax, bivše Državne konferencije o društvu i pravdi (NCCJ).

SCOTT ALEXANDER

Scott Alexander je vanredni profesor islamskih studija i voditelj katoličko-muslimanskih studija pri Katoličkoj teološkoj uniji (Chicago IL). Doktorirao je iz oblasti historije religija s naglaskom na islamske studije koji je odbranio na Univerzitetu Columbia i urednik je knjige *Sestre: žena, religija i vodstvom kršćanstvu i islamu*. Alexander vodi brojne međureligijske dijaloge s namjerom da potakne muslimane, Jevreje i kršćane u Čikagu na razgovor o onome što im je zajedničko.

JAMAL BADAWI

Jamal Badawi profesor je na Odsjeku za religijske studije i menadžment pri Univerzitetu Saint Mary (Halifax, NS, Canada). Dodiplotmske studije završio je u Egiptu, u Kairu, a magistrirao i doktorirao na Univerzitetu Indiana (Bloomington, IN) iz oblasti poslovne administracije. Dr. Badawiveoma je tražen predavač u Sjevernoj Americi i izvan nje. Producirao je televizijski serijal «Islam u fokusu» u 352 nastavka. Serijal je prikazan na mnogim lokalnim televizijskim stanicama u Kanadi, Sjedinjenim Američkim Državama i drugim zemljama. Takođe je napisao knjige *Ravnopravnost spolova u islamu: osnovni principi* (American Trust Publication: 1995) i *Vodstvo: islamska perspektiva* (Amana Publications: 1999).

CHERIF BASSIOUNI

Dr. M. Cherif Bassiouni ugledni je istraživač, profesor prava na Pravnom fakultetu Univerziteta DePaul (Chicago, IL) i predsjednik njegovog Međunarodnog instituta za ljudska prava. Djeluje pri Ujedinjenim narodima kao član i predsjednik Komisije za istraživanje ratnih zločina na području bivše Jugoslavije pri Vijeću sigurnosti. Bio je imenovan od strane Ujedinjenih naroda za Visokog povjerenika za ljudska prava i nezavisnog eksperta za ljudska prava u Afganistanu 2004. godine. Profesor Bassiouni napisao je 24 knjige, priredio 44, i napisao 217 radova iz oblasti međunarodnog krivičnog prava, komparativnog krivičnog prava, međunarodnog prava u oblasti ljudskih prava i širokog područja drugih pravnih pitanja.

LOUIS CANTORI

Dr. Louis J. Cantori stekao je doktorat iz oblasti političkih nauka na Univerzitetu Chicago (Chicago, IL). Studirao je godinu dana islamsku filozofiju na Teološkom fakultetu Univerziteta al-Azhar (Kairo, Egipat). Napisao je i priredio četiri knjige, uključujući: *Lokalne politike i razvoj na Bliskom istoku* (Westview Press: 1984), a također je i autor više od 40 članaka. Bivši je predsjednik Američkog vijeća za proučavanje muslimanskih društava predaje političke nauke na Univerzitetu Maryland, Baltimore County (Baltimore, MD) i djeluje kao ugledan gostujući predavač pri Ministarstvu vanjskih poslova Sjedinjenih Država.

RICHARD CIZIK

Richard Cizik potpredsjednik je Ureda za odnose s vladom Nacionalne asocijacije evangelista (NAE) i urednik je časopisa *Washington Insight*, koji izdaje spomenuta organizacija. Također vodi Washington Insight briefing i Kršćansku studentsku konferenciju, koja se bavi pitanjima vodstva usmjeravajući njenu politiku na pitanja kojima se bave Kongres, Bijela kuća i Vrhovni sud, a djeluje i kao glasnogovornik koji na nivou cijele države iznosi stavove evangelista.

ANWAR IBRAHIM

Anwar Ibrahim bivši je zamjenik premijera i ministar finansija Malezije, a također je i utemeljitelj malezijskog Muslimanskog omladinskog pokreta (ABIM). Mr. Ibrahim iskusio je političko proganjanje. Godine 1999., nakon krajnje kontroverznog suđenja osuđen je na šest godina zatvora. Međutim, žalbeni sud 2004. godine donio je suprotnu presudu i naredio njegovo oslobađanje. Sada predaje o temama vezanim za islam i Zapad na Univerzitetu Georgetown (Washington, DC).

JAMES JONES

James Jones vanredni je profesor svjetskih religija i afričkih studija na Manhattanville Collegeu (Purchase, NY). Bivši je predsjednik Odjeljenja za svjetske religije i gostujući profesor na Fakultetu za islamske i društvene

nauke (Ashburn, VA). Njegove istraživačke i predavačke aktivnosti usmjerene su na identitet američkih muslimana i rješavanje konflikta. Posjeduje diplomu iz historije sa instituta Hampton, magistarsku diplomu iz oblasti religije sa Teološke škole Univerziteta Yale i doktorat iz kršćansko-muslimanskih odnosa koji je stekao na Harford Seminary.

HAFIZ AL-MIRAZI

Hafiz al-Mirazi šef je vašingtonskog ureda televizije al-Jazeera. Prije toga, bio je dopisnik za BBC-jev Arabic/World Serviceu Washingtonu a također je i voditelj talk-showaza Arab News Network i Arab Network of America. Djeluje kao pisac, urednik, a nastupa i za Glas Amerike. Posjeduje diplomu iz oblasti političkih nauka sa Kairskog univerziteta i magistarsku diplomu iz oblasti svjetske politike sa Američkog katoličkog univerziteta (Washington, DC).

CHIPP PITTS

Chip Pitts je predsjednik Komiteta za zaštitu prava, bivši predsjednik Amnesty Internationala za SAD, međunarodni pravni zastupnik, ulagač i poduzetnik, te pravni savjetnik poslovnim ljudima. Bivši je glavni pravni službenik Nokije i partner ujednoj vodećoj svjetskoj pravnoj firmi. Sada predaje pravo na Pravnom fakultetu Univerziteta Stanford, gdje je i sam stekao diplomu iz oblasti prava. Član je Vijeća za odnose sa inostranstvom i Mirovnog vijećaza vanjsku politiku.

LOUAY SAFI

Dr. Louay Safi direktor je ISNA Centra za unapređenje upravljanja (ILDC, Plainfield, IN). Također je član nekoliko vodećih muslimanskih organizacija uključujući Centar za proučavanje islama i demokratije (CSID) i Asocijaciju muslimanskih društvenih znanstvenika (AMSS) te član redakcije nekoliko publikacija, uključujući *Islamske horizonte*. Stekao je doktorat iz političkih nauka na Državnom univerzitetu Wayne i autor je knjige *Mir i granice rata*, The International Institute of Islamic Thought, 2001.

CLAUDE SALHANI

Claude Salhani je UPI-jev međunarodni urednik, a ekspert je u pitanjima koja se tiču Bliskog istoka, terorizma i islama. Tokom svoje tridesetogodišnje karijere, Salhani je proputovao preko 75 država izvještavajući o značajnim događajima. Godine 1998. objavio je svoje memoare o izvještavanju sa Bliskog istoka pod naslovom *Black September to Desert Storm: A journalist in the Middle East (Od crnog septembra do Pustinjske oluje: novinar na Bliskom istoku)* (University of Missouri Press, 1998). Tokom karijere putovao je sa nekoliko američkih predsjednika i izvještavao, a izvještavao je i o stranim dostojanstvenicima. Boravio je i radio u Bejrutu, Kairu, Parizu, Briselu, Londonu, New Yorku i Washingtonu.

SAMER SHAHATA

Samer Shahata predaje bliskoistočne studije na Univerzitetu Georgetown (Washington, DC). Tokom 2002-2003. akademske godine vodio je postdiplomski studij iz oblasti arapskih studija. Prije dolaska na Georgetown, proveo je godinu dana kao stipendistna Univerzitetu Columbia, te jednu godinu kao voditelj postdiplomskog studija u Centru za bliskoistočne studije Univerziteta u New Yorku. Predavao je i na Američkom univerzitetu u Kairu. U proljeće 2002. zajedno sa Michaelom Hudsonom pokrenuo je popularni kurs pod nazivom «Sjedinjene države, Srednji istok i rat protiv terorizma» na kome predaje i sada. Posjeduje diplomu doktora političkih nauka, koju je stekao na Univerzitetu Princeton.

MUZAMMIL SIDDIQI

Dr. Muzammil Siddiqi direktor je Islamskog društva okruga Orange (Garden Grove, CA). U dva navrata bio je predsjednik Islamske zajednice Sjeverne Amerike. Rano obrazovanje stekao je na Islamskom univerzitetu Aligarh i Darul Uloom Nadwatul Ulama Lucknowu, Indija. Diplomirao je na Islamskom univerzitetu u Medini 1965. godine najvišom ocjenom iz arapskih i islamskih studija. Magistarsku diplomu stekao je iz oblasti teologije na Univerzitetu Birmingham (Engleska) a diplomu doktora nauka iz komparativnih religija na Univerzitetu Harvard. Član je Vijeća 100 Svjetskog ekonomskog foruma sa sjedištem u Švicarskoj.

SHANTA PREMAWARDHANA

Velečasni dr. Shanta Premawardhana baptistički je pastor i direktor Međureligijskog dijaloga Državnog vijeća crkava. Proteklih četrnaest godina viši je pastor crkve na Ellis Aveniji u Chicagu i aktivan je u Hyde Park i Kenwoodmeđureligijskom vijeću. Od 1996. do 1998. bio je predsjednik te organizacije, koja trenutno uključuje trideset osam kršćanskih, hinduističkih, jevrejskih i muslimanskih kongregacija i organizacija. Premawardhana je stekao svoje teološko obrazovanje u Šri Lanki i Indiji. Magistrirao je iz oblasti komparativnih religija na Northwestern univerzitetu i doktorirao iz fenomenologije religija.

JOHN VOLL

John O. Voll je profesor islamske historije i pomoćnik direktora Princ Alwaleed bin Talal Centra za muslimansko-kršćansko razumijevanje pri Univerzitetu Georgetown (Washington, DC). Drugo izdanje njegove knjige *Islam: Continuity and Change in the Modern World (Islam: kontinuitet i promjena u modernom svijetu)* objavljeno je u izdanju Syracuse univerziteta 1994. Predavao je historiju Bliskog istoka, islamsku i svjetsku historiju na Univerzitetu New Hampshire trideset godina do prelaska na Georgetown 1995. Diplomirao je na fakultetu Dartmouth historiju i stekao doktorat iz historije i bliskoistočnih studija na univerzitetu Harvard. Živio je u Kairu, Bejrutu i Sudanu i putovao širom muslimanskog svijeta.

PREDGOVOR

Zanimanje za ispoljavanje i širenje islamofobije i antiamerikanizma strahovito je poraslo, naročito poslije terorističkih napada 11. septembra 2001. Međutim, problemi koji se podrazumijevaju pod ova dva pojma imaju mnogo dublje korijene. Pitanje je postalo globalno, Ujedinjeni narodi poduzeli su mjere s ciljem da se suoče sa antiameričkim napadima 2001. godine, a 2004. godine otvorili su forum na kojem se raspravljalo o islamofobiji. U periodu od 13. do 15. maja 2005. Vijeće za američko-islamske odnose (CAIR) održalo je dvodnevnu konferenciju s ciljem da istražiuzroke nastanka ovih dvaju fenomena, koji su štetni za američke muslimane.

Radeći na ovoj knjizi, dr. Mohamed Nimer je okupio univerzitetske profesore, novinare, istraživače, društvene aktiviste i vjerske lidere od kojih je zatraženo da definiraju, analiziraju i kontekstualiziraju snage i događaje koji osnažuju antiameričke i antimuslimanske osjećaje. Doprinosi ovih autora mogu otkriti prostor u javnom diskursu koji će omogućiti pronalazak preciznih i djelotvornih rješenja. Ove rasprave nude vrijedna objašnjenja problema koji oblikuju odnose između Amerike i muslimanskog svijeta. Ono što izlazi na vidjelo iz razmatranja stručnjaka i lidera jeste to da su nepravda i ekstremizam isprepleteni. Vladina i nevladina tijela treba da igraju važnu ulogu u prekidanju politike i ponašanja koja vode mržnji i destrukciji.

Nadam se da će čitaoci u ovoj knjizi pronaći odgovore na mnoga pitanja koja opterećuju naše vrijeme.

Nihad Awad
Izvršni direktor
Vijeća za američko-islamske odnose (CAIR)

UVOD:

ISLAMOFBIJA I ANTIAMERIKANIZAM MEĐUSOBNO SE PODUPIRU

Mohamed Nimer

Da bi se ocijenila veličina opasnosti koju predstavljaju islamofobija i anti-amerikanizam, moramo razjasniti njihovu suštinu - šta oni jesu, a šta nisu. Kritičko proučavanje islama ili muslimana nije ništa islamofobično. Kao što ni neodobravajuća analiza američke historije i vlasti nije antiamerička. Saradnici u ovoj knjizi osuđuju mržnju usmjerenu prema vjerskim zajednicama ili pojedincima samo zato što su muslimani ili Amerikanci. Neko se može ne slagati sa islamom ili nečim što neki muslimani čine a da ne mrzi same muslimane i islam. Isto tako, moguće je suprotstavljati se američkoj politici a da se ne mrzi Amerika kao nacija.

Ova razgraničenja mogu izgledati jasna i jednostavna, ali islamofobija i antiamerikanizam su i pored toga u porastu. Antimuslimanski osjećaji u Sjedinjenim državama intenzivirali su se naročito nakon terorističkih napada 11. septembra 2001. (dalje navođeno kao 9/11). Između jedne četvrtine i jedne trećine Amerikanaca imaju negativan stav o islamu i muslimanima.¹ Vodeći mislioci, posebno na internet blogovima, radiostanicama i kablovskim televizijama naglašenije koriste grubijezik kada je u pitanju islam. Franklin Graham, Jerry Falwell i Pat Robinson, vjerski lideri kojim se obično dodvoravaju vladini službenici i političari, nazvali su islam «nemoralnom religijom», vjervjesnika Muhammeda «teroristom», a muslimane «gorim od nacista».

¹ Takvi nalazi su potvrđeni anketom javnog mnijenja provedenom od strane CAIR-a 2004. Pogledaj, CAIR, *American Public Opinion about Islam and Muslims* (Američko javno mišljenje o islamu i muslimanima), Wahington, DC, 2005.

Globalno istraživanje svjetskog javnog mnijenja o Sjedinjenim Američkim Državama iz novembra 2005. otkrilo je da su negativni osjećaji bili obostrani. U pet najznačajnijih zemalja sa muslimanskom većinom, od 51 do 79 procenata ispitanika iskazalo je nepovoljno mišljenje SAD-u. Istraživanje je otkrilo da su izvori neslaganja (bili) ukorijenjeni u suprotstavljanju američkoj politici u muslimanskom svijetu, posebno ratu u Iraku i podršci Izraelu.²

Iako ovi stavovi ne moraju nužno doticati našu definiciju antiamerikanizma, dokazi pokazuju da muslimani stvarno imaju snažne negativne stereotipe o Zapadnjacima generalno, a posebno o Amerikancima. U junu 2006. anketa Pew istraživačkog centra je pokazala da «većina anketiranih u svim pretežno muslimanskim zemljama Zapadnjake povezuje sa pohlepnosti, arogantnosti, nemoralnosti, sebičnosti i nasilnosti. Velika većina u Jordanu, Turskoj i Egiptu - kao i većina muslimana u Nigeriji - smatraju Zapadnjake fanatičnima».³

Iza jednoglasnog iznošenja negativnih stavova o Amerikancima stoje agitiranja koja izazivaju antiameričke osjećaje. Muslimanski radikali krive Ameriku za većinumuslimanskih problema u svijetu, čak i u područjima gdje Amerika ne igra značajnu ulogu. Naprimjer, Bin Laden ponavlja da je američki imperijalizam odgovoran za ugnjetavanje muslimana u indijskoj državi Assam.

Bin Ladenova pogrešna logika izgleda otprilike ovako: primjena američke sile ostavila je muslimane u nemogućnosti da zaštite ranjive muslimanske manjine, kao što je ona u Indiji. Međutim, nema povezanosti između jačanja američke moći i ugnjetavanja muslimana u Assamu. Ustvari, generalna slabost muslimanskih zemalja započela je prije uspona američke moći na globalnom planu.

Promišljanja u tekstovima sadržanim u ovoj publikaciji bacaju svjetlo na uzroke islamofobije i antiamerikanizma i njihova rješenja. Između ostalog, ona nastoje da se suoče sa slijedećim pitanjima: Koji su faktori doveli do ovog nesretnog stanja? Koja rješenja treba tražiti da se uklone i isprave predrasude? Koja je uloga vjerskih lidera u promoviranju dijaloga i tolerancije? Mogu li američki muslimani prevladati ponor nerazumijevanja? Većina narednih članaka ukazuje na to da su islamofobija i antiamerikanizam povezani jedno s drugim, kao i sa politikom, medijima i globalnim odnosima. Ovi prilozi utemeljeni su na američkoj historiji, religijskom znanju i pažljivim razmatranjima političkih i historijskih kretanja.

² <http://pewresearch.org/pubs/6/arab-and-muslim-perceptions-of-the-united-states>.

³ <http://pewglobal.org/reports/display.php?PageID=831>.

Kao što je jasno ukazano u ovoj knjizi, optužbe za islamofobiju i anti-amerikanizam obično se koriste kao sredstva u onom što Louay Safi naziva «ratom ideja». John Voll podsjeća čitaoce da je američka historija puna ove «stare politike» - prakse odbacivanja oponenta kao nepatriotskih elemenata koji djeluju izvan nacionalnog konsenzusa. Voll pokazuje kako je ovo pribjegavanje politici zastrašivanja bilo zastupljeno od ranih dana američke države. Termin «McCarthyism» skovan je da opiše antikomunističku histeriju u 1940-im i 1950-im. Prema glasovitom pravnom stručnjaku Davidu Coleu, napadanje muslimana poslije 9/11. je ponavljanje te historije koja uključuje iste stroge izvršne mjere, problematične administrativne procedure, ustavno upitna uznemiravanja, znatiželjna kongresna saslušanja i javni diskurs koji pobuđuje strah - od čega je većina bazirana na okrivljivanju na osnovu pukog dovođenja u vezu.⁴

Naravno, ovo ne ukazuje na to da navedeno ispoljavanje mržnje nema svoje vlastito, samostalno značenje, već da ono treba da bude shvaćeno u kontekstu. U vezi s tim, naredni članci ističu brojne teme na koje se namjeravam fokusirati u ostatku ovog uvoda.

Realne pritužbe

Islamofobiju i antiamerikanizam pothranjuju realni razlozi. Nepravedna američka politika uzrokuje antiameričke osjećaje, dok terorizam izaziva islamofobiju. Asma Afsaruddin naglašava da je ispoljavanje američke moći (direktno ili zastupanjem, kao u slučaju Izraela) nanijelo štetu muslimanima u nekoliko zemalja, uključujući Irak i Afganistan. Luois Cantori izvještava o prisustvovanju jednom javnom skupu, na kojem su članovi američke okupacione administracije u Iraku po povratku u Ameriku kazali kako su obradovani onim što su vidjeli kao uspješan američki imperijalizam.

Sjedinjene Države brinu za svoje vlastite interese. Međutim, mnogi muslimani u svijetu doživljavaju američku politiku kao vodeći faktor u gušenju njihovog progressa i uskraćivanju istinskih političkih reformi u muslimanskom svijetu. Nema sumnje da je američka invazija na Irak osnažila ovakve poglede. Oružje za masovno uništavanje kao lažni izgovor koji je

⁴ David Cole, «The New McCarthyism: Repeating History in the War on Terrorism» (Novi McCarthyizam: Ponavljanje historije u ratu protiv terorizma) u *Harvard Civil Rights – Civil Liberties Law Review* (Harvardski časopis za građanska prava -građanske slobode) Vol. 38, broj 1, 2003, str. 1-30.

korišten za opravdavanje ovog vojnog pohoda povećalo je već postojeći bijes u mnogim dijelovima muslimanskog svijeta, gdje ljudi intervenciju koja je poduzeta pod navedenim izgovorom posmatraju kao napad čiji je otvoreni cilj slabljenje muslimana.

Chip Pitts objašnjava drugi element američke politike koji kod muslimana stvara rezerviranost prema Americi. Riječ je o tome da kršenje ljudskih prava potiče antiameričke osjećaje. Glavni incident koji je raspirio strasti ljudi širom svijeta bili su sramni činovi torture u iračkom zatvoreničkom centru Abu Gharib i drugim objektima koje su Amerikanci držali. Ostali incidenti uključuju pravni bezizlaz s kojim su se suočili mnogi muslimani koje je Amerika pritvorila širom svijeta, uključujući i tako očigledno nevine ljude kao što su kanadski državljani Maher Arrar i druge koji su izručeni drugim vladama da bi bili zlostavljani. Tu su i zatvaranja i specijalne registracijske procedure nametnute hiljadama nevinih Arapa i muslimana imigranata koji žive u Americi.

Svaki akt terorizma koji počine ekstremisti muslimani tjera islamofobe u nove krajnosti. Ni jedan od saradnika na ovoj knjizi ne dovodi u pitanje istinitost navedenog stava. Naravno, neko može kazati kako je onaj koji je za jednu osobu terorist, za drugu osobu borac za slobodu. Međutim, bilo kako da se uzme, ne može se moralno opravdati napadanje civila. Nažalost, mnogi muslimani osjećaju se nemoćno kada dođe do očaranosti pošasću terorizma, koja se ispoljava prema onima poput al-Qaide, čemu pogoduje činjenica da u muslimanskom svijetu vlada politički kaos, čije jačanje američka vanjska politika pomaže tako dugo.

Sjedinjene Države su naslijedile i održavaju status quo u muslimanskom svijetu podijeljenom od strane evropskih kolonijalnih sila. Usto, Sjedinjene Države održavaju kompleksan set bilateralnih i multilateralnih veza sa muslimanskim zamljama, koje u većini slučajeva vode vladari koji su marginalizirali civilno društvo. I pored toga, podržavatelji ovog neodrživog odnosa najglasniji su u zahtijevanju da se muslimani, (koji uzvraćaju da su nemoćni), okrenu unutra i ujedine se u iskorjenjivanju terorista.

Pojednostavljeno, izgleda kontradiktorno što Amerika onemogućava muslimanima da sami upravljaju sobom, a onda ih krivi za nestabilno stanje koje za rezultat ima gubljenje kontrole (ili istinskogsuvereniteta) nad njihovim vlastitim životima. Pa ipak su islamski aktivisti širom svijeta nedvosmisleno osudili napade 9/11. Lideri američkih muslimana

i vodeći islamski centri potpisali su antiterorističku fetvu (religijski stav), koju su izdali vodeći muslimanski pravници.⁵ A muslimanske agencije za javnapitanja održavaju redovne kontakte sa agencijama koje promoviraju poštovanje prava.

Između islamofobije i antiamerikanizma postoji uzajamna povezanost tipa uzrok - posljedica. Teroristički napadi protiv Amerikanaca slijede anti-muslimansku retoriku i djelovanje. To redovno pojačava antiameričko raspoloženje i izaziva novu rundu terorističkih napada. Za one poput Shanta Premawardhane, koji nastoje da promoviraju izmirenje, nevažno je pitati koji je od ovih fenomena počeo prvi. Dovoljno je reći da postoji jasna veza između njih, tj. kako islamofobija jača, tako antiamerikanizam biva snažniji i obrnuto.

Bin Ladenovo razvlačenje linije logike izvan razuma i činjenica kada okrivljuje Ameriku jasno je antiameričko, isto kao što je opravdavanje rata u Iraku napadima od 9/11. islamofobično. U oba slučaja, opravdavanje napada učinjeno je putem na ideologiji utemeljenih stavova o historiji i događanjima u svijetu, pri čemu se odgovornost za događaje ne ustanovljava na bazi povezivanja činitelja sa djelom, nego selektivno, miješajući geopolitičke analize i vizije sa etničkim, religijskim i/ili nacionalnim prijateljskim vezama.

Dijalog i reforma

Praktično, legitimne pritužbe moraju biti usmjerene tako da zaustave izvore bijesa. Ovo nije poziv Sjedinjenim Državama da se odreknu svog povoljnog vojnog i ekonomskog položaja da bi zadovoljile druge. Također, to ne znači da vlasti u muslimanskim zemljama treba da cenzuriraju javno mnijenje da bi dokazale američkoj vladi kako se žestoko suprotstavljaju ekstremizmu. Kao što Cantori potcrtava, to znači da američka vlada treba raditi na tome da postigne rješenje, ili u najmanju ruku da se uzdrži od suprotstavljanja nacionalnim liberalnimpokretima, jer u suprotnom pothranjuje opravdanu srdžbu protiv Sjedinjenih Država. On upozorava da se ovo neće desiti sve dok je američka vlada u čvrstom stisku onih koji vjeruju u imperijalističku Ameriku i koji su skloni da iskoriste i/ili ignoriraju temeljne američke principe demokratije i ljudskih prava kao puka politička sredstva.⁶

⁵ <http://www.cair-net.org/includes/Anti-TerrorList.pdf>.

⁶ Michael Scheuer, bivši šef CIA jedinice u kojoj je bio Bin Laden slaže se sa ovom procjenom u svojoj knjizi *Imperial Hubris* (Imperijalistička oholost), Washington, DC: Brassey's Inc., 2004.

Ako postoji stvar koja je zajednička svim izlaganjima uvrštenim u ovu knjigu, to je onda naglašavanje važnosti dijaloga u raskrinkavanju mitova i postizanju ispravnog razumijevanja stvari s ciljem izgradnje bolje budućnosti. Generalizacije remete naše međusobno razumijevanje. Richard Cizik skreće pažnju muslimanima da ne izjednačavaju evangeliste sa kršćanima fundamentalistima. Muslimani moraju uzeti u obzir ovaj zahtjev, zbog toga što se oni tako dugo žale kako su zapadni intelektualci izmislili termin «fundamentalistički islam» i izjednačili karakteristike koje podrazumijevaju pod tim terminom sa profilima muslimana praktikanata, njih izjednačili sa ekstremistima, a ekstremiste sa teroristima. Poslije Iranske revolucije 1979. godine, takve ocjene primjenjivale su se na muslimane šiije, a poslije 9/11. postalo je moderno napadati muslimane nazivajući ih «vehabijama» ili «sefijama», kako naglašava Anwar Ibrahim.

Skicirajući put koji vodi izvan građenja stereotipa i komunikacije bazirane na ignorantskom profiliranju, James Jones upućuje muslimane, kršćane i Jevreje da prepoznaju svoje abrahamske korijene kao jaku osnovu za komunikaciju između svih sljedbenika ovih triju religija. Muzammil Siddiqi pokazuje kako Deset zapovijedi iz *Starog zavjeta* imaju korespondirajuće aje-te u *Kur'anu*. Siddiqi takođe navodi citate iz različitih religijskih svetih knjiga da dokaže kako je «zlatno pravilo», ono koje jednostavno preporučuje da druge treba tretirati onako kako mi želimo biti tretirani, univerzalni princip koji nudipravi moralni osnov za miran suživot.

Pristalice teorije političkog realizma mogu misliti da te uzvišene ideje neće promijeniti prirodu međunarodnih odnosa, koji su, u njihovim očima, bazirani na nepovjerenju, moći i interesu. Ali oni koji vjeruju u slobodnu volju ljudskih bića neće se složiti s tim. Zaista, Scott Alexander će nazvati “radikalne realiste” trijumfalistima predodređenim da podjarmljuju druge. Voll i Safi pozivaju globalnom diskursu koji pretpostavlja zajedničku budućnost. Unutar ovog okvira, mnogi subdiskursi mogu se pokazati korisnim.

Mora se povesti razgovor koji će se suočiti sa idejom o svjetskoj dominaciji. Alexander ističe da ni *Biblija* ni *Kur'an* ne opravdavaju dominaciju i tlačenje. Pritom se poziva na Richarda Bullieta, znanstvenika s Princetona, i iznosi stav da su islamska i kršćanska civilizacija više međusobno povezane nego što su mnogi spremni priznati.

Druga razmjena u globalnom dijalogu kreće se oko međuvjerskih odnosa. Konzervativac Cizik, sa Državnom asocijacijom evangelista, tvrdi da su

uobičajeni, *feel-good*, međuvjerski susreti išli svojim tokom i proizveli malo opipljivih rezultata. On poziva na angažiranje koje će poštivati razlike između vjerskih zajednica kao i ono što im je zajedničko. Liberal Premawardhana, zajedno sa Državnim vijećem crkava, podsjeća čitaoce da su kontakti između muslimana i glavne struje protestanata otišli dalje od ugodnih razmjena dobrih ideja i namjera. Bilo je zajedničkih odgovora na krize, uključujući političke saveze za odbranu građanskih prava i suprotstavljanje neopravdanim ratovima.

Treća diskusija tiče se muslimana na Zapadu i ostatka ummeta (svjetske zajednice vjernika). Postoje dobre ideje koje muslimani Zapadadijele sa drugim muslimanima širom svijeta - ideje koje mogu doprinijeti reformi koja će moći da pruži nadu i ublaži radikalizam. Kao primjer uzmimo razlikovanje između sekularizma i sekularnosti Džamala Badawija. Prvospomenuto je antireligijska ideologija, kojoj će se muslimani suprotstaviti, dok je drugo princip koji omogućava kreiranje djelotvornog poretka, što muslimani mogu posmatrati kao dobro. On tvrdi da američki model razdvajanja crkve i države slijedi sekularni koncept. Ako ovakvo razumijevanje postane temelj za reformu u muslimanskim zemljama, to bi pokazalo da su američki principi spojivi sa islamskim idealima.

Kako god, islam nikad nije ozakonio model uređenja kakav je crkveni. Čuvanje vjere povjereno je cijelom društvu. A religijski autoritet za muslimane je uglavnom vršio funkciju kroz skolastičke aktivnosti koje su našle odjeka kodobičnih muslimana. Nijedan narod neće razviti demokratske institucije vrijeđajući vlastite vrijednosti. Demokratizacija u skladu sa islamom će uvjeriti mnoge muslimane da se pridruže političkom procesu koji će zauzvrat zaustaviti izvore nasilja i antiamerikanizma.

Konačno, kontroliranje nezakonitih aktivnosti je zadatak koji najbolje obavljaju sigurnosne agencije. Muslimanske zemlje ne treba da rade samo na obuzdavanju terorističkih aktivnosti, one također treba da garantiraju slobodu govora i udruživanja, tako da ekstremističke ideje mogu biti prepoznate i izolirane od strane glavne struje muslimanskog mišljenja. Ova mogućnost mogla bi se pokazati djelotvornijom od američkih vojnih poduhvata. Samo nada u bolju budućnost može ublažiti frustraciju sve očajnijih muslimana.

Međutim, mogu se čuti i glasovi koji tvrde da muslimani nisu spremni za demokratiju ili da islam i demokratski ideali nisu kompatibilni. Anwar

Ibrahim tvrdi da govor o ovoj pretpostavljenoj nekompatibilnosti može biti manifestacija islamofobije. To zapravo sugerira da su muslimani skloni nasilju i da preferiraju rat nad pregovorima kako bi riješili međusobna razmimoilaženja. On preporučuje da američke organizacije koje dolaze iz reda civilnog društva angažiraju odgovarajuće organizacije iz muslimanskih zemalja, radije nego da pronalaze opravdanja kako im uskratiti mjesto za političkim stolom. Iz ove perspektive, tvrdi Ibrahim, debata oko islama i demokratije mora biti posmatrana u novom svjetlu: pristalice ideje da su islam i demokratija inkompatibilni su oni koji bi željeli vidjeti kako se Zapad sukobljava sa muslimanskim svijetom.

Drugim riječima, na pitanje o kompatibilnosti između islama i demokratije nije moguće odgovoriti na način pozitivističkog naučnog pristupa. To je prije pitanje nečijih sklonosti u vezi sa relacijama Istok - Zapad. Oni koji su se odlučili za konflikt izražavaju dobrodošlicu intenziviranju islamofobije i antiamerikanizma.

Ipak, tvrdnja da se muslimani moraju fokusirati na rješavanje ozbiljnih problema koji prijete njihovom kulturnom životu, pa i samom postojanju njihovih vjerskih zajednica, ima punu vrijednost. Tu je građanski rat u Iraku, Palestinci pod izraelskom okupacijom uključeni u samouništavajuće stranačke borbe. A muslimani ubijaju muslimane i u Darfuru, u Sudanu.

Prepreke i katalizatori za promjene

Ozbiljne prepreke ograničavaju šanse za smislen razgovor. Poricanje je glavni komplicirajući faktor. Claude Selhani podijelio je svoje iskustvo sa grupom saudijskih intelektualaca koji su poricali da je al-Qaida imala ulogu u događanjima 9/11. Selhani navodi da su ovi intelektualci insistirali na tome da je CIA u tajnosti isplanirala napade kako bi opravdala buduće ratove. Takav odnos povećava jaz u razumijevanju. Isto tako, neki Amerikanci poriču da islamofobija postoji ili da je antiamerikanizam povezan sa američkim neopravdanim militarizmom i podrškom ugnjetavanju. Umjesto toga, oni tvrde da muslimani mrze Ameriku zbog njene slobode i demokratije. Ispitivanje javnog mnijenja u muslimanskim zemljama, vođeno od strane zapadnih istraživača, raskrinkava ovaj islamofobični mit. Najnovije takvo istraživanje proveo je Program za međunarodne političke odnose

u aprilu 2007. Ovo istraživanje pokazuje da se većine u Maroku, Egiptu, Pakistanu i Indoneziji, četiri najnaseljenije muslimanske zemlje u Sjevernoj Africi, na Bliskom istoku, te u južnoj i jugoistočnoj Aziji suprotstavljaju napadima na civile, podržavaju primjenu islamskog zakona u svojim zemljama, blagonaklono gledaju na demokratsku vlast i smatraju vrijednošću otvorenost prema globalnim razmjenama.⁷

Slijedeća prepreka jeste snishodljiv stav prema drugima, koji poništava očekivanja od izgradnje onog što Alexander naziva «odnosima povjerenja», koji su nužni za plodne veze. Muslimani koji govore o Americi kao bolesnoj kulturi doprinose povećanju nepovjerenja. Članovi Kongresa, kao što je Virgil Goode, koji se usprotivio izboru svoga kolege Keitha Ellisona da se zakune na Kur'an, pojačavaju kod muslimana strah od politike isključivosti.

Mediji, koji važe za mjesta odašiljanja i tolerantnih i netolerantnih riječi, često se okrivljuju za promoviranje stereotipa koji pothranjuju predrasude. Kako god, mediji djeluju, a profesionalci se razlikuju u pogledu kompetentnosti. Politički i ideološki interesi koji ih pothranjuju odveć su različiti, tako da ih se ne može posmatrati kao jednoznačne. Hafiz al-Mirazi tvrdi da su optužbe za antiamerikanizam uperene protiv al-Jazeera politički motivirane i opterećene dvostrukim standardima. Kao primjer navodi izvještavanje o gnjevnim reakcijama na vijest o američkim vojnicima koji su bacili *Kur'an* u toalet u američkom zatvoreničkom centru u Guantanamo Bayu na Kubi. Američki dužnosnici optužili su jednu satelitsku televiziju za promoviranje antiameričkog raspoloženja. Ova optužba, kako god, nije bila usmjerena protiv Newsweeka, stvarnog izvora spomenute vijesti, niti su američke televizijske stanice bile kritizirane zbog izvještavanja o demonstracijama protiv napadačkog djelovanja.

Mediji ne treba dabudu cenzurirani zbog toga što imaju nekoliko loših igrača. Svakako, medijsko osoblje treba biti educirano tako da sva neistinita, neosnovana i iz konteksta izvučena izvještavanja budu zamijenjena onima koja su utemeljena na izvornim činjenicama. Pored medija, i akademski svijet imat će korist od takve promjene. Znanstvenicima je povjereno educiranje javnosti o kompleksnim pitanjima. Kada oni, umjesto toga, izaberu

⁷ PIPA, *Muslim Public Opinion on US Policy, Attacks on Civilians and al-Qaeda* (Muslimansko javno mišljenje o politici Sjedinjenih Država, napadima na civile i al-Qaidi), Washington, DC, 2007. Anketa provedena u aprilu, pogledaj:

http://www.worldpublicopinion.org/pipa/pdf/apr07/START_Apr07_rpt.pdf

da brane postupke njima dragih političkih i vjerskih lidera, oni izdaju samu funkciju produciranja znanja koju im je društvo povjerilo.

Konzervativne Internet stranice, zajedno sa industrijom zabave, često označavanom kao «liberalna», teže ka ojačavanju veoma negativnih stereotipa o muslimanskim vjerskim i političkim grupama. Takva prikazivanja mogu nekad biti posljedica samog autorovog neznanja. Jones tvrdi da je negativno karakteriziranje drugih usmjereno na to da ih se stigmatizira i degradira u svrhu socijalne i političke kontrole.

Neki kolumnisti i «stručnjaci» koriste se ovakvim etiketiranjem s ciljem utjecanja na javno mišljenje i javnu politiku. Neokonzervativni stručnjak Frank Gaffney govori o «umjerenim muslimanima» kao o «hrabrim, herojskim i uglavnom usamljenima».⁸ On želi da bude viđen kao neko ko je samo protiv «islamista», a ne i protiv «islama»,⁹ da uvjeri Amerikance kako postoji samo malo izoliranih umjerenih muslimana koji bi bili poželjni. Tako je u mišljenju ovog islamofoba etiketa umjerenog samo prikladno pokriće za napadanje muslimana.

Kreatori javnog mnijenja dijele određenu krivicu. Samer Shehata pokazuje kako voditelji talk-show programa i sijači razdora među religijskim liderima mogu imati određeni interes u oštroj retorici. Radikalan govor može biti djelotvoran u pridobijanju podrške i ekstremisti nemaju motiva da se mijenjaju, osim ukoliko način na koji nastupaju ne nailazi na prijem. Kada budu izazvani od strane vodeće struje, nastoje da ublaže svoju retoriku. Voditelji talk-show programa su se čak javno izvinjavali kada je njihov govor počinjao da ugrožava baze njihove finansijske podrške. Generalno, takva odbacivanja vlastitih riječi su rijetka i ovakvi sijači razdora snose stanovitu odgovornost za stvaranje zatvorenog kruga islamofobije i antiamerikanizma u okviru kojega jedno drugo uvijek iznova osnažuje.

Istraživanje o pomirenju posvećeno je grupi sa najvećom ulogom u ovom nastojanju: američkim muslimanima. Cherrif Bassiouni vjeruje da američki muslimani imaju veliki potencijal da postanu katalizatorza značajan i smislen dijalogier su i Amerikanci i muslimani. Dok se suprotstavljaju marginaliziranju, treba da se bore protiv ekstremizma konstruktivnim uključivanjem drugih i nastojanjem da se izgrađuju na uzvišenim

⁸ Jennifer Harper, «Curtain raised on documentary PBS shelved» («Zastorna PBS-ovom dokumentarnom filmu je spušten»), *Washington Times*, 25. april, 2007.

⁹ Frank Gaffney, «A Film PBS Want Unaired», (Film PBS-a želi zagušenje), *Washington Times*, 13.april, 2007.

vrijednostima islama i vrijednostima Amerike. Asma Afsaruddin nudi nam svjedočanstvo koje pokazuje da se američki muslimani nastoje suočiti sa ovim izazovom kroz svoj posao i lični život.

IZAZOVI DEFINIRANJA
ISLAMOFODIJE I
ANTIAMERIKANIZMA

PREDRASUDE SU STVARNE I UZROKUJU OGROMNU ŠTETU

Parvez Ahmed

Islamofobija podrazumijeva neutemeljen strah i neprijateljstvo prema islamu. Taj strah i neprijateljstvo vode diskriminiranju muslimana, njihovom isključivanju iz glavnih političkih i socijalnih procesa, građenju stereotipa, stvaranju pretpostavki o njihovoj krivnji na osnovu asocijacija i, konačno, kriminalnim djelima usmjerenim protiv muslimana koja bivaju počinjena zbog predrasuda. U dvadeset prvom stoljeću u Americi, svako od ovih zala je prisutno, a u nekim su krajevima i tolerirana. Dok je Amerika najveći napredak ostvarila u rasnoj jednakosti, još je dug put pred nama dok stignemo do našeg cilja, kada će se o ljudima prosuđivati na osnovu njihovog karaktera, a ne na osnovu boje njihove kože ili vjere.

Islamofobija kao termin i fenomen zadobila je važnost u dijelu popularne teze Samuela Huntingtona koja govori o prijetećem sukobu islamske i Zapadne civilizacije. Kada se desio 9/11, ljudi su već bili skloni da posmatraju islam sa sumnjom priključujući se pobjedničkoj strani i kroz mnoštvo izvora, primarno desnog krila, bili uspješni u stvaranju klime ekstremnih predrasuda, sumnji i straha od muslimana. Ovo raspoloženje također je bilo potpomognuto od strane mnogih proizraelskih analitičara kao što su Daniel Pipes, Steve Emerson, Judith Miller i Bernard Lewis kao i mnogi drugi.

Islamofobija je imala za posljedicu generalno i neupitno prihvatanje sljedećeg:

- islam je monolitan i ne može se prilagoditi novim realnostima;
- islam ne dijeli iste vrijednosti sa ostalim vodećim religijama;

- islam kao religija je inferioran u odnosu na Zapad. On je arhaičan, barbarski i iracionalan;
- islam je religija nasilja i podržava terorizam;
- islam je nasilna politička ideologija.¹⁰

Pod ovim pretpostavkama svako muslimansko kritiziranje američke politike prema muslimanskom svijetu odbacuje se kao «reakcionarno», «antisemitsko» i «iracionalno». Vodeće muslimanske organizacije posmatraju se sa sumnjama i navode se razni izgovori za neuključivanje zajednice američkih muslimana.

Takvi iskrivljeni stavovi prisutni su usprkos činjenici da je muslimanski doprinos igrao značajnu ulogu u razvoju civilizacije u Evropi, a historijski izvori bilježe prvi dolazak muslimana u Ameriku 1312. god. kada je Mansa Abu Bakr putovao iz Malija u južnu Ameriku. Pored toga, od deset miliona afričkih robova koji su došli u Ameriku, značajan procenat su bili muslimani.¹¹ Pa ipak, islam i preostali muslimani u Evropi i Americi zakopani su pod stereotipnim predrasudama i neutemeljenim izjavama vezanim za njihovo vjerovanje, osobine i navike.

Godine 2006. Vijeće za američko-islamske odnose (CAIR) naručilo je istraživanje o američkim glasačima muslimanima. Rezultati pokazuju da su američki muslimanski glasači mladi i visoko obrazovani (62 % njih imaju stepen bachelor ili viši).

Ovo su dvostruko uporedivi podaci za registrirane glasače: više od polovine zajednice čine stručnjaci, 43% imaju dohodak od 50 000 dolara ili više, 78% su u braku, a zajednica je u pogledu odanosti vjeri raznolika (31% posjećuje džamiju sedmično, 16% jednom ili dva puta mjesečno, 27% ispitanika izjavili su da posjećuju džamiju rijetko ili nikako. Najvećibroj ispitanika izjavili su da smatraju sebe «samo muslimanima» izbjegavajući bilo kakve razlike, poput razlikovanja na sunije i šiije. Drugih 36% izjavili su da su sunnije i 12% da su šiije. Manje od polovine jednog procenta rekli su da su selefije, dok su 2% njih rekli da su sufije.¹²

¹⁰ Pogledaj potpuni izvještaj o islamofobiji sačinjen od strane Runnymede Trust, *Islamophobia: A challenge of Us All* (Islamofobija: izazov za sve nas), London, UK, 1997).

¹¹ O velikom broju muslimanskih robova vidi u: Sylviane A. Diouf, *Servants of Allah: African Muslims Enslaved in the Americas* (Allahove slugе: afrički muslimani u ropstvu u Americama), New York: NY, New York University Press, 1998.

¹² CAIR, *American Muslim Voters: A demographic Profile* (Američki muslimanski glasači: Demografski profil), Washington, DC, October 24, 2006

Rezultati istraživanja također pokazuju da su američki muslimani integrirani u američko društvo: 89% njih izjavili su da glasaju redovno; 86% rekli su da slave Četvrti juli, 64% rekli su da poštuju američku zastavu; 42 % rekli su da volontiraju za institucije koje služe javnosti (u poređenju sa 29% širom zemlje u 2005). Pogledi (stavovi) američkih muslimana o socijalnim i političkim pitanjima su slijedeći: 84% izjavili su da muslimani treba snažno da naglašavaju vrijednosti koje dijele sa kršćanima i Jevrejima; 82% rekli su da teroristički napadi nanose štetu američkim muslimanima; 77% rekli su da muslimani obožavaju istog Bogakao i Jevreji i kršćani; 69% njih vjeruje da bi i sama rezolucija o palestinskom pitanju poboljšala američki ugled u muslimanskom svijetu, 66% podržavaju rad na normaliziranju odnosa sa Iranom, 55% plaše se da je rat protiv terorizma postao rat protiv islama; samo 12% vjeruju da je rat u Iraku bio vrijedan truda; i samo 10% podržava upotrebu vojske pri širenju demokratije u drugim zemljama.¹³

Usprkos ovim stavovima koji govore o njihovoj integriranosti u američko društvo, pojačavanje antimuslimanskog raspoloženja u Sjedinjenim Državama stvara tenzije i sprečava bržu integraciju muslimana. Evo nekih skorijih rezultata ispitivanja stavova američke javnosti o islamu i muslimanima.

Anketa Pew foruma za religiju i javni život iz 2004. pokazuje slijedeće:

- Gotovo 4 od 10 Amerikanaca imaju nepovoljno mišljenje o islamu, otprilike isti broj ima povoljno mišljenje.
- Većina Amerikanaca vjeruje da je islam u odnosu na druge religije skloniji poticanju svojih vjernika na nasilje.¹⁴

Anketa Cornell univerziteta iz decembra 2004:

- U cjelini, oko četrdeset četiri procenta ispitanika izjavili su kako vjeruju da su neka ograničenja građanskih sloboda američkih muslimana neophodna;
- Dvadeset šest procenata rekli su da smatraju kako bi američke agencije pažljivo trebalo da nadziru džamije;
- Dvadeset devet procenata slažu se da treba infiltrirati tajne agente u muslimanske civilne i humanitarne organizacije s ciljem da kontroliraju njihove aktivnosti i punjenje njihovih fondova.¹⁵

¹³ Ibid

¹⁴ <http://pewforum.org/publications/surveys/islam.pdf>.

¹⁵ http://abcnews.go.com/sections/us/World/sept11_islampoll_030911.html.

Anketa ABC Newsa iz marta 2005:

- Četiri mjeseca poslije 9/11, 14% Amerikanaca vjerovali su da glavna struja islama podstiče na nasilje, danas je to 34 %;
- Danas 43 % ispitanika misle da islam ne poučava poštovanju prema vjerovanjima nemuslimana - što je mnogo više u odnosu na prethodnih 22 %;
- Ljudi koji osjećaju da zaista razumiju islam skloniji su da ga posmatraju pozitivno. Među muslimanima koji smatraju da zaista razumiju religiju, 59% nazivaju je miroljubivom, a 46 % smatra da ona poučava respektu prema vjerovanjima drugih.¹⁶

Anketa CAIR-a iz 2005. o stavovima Amerikanaca prema islamu i muslimanima:

- Nivo znanja o islamu je zapravo nepromijenjen od 2004. Samo 2% ispitanika pokazali su da su «veoma upućeni» u religiju.
- Gotovo 60% ispitanika rekli su da «nisu naročito upućeni» ili «nisu uopće upućeni» o islamu.
- Blizu 10 % njih rekli su da muslimani vjeruju u Mjesec.
- Tek malo preko jedne trećine ispitanika pokazali su da znaju muslimanske vođe koji osuđuju terorizam.
- Ogromna većina Amerikanaca rekli su da bi promijenili svoje stavove o muslimanima ako bi muslimani strožije osuđivali terorizam, pokazivali više brige za Amerikance ili radili na poboljšanju položaja muslimanskih žena ili na poboljšanju imidža Amerike u muslimanskom svijetu.¹⁷

Ovakva javna atmosfera vodi u diskriminaciju, isključivanje i nasilje. U 2006. godini, CAIR je primio 2467 pritužbi u vezi s građanskim pravima, što se može usporediti sa 1972 pritužbe u 2005. i 1522 pritužbe u 2004. godini. (18) Ovo predstavlja povećanje od 62% ukupnog broja pritužbi za antimuslimansko uznemiravanje, nasilje i diskriminirajuće postupanje prema muslimanima u 2004. godini. Za tačno tri godine, 2467 prijava predstavlja najveći broj pritužbi muslimana za kršenje građanskih prava prijavljenih CAIR-u u njegovoj trinaestogodišnjoj historiji. Dodajmo tome da je CAIR primio 167 prijava antimuslimanski motiviranih krivičnih djela u 2006. god., što je povećanje od 18% u odnosu na 141 takvu prijavu primljenu u 2004.¹⁸

¹⁶ <http://www.cair-net.org/downloads/pollresults.ppt>.

¹⁷ <http://www.news.cornell.edu/releases/Dec04/Muslim.Poll.bpf.html>.

¹⁸ CAIR, *The Status of Muslim Civil Rights in the United States* (Stanje muslimanskih građanskih prava u Sjedinjenim Državama), 2007.

Učinak islamofobije nije vidljiv samo u ovom velikom porastu broja pritužbi zbog diskriminacije koje su podnijeli muslimani, nego može imati i druge posljedice koje će biti veoma štetne za društvo u cjelini. Muslimanska omladina na Zapadu odrasta uz propovijedi o pluralizmu, jednakosti i slobodi, ali kada se te ideje ne primjenjuju na njihova vlastita prava, to može voditi razočarenju, socijalnom poremećaju i, u najgorim slučajevima, iracionalnom nasilju.

Islamofobija također slabi američku socijalnu strukturu. Postojanje obrazovanog, stručnog i patriotski orijentisanog sloja američkih muslimana treba biti posmatrano kao resurs i snaga jer oni mogu znatno pomoći poboljšanju slike Amerike u muslimanskom svijetu. Američki muslimani imaju duboko poštovanje i ljubav prema Americi, kao što imaju suosjećanje i razumijevanje prema muslimanskom svijetu. Prema tome, američki muslimani mogu služiti kao savršen most između Amerike i muslimanskog svijeta. Da bi olakšali ovu težnju, kreatori američke politike treba da konstruktivno uključe američke muslimane. Američki muslimani unutar kongresnih i izvršnih krugova koji u najvećoj mjeri kreiraju politiku gotovo da nemaju predstavnika. Islamofobija sprečava političare u smislenom uključivanju muslimana, jer, povodeći se za kalkuliranjem glasovima i novcem i idući nasigurno, političari prihvataju tiraniju većine.

Izlaz iz ovakve situacije jeste u razvijanju osjećaja nužnosti da islamofobija mora biti proglašena neprihvatljivom kao što su to rasizam i antisemitizam u Americi. Islamofobija je već počela razarati američki imidž i kulturu. Kreatori javnog mišljenja treba da posmatraju islam kao vjeru koja nosi u sebi različitosti, ali ima mnogo zajedničkoga s kršćanstvom i judaizmom, treba ga posmatrati kao nešto što je različito ali ne i manjkavo, i kao partnera u američkoj budućnosti.

ISTINA I SAMODOPADNOST OBLIKUJU ANTIAMERIKANIZAM I ISLAMOFBIJU

Louay Safi

Antiamerikanizam i islamofobija imaju zajednički nazivnik: i jedno i drugo se koriste kao strateška oružja u ratu ideja, posebno između ljudi koji stoje na radikalnim stranama političko/ideološkog spektra, i u muslimanskim društvima i u Sjedinjenim Državama. Na jednom nivou možemo prepoznati da i antiamerikanizam i islamofobija vuku korijene iz pogrešnog prikazivanja, nepoznavanja, neistinai poluistina proizvedenih od strane američkih ekstremista desnog krila. Vidimo kakoovi ljudi šalju ideološku poruku da bi oklevetali islam i marginalizirali muslimane.

Međutim, na dubljem nivou, i jedno i drugo potječu iz najosnovnijeg ljudskog instinkta: želje za moći. Ovo uključuje niske ljudske porive: pohlepu, žudnju za moći, širenjem i dominacijom. Važno je prepoznati da, dok neki izvori pripadaju površini, postoje drugi - realni – koji stoje iza ispoljavanja ovakvih osjećaja. Moramo se suočiti s njima.

Kada istražujemo islamofobiju i antiamerikanizam, moramo također posmatrati dvije druge stvari: američku vanjsku politiku i terorizam, koje su obje doprinijele porastu antiamerikanizma i islamofobije. Najinteresantnije je da islamofobija i antiamerikanizam nisu potpuno neovisne pojave; one su zapravo međusobno povezane. Američka vanjska politika dodatno je podstakla terorizam, a terorizam tjera američku politiku ka još snažnijem proizvođenju antiamerikanizma širom svijeta. Antiameričko raspoloženje nije karakteristično samo za muslimane. Naprimjer, moguće ga je naći među Južnoamerikancima koji su iskusili američku vanjsku politiku i tešku

državnu ruku koju SAD podižu kada se suočavaju sa vanjskim snagama. Slični osjećaji mogu se naći u Evropi i Aziji. Pew istraživanje (Pew Survey), veoma bogat izvor informacija, pokazuje stepen nezadovoljstva i kritičkih stavova prema američkoj vanjskoj politici.

I iskrenost i samodopadnost oblikuju osjećaje antiamerikanizma i islamofobije. Ja nisam naročito zabrinut zbog onih izvora koji potječu iz ljudske samodopadnosti. Mi možemo misliti o zavisti kao izvoru antiamerikanizma, što su navodili mnoge državne vođe, mnogo puta. Možda je dio toga istina s obzirom na činjenicu da su Sjedinjene Države supersila koja nastoji da oblikujesvjetsku politiku. Naravno, takvu silu niko ne gleda sa simpatijama.

Ali ovo nije izvor moje brige. Ja sam zabrinut zbog onih elemenata koji proistječu iz iskrenosti, a ne iz samodopadnosti. Moramo posebno biti zabrinuti zbog američke vanjske politike koja želi da proširi ili poveća američke interese na račun dostojanstva i dobrobiti drugih društava. Također sam zabrinut zbog ekskluzivističkih ideologija koje se šire kroz muslimanski svijet i kroz ovu zemlju (SAD), ideologija koje žele okrenuti jednu grupu protiv druge. Kao američki muslimani, mi moramo obratiti pažnju na ove aspekte.

Oni među nama koji ne prate izjave Bushove administracije, kao i izjave samog predsjednika, vjerovatno su primijetili da se desio veliki pomak u njegovom diskursu i izjavama, pomak u pravcu naglašavanja i prepoznavanja važnosti demokratije kao i važnosti toga da ova zemlja stoji iza popularnih pokreta koji potiču demokratiju i slobodu i suprotstavljaju se diktatorskim i tlačiteljskim režimima. Ovo je dobrodošla i važna promjena.

Oni među nama koji su pratili vanjsku politiku utemeljenu na političkom realizmu znaju da je vanjska politika Bushove administracije bila veoma cinična. Kreatori politike naglašavali su američke nacionalne interese i izjavljivali kako ne možemo govoriti o moralnosti izvan naših granica. U svijetu u kojem su komunikacije i razmjena postali toliko napredni da je stvoren osjećaj svekolikog zajedništva, u svijetu u kojem su uzeli maha globalizam i globalizacija trebamo novi pomak u načinu na koji mislimo jedni o drugima, u načinu na koji jedno političko društvo misli o drugom.

Mora se desiti promjena čiji smjer će ići od društva u kojem jedna klasa može zahtijevati pravo na privilegije i smatrati prikladnim da manipulira i eksploatira druge klase i dijelove društva prema društvu u kojem se niko neće usuditi da ustane i kaže: «Ja mogu unapređivati svoje interese i interese mojih susjeda na bilo čiji račun, a ako vam se to i ne sviđa, ipak morate živjeti s tim».

Kada slušamo većinu političkih lidera koji pristaju uz politički realizam ili ga podupiru, čujemo kako nam govore da mi, kao nacija, možemo eksploatirati druge nacije jer je to prirodno. Oni sugeriraju da svaka nacija trebabrnuti za svoje vlastite interese, čak i ako to podrazumijeva nacionalne interese izražene u terminima geopolitike i ekonomije, čak i ako naši interesi treba da budu zadovoljavani na račun Egipćana, Sirijaca, Brazilaca ili Indijaca. Takvo nešto nije ispravno i mora se promijeniti. Mi možemo i treba da igramo ulogu u tome. To je veliki zadatak, ali to je nešto što možemo postići ako naše društvo počne razmišljati ozbiljno i počne se pripremati za tu ulogu.

Znamo da se sa pojavom neokonzervativaca i njihove doktrine vojne nadmoći, real-političko razmišljanje nije promijenilo. Ono što nam je pruženo jeste druga verzija vanjske politike, ona u kojoj govorimo o unapređivanju demokratije i slobode širom svijeta. Ne mogu izbrojati koliko je puta George Bush ponovio riječ «sloboda». To je ključna riječ u njegovom rječniku. Drugi aspekt ove nove doktrine jeste da mi kao nacija treba da osiguramo da uvijek uživamo vojnu nadmoć s ciljem da dominiramo.

Međutim, šta se dešava kada se naša želja i nastojanje da dominiramo sukobi sa našom misijom promicanja slobode i demokratije širom svijeta. Koji interes dobivaprioritet? Uvijek to biva ovaj drugi. Naša dominacija uvijek je ispred naše misije promicanjademokratije. Ovo se obično naziva doktrinomselektivnih obaveza. U prošlosti, učeni smo kako smo mi za demokratiju i naše nacionalne (državne) interese, ali da ne možemo vladati svijetom. Konačno, ovo znači da moramo biti selektivni u našim dužnostima i promoviranju demokratije. Nekako se ovo uvijek dešava kada želimo kontrolirati i dominirati nad drugim društvom.

Šta američki muslimani treba da učine u pogledu ozbiljnih izazova s kojim se suočavamo, kao što je antiamerikanizam, dok u isto vrijeme patimo od islamofobije koja nas strahovito pogađa? Prije svega, treba da gradimo i jačamo naše zajednice. Moramo osigurati da više američkih muslimana bude uključeno u javni diskurs, da govorimo o problemima i da budemo dio političkih procesa. Pored glasanja, američki muslimani treba dase natječu za ulazak u Kongres, a novinari muslimani treba da sudjeluju u medijima.

Isto tako, treba da djelujemo kao most između muslimanskog svijeta i Zapada. Ovo neće biti postignuto jednostavno, na način da se bude dio javne diplomatske službe. Zapravo, to može opeći sve nas ako se predstavljamo kao ljudi koji nastoje da unaprijede politiku koja ide na uštrb drugih

društava. Treba da uzmemo učešća u javnoj diplomatiji i da nastojimo postići veće razumijevanje američkog društva i njegove raznolikosti. Pored navedenog, treba da se trudimo da objasnimo ljudima u muslimanskim zemljama kako nisu svi Amerikanci neokonzervativci opsjednuti dominacijom. Povrh toga, treba da uzmemo učešća kao iskreni zagovornici prava i dostojanstva ljudi koji pripadaju drugim društvima, posebno onim muslimanskim društvima koja trpe zbog posljedica globalnih odnosa u svijetu.

Konačno, važno je kako se američki muslimani ponašaju i rade, a nije po svaku cijenu važan strah od antiislamskih snaga u ovoj zemlji. Naprimjer, Daniel Pipes, vodeći islamofob, kritikovan je od strane cjelokupnog kolegija Instituta za mir Sjedinjenih Država (USIP) u martu 2004. kada je pokušao služeći se neistinama, poluistinama i aluzijama da marginalizira, potisne i udalji Centar za izučavanje islama i demokratije, islamsku organizaciju koja je sarađivala sa USIP-jem. Prije ili kasnije, takvi islamofobi bit će razotkriveni kada činjenice izađu na vidjelo.

Ono što je bitno jeste da naše organizacije, poput ove koju je napao Pipes, budu uključene u konstruktivne napore. U tome smislu, trebamo se usredsrediti na to da one dobro rade a ne baviti se islamofobima. Neki od nas morat će se s vremena na vrijeme konfrontirati s ovim islamofobima. Međutim, moramo ostati usredsređeni na izgradnju naših zajednica i uključivati se u različite aspekte američkog društva.

Kao muslimani, moramo shvatiti da su vrijednosti pluralizma, slobode religije i uzajamnog poštovanja, dakle, ono što predstavlja osnove demokratije, istovremeno vrijednosti koje dijele i muslimani. Prema tome, nikad ne treba oklijevati da kažemo kako su islam i demokratija kompatibilni. Zapravo, ne mogu zamisliti da demokratija bude uspostavljena u muslimanskim društvima a da islam ne igra vodeću ulogu. Da bi se pokrenule transformacije na putu do demokratije traži se duboka odanost. A ona može proisteci samo iz religijskih uvjerenja. To ne može doći iz analiza koje govore o tome štadruštvo ulaže a šta dobija.

Demokratija se ne ogleda samo u procesu glasanja. Prije toga, ona se ogleda u skupu vrijednosti koje priznaju pravo drugih da participiraju u demokratiji uz priznavanja dostojanstva drugih ljudi. Mi možemo da se ne slažemo jedni s drugima, i sa neokonzervativcima, ali moramo priznati njihovo pravo na iznošenje vlastitih političkih stavova. Razgovarajmo sa njima, nastojeći objasniti ono što im nije jasno, ukazati im u čemu griješe, i kada ne govore istinu.

OPTUŽIVANJE PROTIVNIKA ZA ANTIAMERIKANIZAM JE STARA POLITIKA

John Voll

Moj pradjed smatrao je da su evropski ratovi glupi, pa je doveo svoje sinove i suprugu iz Njemačke (Pruska) u Sjedinjene Države. Dok je živio u Americi, tvrdio je da su evropski ratovi nerazumni i uništavajući. Tokom Prvog svjetskog rata, takvi stavovi donijeli su probleme generaciji njegovih sinova, kada su se mnogi Nijemci-Amerikanci suprotstavljali ulasku Sjedinjenih Država u evropski rat. «Kada su Sjedinjene Države ušle u rat protiv Njemačke 1917., ljudi su bili preplavljeni snažnim valom antinjemačke histerije. Građani porijeklom Nijemci bili su pojedinačno uznemiravani i proganjani, i činjeni su ozbiljni naponi da se protjeraju njemački jezik i kultura iz Sjedinjenih Država.»¹⁹ U područjima kao što je centralni Wisconsin, odakle je porodica mog oca, postojala je velika zajednica njemačkih imigranata i oni su bili predmet «antinjemačke histerije koja je zapljusnula zemlju nakon što su Sjedinjene Države objavile rat».²⁰

Druga generacija optuženih za antiamerikanizam u mojoj porodici bila je generacija mog oca. On je bio metodistički svećenik u ruralnom dijelu Wisconsina u godinama između Prvog i Drugog svjetskog rata, u vrijeme poljoprivredne depresije i ekstremne nezaposlenosti. Moj otac je bio

¹⁹ Frederick C. Luebke, *Bonds of Loyalty: German-Americans and World War I* (Spone lojalnosti: Nijemci - Amerikanci i Prvi svjetski rat), DeKalb: Northern Illinois University Press, 1974, str. xiii.

²⁰ Paul W. Glad, *History of Wisconsin, Volume V: War, a New Era, and Depression, 1914-1940.* (Historija Wiskonsina, svezak V: Rat, nova era i kriza 1914-1940), Madison State Historical Society of Wisconsin, 1990., str. 16.

organizator zadruge zemljoradnika i često je podržavao kršćanske socijalne ideje i politiku. Za vrijeme hladnog rata između Sjedinjenih Država i Sovjetskog saveza ljudi poput mog oca često su bili posmatrani kao prijatelja američkoj sigurnosti i bili su optuživani da su komunisti ili komunistički simpatizeri. Kao metodistički svećenik, našao se među osumnjičenim od strane Komiteta za borbu protiv neameričkih aktivnosti (Un-American Activities Committee) i drugih anti-komunističkih aktivista u 1940-im i 1950-im. Poznati članak iz 1953. koji je napisao J. B. Mathews, jedan od službenika Kogresnog komiteta na čijem čelu je bio senator Joseph McCarthy, tvrdio je da «najveću pojedinačnu skupinu koja podržava komunistički sistem u Sjedinjenim Državama danas čine protestantski svećenici.»²¹ Optužbe za anti-amerikanizam bile su naročito snažno pretresane u metodističkoj crkvi jer su mnogi metodistički svećenici snažno zagovarali programe koji insistiraju na socijalnoj pravdi i ekonomskoj jednakosti. Antikomunistički aktivisti smatrali su to simpatiziranjem komunista.²²

Treća generacija optuživana za antiamerikanizam je ona iz vremenakada sam počeo predavati na Univerzitetu New Hampshire sredinom 1960-ih. Ostatak zemlje oslobodio se senatora Josepha McCarthyja, ali New Hampshire je još uvijek imao ljude koji su vjerovali da su se komunisti infiltrirali čak i u konzervativni i republikanski New Hampshire univerzitet. Ovi ljudi su također vjerovali da je Univerzitet u New Hampshire pun komunističkih intelektualaca i simpatizera. Ranih šezdesetih jedan profesor jepozvao stručnjaka iz oblasti marksizma da održi predavanje u kampusu, a onda je uslijedio snažan pritisak na Univerzitet da otpusti tog profesora. Neke od ovih aktivnosti za koje je smatrano da su subverzivne podržavao je New Hampshire World Affairs Council, naročito program «Velike odluke». Vodeće novine u državi, *The Manchester Union Leader*, snažno su se suprotstavljale takvim programima i aktivnostima kao antiameričkim. To su bili programi u kojima sam i ja participirao. Pa evo moje ispovijesti: Pripadao sam toj trećoj generaciji koju neki ekstremisti smatraju za antiameričku.

²¹ Citirano u članku drugog istaknutog kritičara protestantskog svećenstva, Gerald L. K. Smith «Communism in the Churches», *The Cross and the Flag* ("Komunizam u crkvama", Križ, kršćanstvo i zastava, slabljenje, br. 14, 10. januar 1956, str. 9.

²² O raspravama i pitanjima o kojima je raspravljano u metodističkoj crkvi u to vrijeme vidi: Ralph Lord Roy, *Apostles of Discord* (Apostoli razdora), Boston: MA, The Beacon Press, 1953, poglavlje br. 13.

Mi tražimo odgovor na pitanje «Kakvu ulogu treba da imaju muslimani i muslimanske organizacije?». Želio bih proširiti opseg ovog pitanja, tako da uključi i mene: «Kakva treba biti uloga ljudi poput nas koji su od strane nekih optuženi da su antiamerikanci?». Treba da se vratimo korak unazad i stvarno promislimo o ovoj temi. Rasprava o antiamerikanizmu «tamo negdje» vrlo je rasprostranjena u Americi. «Zašto nas mrže?» i «Zašto treba da ih se plašimo?» Pitanja poput ovih su uobičajena i ona drže naznačenu temu na distanci.

Dio teškoća i opasnosti u vezi s ovim pitanjima jeste u tome što stvarni antiamerikanizam često proizvodi općenito definirane odgovore. Ovo, u najmanju ruku, omogućava pojavu nekih od izvora islamofobije kakva se proširila na Zapadu posljednjih godina. To nije usamljena pojava. Šire posmatrano, i Amerikanci su u isto vrijeme izloženi duboko ukorijenjenoj općoj fobiji pred potencijalnim antiamerikanizmom. Rezultat je paranoidna ideologija *anti-«antiamerikanizma»*.

Anti-«antiamerikanci» će se suprotstaviti bilo čemu što može biti označeno kao antiameričko (ispravno ili pogrešno). Moguće je pronaći elemente ovog *anti-«antiamerikanizma»* vraćajući se unazad sve do tzv. subverzivnih aktivnosti iz 1798., do “crvene prijetnje” iz 1919-1920., do hajke na komuniste i komunističke simpatizere od strane senatora McCharthyja i drugih u toku hladnog rata. Šta bi ljudi koji su objekti ove fobije *anti-«antiamerikanizma»* mogli uraditi? Ovo bi se moglo nazvati *antiamerikanizmom na kvadrat*. Šta možemo učiniti u vezi sa *antiamerikanizmom na kvadrat*?

Postoje dvije vrste fobija koje se miješaju jedna sa drugom. Važno je da uočimo razliku između njih. Mogle bi biti označene kao *anti-«neamerikanizam»* i *anti-«antiamerikanizam»*. Ovi različiti pogledi, antagonizmi i strahovi bili su potpomognuti širokim spektrom ljudi sa širokim rasponom identiteta.

Anti-«neamerikanizam» je negativan dio duge historije definiranja i afirmiranja «američkog» nacionalnog identiteta. Ovaj stav počinje osnovnom definicijom onog što znači biti «Amerikanac», i posmatranjem bilo koga ko se ne uklapa u tu definiciju kao stranca i neamerikanca. «Neamerikanac» je neko ko je različit od samodefinirane glavne američke struje. Sredinom devetnaestog stoljeća ova definicija Amerike je prezentirana u velikoj priči o utemeljenju «američke kulture». Trajna moć ove priče vidljiva je u činjenici da čak na početku dvadeset prvog stoljeća može biti predočena od

strane jednog utjecajnog znanstvenika, Samuela Huntingtona, u jednom vodećem naučnom časopisu. Huntington tvrdi: «Amerika je stvorena od strane doseljenika iz 17. i 18. stoljeća koji su bili pretežno bijelci, Britanci i protestanti. Njihove vrijednosti, institucije i kultura osigurale su osnovu i oblikovale razvoj Sjedinjenih Država u narednim stoljećima». ²³ Tokom 19. stoljeća, ljudi iz drugih dijelova Evrope koji su pripadali različitim religijama postali su dio američkog društva. Kako god, Huntington tvrdi da osnovno političko i socijalno vjerovanje koje «najveći dio Amerikanaca drži *krucijalnim elementom njihovog nacionalnog identiteta*» jeste «produkt posebnosti anglo-protestantske kulture doseljenika utemeljivača». ²⁴

Ova temeljna priča o identitetu osigurava osnovu za definiranja «ne-amerikanaca». Od ranih dana Republike, rimokatolici su smatranisumnjivim i držani su kao neamerikanci. U mnogim državama nisu mogli legalno obnašati političke funkcije sve do početka devetnaestog stoljeća. Protestantska priroda američkog identiteta utjecala je na izbore za predsjednika i mnogi su mislili da katolik ne može biti izabran za predsjednika. Izbor Johna F. Kennedyja 1960. pokazao je da je to moguće, iako to nije izbrisalo antikatoličke predrasude u Sjedinjenim Državama.

«Anglo» dimenzija ovog identiteta također uzrokuje tenzije budući da su Evropljani iz različitih zemalja stigli u Sjedinjene Države. Svaka je grupa na neki način smatrana neameričkom kada su došli. Među najvažnijim ovim grupama su Irci, Italijani i Nijemci. Priča i, za mnoge, historijsko iskustvo ovih grupa bilo je da su oni postali «Amerikanci» kroz moći «američkog *melting pota*». Kako god, *melting pot* iskustvo je na mnogo načina pružalo sliku kako je način da ljudi postanu «Amerikanci» bio taj da postanu poput anglo-protestantskog uzorka (ideala). Pored toga, postojale su grupe koje su bile toliko različite od mitske glavne struje «Amerikanaca» da su bile nepodložne «rastapanju». Kineski radnici koji su došli kao građevinski radnici u devetnaestom stoljeću nisu se mogli asimilirati i postati «bijeli anglo-saksonski protestanti (WASPs)». Glavna grupa koja nije inkorporirana u taj mit bila je afro-američka populacija, iako su bili dijelom najranijih američkih doseljenika i društava. Cjelokupna tradicija ropstva i njegove

²³ Samuel P. Huntington, «The Hispanic Challenge», («Hispanski izazov»), *Foreign Policy*, (mart/april, 2004) str. 31. Njegova analiza je prezentirana potpunije u Samuel P. Huntington, *Who are we? The challenges to America's national identity* (Ko smo mi? Izazovi američkom nacionalnom identitetu), New York, NY: Simon & Schuster, 2004.

²⁴ Huntington, «The Hispanic Challenge», str. 31.

posljedice u Sjedinjenim Državama smjestili su tamnopusite Amerikance u drugu kategoriju.

Anti-«neamerička» tradicija je snažna. To je tradicija nepovjerenja i antipatije prema onima koji su drugačiji i ne uklapaju se u mitsku definiciju «Amerikanca» koja se razvila u devetnaestom stoljeću. Ovi ljudi su bili posmatrani, a i sada se posmatraju kao prijetnja prirodi «američke» kulture. To je kulturalna fobija ili strah da će «neamerikanci» razvodniti i uništiti anglo-protestantsku kulturu koja se smatra esencijalnom osnovom društva Sjedinjenih Država.

Ova fobija je drugačija od strahova uključenih u *anti-«antiamerikanizam»*. Neamerikanci nisu bili smatrani za sigurnosnu prijetnju Sjedinjenim Državama. Kako god, u različita vremena u historiji Sjedinjenih Država neki iz WASP-struje identificirali su specifične grupe kao moguće vojne ili sigurnosne prijetnje Sjedinjenim Državama. Takvi su bivali optuživani, proganjani, ili uznemiravani zbog toga što su smatrani «antiamerikancima». Najvažnije od ovih grupa bili su Nijemci u Prvom svjetskom ratu, Japanci u Drugom svjetskom ratu i, u ideološkim terminima, bilo ko ko je bio ljevičar ili komunist u eri hladnog rata. Oznaka «*antiamerikanac*» (uglavnom) se često upotrebljavala da označi one koji se suprotstavljaju povećanoj američkoj vojnoj umiješanosti (uključenosti) u Vijetnamu.

Anti-«neamerikanizam» povlači za sobom diskriminaciju i predrasude, ali *anti-«antiamerikanizam»* ponekad uključuje direktno proganjanje. Tokom Prvog svjetskog rata Nijemci su bili optuženi za pobunjeničke aktivnosti i zatvarani jednostavno zbog toga što su govorili da Sjedinjene Države ne treba da se uključuju u rat protiv Pruske.²⁵ Hiljade Amerikanaca japanskog porijekla bili su smješteni u koncentracione kampove tokom Drugog svjetskog rata.

Historija muslimana u Sjedinjenim Državama može biti posmatrana u duhu mijenjanja prirode predrasuda prema njima. Na početku, diskriminacija protiv muslimana bila je u osnovi *anti-«neamerikanizam»*.

Antimuslimansko raspoloženje 1920-ih i 1950-ih bilo je antimuslimansko jer su muslimani bili drugačiji, ali niko nije mislio da će bilo koji musliman pokušati napasti Ameriku ili da je postojala «islamska prijetnja». Kako god, situacija se dramatično promijenila u protekloj dekadi.

²⁵ Pogledaj, naprimjer, opis Nijemaca u Montani u: Jim Robbins «Silence Broken, Pardons granted 88 Years After Crimes of Sedition» (Prekinuta tišina, oproštaj 88 godina poslije slamanja pobune), *New York Times*, 3. maj 2006, str. 1, 19.

Desila se važna promjena, od nepovjerenja prema muslimanima zato što su drugačiji, na neki način «neamerikanci», do gledanja na muslimane kao na antiamerikanace i na prijetnju američkoj sigurnosti. Ova promjena može biti posmatrana kao važan aspekt porasta islamofobije u Sjedinjenim Državama i aktivizma militantnih muslimana u svijetu. Proces je povezan na mnogo načina sa svijetom u kojem mi živimo. Američki muslimani imali su malo veze sa antiameričkim aktivnostima koje su se dešavale u protekloj dekadi. Aktualne prijetnje američkim interesima uključuju internacionalne i transnacionalne krize i imaju malo veze sa domaćim američkim pitanjima. Ipak, anti-«*antiamerikanizam*» proizvodi uglavnom nepotkrijepljene optužbe za prijetnje američkoj sigurnosti od strane američkih muslimana. Ove optužbe počivaju na tvrdnjama o vezama između američkih muslimana i neameričkih militantnih muslimanskih grupa.

U vanjskom svijetu ima mnogo konflikata. Postoji dugotrajna veza između vanjskih konflikata u koje su uključeni američki interesi i internih američkih fobija u vezi s «antiamerikanizmom». Postaje važno prepoznati da je jedna od najvažnijih stvari koje mi možemo učiniti da savladamo islamofobiju i *antiamerikanizam na kvadrat* u Sjedinjenim Državama rad na rješavanju globalnih konflikata. To ne znači da, ako Palestinci i Izraelci mogu proizvesti uspješan mirovni dogovor, Amerikanci više neće imati fobiju od islama. No, takve stvari, kako god, omogućavaju reduciranje izvora islamofobičnih stavova.

U granicama onog što Amerikanci svih identiteta mogu učiniti, moja sugestija je da je ponekad važno priznati zajednička iskustva i zajedničke interese. Dok su savremena iskustva američkih muslimana značajna, važno je ne zakopati ih u ekskluzivizam koji otežava saradnju sa drugima. Barem neka od pitanja koja su izazvali islamofobija i anti-«*antiamerikanizam*» su pitanja koja porodice poput moje sa tri generacije optuživanih za *antiamerikanizam* dijele sa američkim muslimanima. Postoji zajednička osnova za rad na stvaranju otvorenijeg i pluralnijeg osjećaja američkog identiteta, u kojem biti različit ne znači biti ni neamerikanac niti antiamerikanac. Šzaviše, unutar tenzija kakve postoje u našem sadašnjem globalnom selu, može postojati osjećaj zajedništva.

POGREŠNA SHVATANJA

AMERIKA I MUSLIMANSKI SVIJET MORAJU PROMIJENITI MEĐUSOBNI ODNOS LJUBAVI I MRŽNJE

Anwar Ibrahim

Od kraja Drugog svjetskog rata, muslimanski svijet ima sa Sjedinjenim Državama odnose zasnovane na principu *volim-ne volim*. Za njene klevetnike, Amerika je nitkov sa velikim planom da ostvari globalnu dominaciju, neko ko kinji sve oko sebe i propovijeda demokratiju putem moći. Za njene poštovaoce Amerika je bijeli vitez koji štiti čovječanstvo od tiranije. Ona je također Djed Mraz koji dijeli ekonomsku i finansijsku pomoć. Na neki način, jasno je da ova ambivalentna veza ima više veze sa novcem, moći i politikom, nego sa religijom, kulturom ili civilizacijom.

Ipak, islamofobija i antiamerikanizam nastavljaju da dominiraju našim kulturnim i političkim diskursom. Početkom maja 2005. studentima u Londonu održao sma govor o temi «Demokratija i terorizam: izazovi i odgovori islama i ljudskih prava». Koristan naslov, mislio sam. Nisam trošio vrijeme na obrazlaganje upotrebe termina «demokratija» i «terorizam», koji se ovog puta koriste u kontekstu islama i ljudskih prava. Uporedna upotreba ovih termina priziva snažnu, ali negativnu poruku. Sugerira, naime, da je demokratija dijametralno suprotna islamu, a da su islam i terorizam krvna braća, dok su ljudska prava tu kao crna ovca u porodici.

Da li je ovo karakteristično za islamofobiju? Pitanje je možda nezgrapno postavljeno, ali ovo je bio način da se jasno ukaže na pristajanje na stereotipe, što je postalo popularno u društvenoj stvarnosti. Istina je da su demokratija i terorizam odvojeni svjetovi. Oni su blizu jedno drugom kao

raj i pakao. Dok je demokratija povezana sa vladavinom prava, terorizam je uvijek povezan sa vladavinom tiranije. Demokratija oslobađa ljude i pruža im nezavisnost, jednakost i rješenja civilnog društva. Terorizam drži ljude taocima i zadaje im strah i nesigurnost. Tako ono što je zabilježeno u historiji postavlja pred nas pitanje zašto demokratija ne bi bila kičma islamskih društava takođe? U tom pogledu, politički diskursi pali su kao žrtva pustošenja koje je izazivala islamofobija. Kako ja razumijevam, islamofobija je iracionalan strah od islama i muslimana koji u sebi sadrži vjerovanje da su muslimani vjerski fanatici koji mrze nemuslimane.

U pokušaju da analiziraju ovu fobiju, mnogi učenjaci su uvijek spremni da, kao što je popularno, posegnu za pokretom *selefija* (pokret iz dvadesetog stoljeća koji slijedi pisanja i prakse ranih muslimanskih interpretatora *Kur'ana*). Oni će, naravno, ići nazad do osmog stoljeća kada je fundamentalizam, kako oni nalaze, nastao. Uobičajena sumnjičenja su: dogmatska rigidnost, religijski purizam, radikalizam, vehabizam itd.

Drugi islamofobični stav javlja se u tvrdnji da islam ne pravi razliku između svjetovnog i duhovnog, da religija u islamu nikad nije razdvojena od države. Lideri islamisti će nametnuti šerijatski zakon narodu, dok će sekularni lideri njegovo odbacivanje učiniti ključnom tačkom njihovih političkih platformi. Prvo se smatra fundamentalističkim i nazadnim, dok se drugo u biti pozdravlja kao umjereno, progresivno i demokratsko.

Moj prvi odgovor na ovu analizu jeste da takve teoretske generalizacije nisu ni racionalne ni uvjerljive, niti korisne. Šerijatsko pravo nije nužno zastarjelo niti bezvrijedno i ne dolaze svi loši zakoni iz njega. Islam je dinamična religija. Koncept *taklida* (slijeđenja pravnih stavova kvalificiranih religijskih učenjaka) dopušta da vrata *idžtihada* (reinterpretacije bazirane na duhu Svetog teksta, Objave) ostanu otvorenim. Muslimanski lideri moraju pobjeći od parola i nastojanja da uspostave utopijsku islamsku državu. Umjesto toga, oni treba da unapređuju sistem vladanja. Idealno islamsko društvo podrazumijeva slobodu govora, eliminiranje korupcije, socijalnu pravdu i poštivanje prava žena.

Islamofobija je poprimila grublji oblik u Americi zbog antiamerikanizma i događaja 9/11. Naše je da djelujemo u pravcu dijaloga sa drugima. Lideri se fokusiraju na antiamerikanizam u muslimanskom svijetu kako bi skrenuli pažnju sa njihovih neuspjelih politika i vlasti. Ipak, oni troše milione na američke eksperte koji promoviraju režime koji su protiv demokratije

i slobode. Zbog toga se optužbe za antiamerikanizam koriste kao sredstvo podupiranja autoritarnog upravljanja. Građanske slobode su oduzete. Tlačiteljski zakoni u muslimanskom svijetu kočé demokratiju. Razdvajanje, kontrola i ravnoteža vlasti veoma su bitni.

Fokusirajmo se na ono što nas spaja, radije nego na ono što nas razdvaja. Ne slušajmo one koji nastavljaju udarati u bubnjeve razdora. Izaberimo drugi put, onaj kojim se nije išlo. Islamofobija i antiamerikanizam neće iščeznuti preko noći. Ali vjerujem, ako Bog da, ako krenemo kroz ovu oluju zajedno, da će doći sutra u kojem će naši umovi biti slobodni od okova historijskog utjecaja i kulturalnih uvjeta, u kojem će se demokratija i islam međusobno približavati, u kojem neće biti mjesta za terorizam i ekstremizam, i u kojem ćemo prigrliti slobodu, ljudska prava i građansko društvo.

TREBA DEKONSTRUIRATI NAŠU VELIKU PRIČU O SUPERIORNOSTI

Scott C. Alexander

Želim ponuditi jednu analogijsku metaforu koja nam može pomoći da osvijetlimo prirodu islamofobije u savremenim zapadnim društvima, posebno u Sjedinjenim Državama. Važno je naglasiti da bi slična analiza mogla i treba da bude, mutatis mutandis, nesumnjivo primijenjena na prirodu antiameričke retorike u muslimanskom svijetu. Uvjeren u to da je iskreni samokriticizam ono što je potrebno u oba slučaja, ostavit ću taj zadatak svojim muslimanskim kolegama koji žive s onu stranu okeana.

Metafora koju imam na umu treba da pokaže stepen u kojem je islamofobija ugrađena u širi diskurs jedne od zapadnih «velikih priča o superiornosti». ²⁶ Takve priče su oni veliki mitovi o kulturnoj superiornosti - često koncentrirani oko religijskog identiteta, ali nipošto sa ekskluzivno ili esencijalno religijskim značenjem. Takvo nešto je, naprimjer, njegovano i u zapadnom kršćanskom i u muslimanskom kontekstu, zajednice su pričale «priču» o tome kako su se njihove civilizacije odnosile i kako nastavljaju da se odnose jedna prema drugoj.

Napomenuo bih na početku, da kada upotrebljavam koncept «velike priče o superiornosti», ne činim to na politički i moralno naivan način. Veoma sam svjestan činjenice da svaka takva «velika priča» u rukama ekonom-

²⁶ Ovdje posuđujem od Richarda Bullieta njegovu upotrebu koncepta civilizacijskih «velikih priča» u knjizi: *The Case for Islamo-Christian Civilization* (Za islamsko-kršćansku civilizaciju, New York, NY: Columbia University Press: 2004. Ja dodajem atribut «supremacisb» da naglasim stepen do kojeg ovi veliki mitovi kulturnog identiteta uzdižu domaću civilizaciju na račun ocrnjivanja civilizacije drugih.

ski i tehnološki dominantnih grupa djeluje na kvalitativno drugačiji način, i ima istovremeno različit moralni status, u odnosu na slučaj kada se takvim pričama koriste grupe koje nastoje da se oslobode tlačenja civilizacijski dominantnog «drugog». Drugim riječima, ovisno orazlici u moći, dvije velike priče nisu jednake u moralnom pogledu.

Kao dodatak prezentiranju i sažetoj interpretaciji mog analogijskog primjera, želio bih, također, u smislu zaključka imenovati i kratko komentirati barem dvije esencijalne komponente bilo kakve smislene strategije dekonstruiranja naših velikih priča. Činim to u interesu izgradnje idejne osnove za mir u formi ispravnijeg međusobnog razumijevanja.

Metafora

Metafora je dospjela do mene u formi priče koju sam čuo od Susan O'Halloran,²⁷ profesionalnog pripovjedača koja je odrasla na južnoj strani Chicaga u 1960-im kao pripadnica druge generacije irskih katolika. Kao irski katolik, bila je svjesna da su njenipreci mnogo žrtvovali kako bi stigli u Sjedinjene Države. Ona je slušala o nevoljama sa kojima su se suočavali, i bila je veoma ponosna na činjenicu da je njena porodica «učinila to» (uspjela) u njihovom novom domu - jedinom domu koji je ona poznavala. Ona i njena porodica nisu to postigli lahko, ali nisu živjeli u siromaštvu, barem ne više. Rekla mi je da je otprilike jednom mjesečno sa svojom tetkom i majkom putovala nadzemnom željeznicom sa južne strane, gdje je živjela do Loopa u centralnom dijelu Chicaga. Neko vrijeme bi razgledale izloge, i svako malo, kada su to mogle priuštiti, kupovale bi ponešto što su trebale za posebne prilike.

Jedan od najupečatljivijih momenata putovanja u centar bivao je onaj kada su prolazile iznad afro-američkih getoa na južnoj strani. Kada bi prolazili iznad krovova, ovi bijeli irski katolici su, doslovno i metaforički «gledali odozgo» kroz zamazan prozor nadzemnog voza iznad ove afričko-američke zajednice, zajednice sa kojom ona i njena porodica nisu imali iskustva uopće. Ovaj jaz u prostoru i iskustvu, kako god, nije ih sprečavao da donose zaključke o toj zajednici. Iako to niko nije postavio na ovaj način, svi su smatrali kako imaju dovoljno informacija da donesu sud utemeljen na onom što su mislili da znaju zureći odozgo sa svoje vlastite tačke.

²⁷ Saznaj više o Ms. O'Halloran i njenom vrijednom radu na njegovanju razumijevanja među kulturama i religijama na njenom webu: www.susanohalloran.com,

Međutim, šta su oni znali? Šta su vidjeli? Vidjeli su trošne kuće, na mnogo načina zapuštene: fasade koje su otpadale, verande koje su se urušavale, razbijene i daskama obložene prozore na skoro svakoj kući. A još tužniji je bio prizor gomila smeća koje se raspadalo u svakom dvorištu. Svaki put kada bi prisustvovali tom prizoru, moja prijateljica bi čula poznatu uzrečicu, riječi koje sam ja lično mnogo puta čuo dok sam odrastao u italijansko-američkoj zajednici izvan Bostona i slušao ljude kako razgovaraju o svojim «obojenim» komšijama: Zašto «ovi ljudi» vole da žive ovako? Zar «oni» nemaju nimalo samopoštovanja? Naposljetku, i mi smo odrastali kao siromašni, ali nismo bili prljavi. Biti siromašan ne znači biti nečist. Kako «oni» mogu očekivati pomoć od drugih, kada čak ni sami ne pomažu sebi? Znete staru poslovicu : Bog pomaže onima...»

Da moja prijateljica pripovjedač, irska katolkinja, nije imala jedno izvanredno iskustvo tokom svoje brucoške godine u jednoj ženskoj visokoj katoličkoj školi na južnoj strani, ova uzrečica postala bi nepobitnom osnovom njenog razumijevanja afričko-američke zajednice. Na početku završnog semestra njene prve godine studija sreća je dvije religiozne katolkinje (redovnice) koje su nošene žarom Drugog vatikanskog koncila i prema tome duboko posvećene službi u crkvenim centrima poučavale o socijalnoj pravdi i dostojanstvu svakog ljudskog bića.

Jedna od tih žena radila je u afro-američkoj zajednici i ponudila da povede neke od djevojaka sa sobom na sastanak gdje bi one učile o naporima njihovih crnih «sestara i braće». Budući da je imala negativno mišljenje o Afroamerikancima, koje je stvorila tokom svojih mnogobrojnih vožnji iznad getoa u nadzemnoj (visećoj) željeznici, ova mlada irska katolkinja rekla je da je neodlučna u vezi s odlaskom. Ipak, nešto ju je privlačilo da krene sa mladom redovnicom kojoj se divila u zajednicu za koju su je učili da je se treba plašiti i prezirati je. I tako je otišla.

Ispričala je da je u prvih deset minuta prisustvovanja na tom (gradskom) sastanku, njena cijela priča koja se ticala afričko-američke zajednice - ona kojoj su je naučili sa sigurne visine, udaljenosti, i odvojenosti nadzemne (viseće) željeznice i kulturalnog ponora između njene zajednice i getoa – počela da se rušipred njenim vlastitim očima. Otkrila je da se afro-američka zajednica borila deset godina da grad Chicago dovede službe za odvoz smeća u njihova naselja. Razlog zašto su se u dvorištima nalazile hrpe smeća koje se raspadalo bio je taj što nisu imali drugi način da ga uklone. Ovo

je bilo drugačije od njenog vlastitog iskustva, u čijem su susjedstvu ljudi ostavljali smeće pored puta u vrijeme sedmičnog odvoženja smeća u gradu.

Također je shvatila da u to vrijeme, prije pobjede građanskih prava, Amerikanci afričkog porijekla nisu mogli dobiti hipoteku kod banaka. Kao žrtve rasne diskriminacije, bili su prisiljeni da plaćaju visoke zakupnine svojim gazdama koji su ubirali prihod od njihovih stanarina i nikad nisu pomišljali da reinvestiraju bilo šta od svog profita u popravljavanje tih bijednih kuća, jer su ih iznajmljivali ljudima koji su imali malo, ako su ikako imali drugih mogućnosti za stanovanje.

Prilično jednostavno, priča o tome kako je ova bijela irska katolkinja bila naučena da «razumije» afro-američku zajednicu bez ikakva iskustva sa njm, posmatrajući je iz visećeg voza prikladna je metafora za to kako većina ljudi na Zapadu općenito posmatra muslimanski svijet, a posebno arapski muslimanski svijet. U najširem smislu, ljudi na Zapadu posmatraju muslimanski svijet sa «sigurne» udaljenosti iz njihovih “visećih vozova”, hiljadama milja udaljenih. Većina njih nije nikada posjetila ovaj dio svijeta, a ono malo njih koji su u mogućnosti i koji izaberu da ga posjete, provedu vrijeme razgledajući stvari poput Sfinge i piramida u Gizi, spomenike civilizacije već dugo mrtve, radije nego da susretnu i upoznaju žive stanovnike dinamičnog savremenog centra arapske muslimanske kulture kakav je Kairo. U svakom slučaju, većina Zapadnjaka nikada zapravo ne upoznaje društva za koja misli da ih poznaje, dok ih posmatra kroz zaprljane prozore vozova, odnosno svojih televizora podešenih na ono što je posve često prezrivi i samodopadni refren Fox Newsa.

Poput našeg pripovjedača, irske katolkinje, prije njenog upoznavanja stvarnosti, kada mi Amerikanci i drugi Zapadnjaci zurimo «odozgo» iznad muslimanskog svijeta, mi posmatramo posljedice patnje drugih ljudskih bića. A zbog toga što ne znamo ništa o historijskim uzrocima te patnje, pribjegavamo drevnim objašnjenjima za ljudsku patnju, u kojima nema jasnog razumijevanja njenih korijena: krivimo žrtvu. Mora biti u pitanju boja «njihove» kože, ili hrana koju «oni» jedu, ili odjeća koju «oni» nose, ili jezik kojim «oni» govore, ili religija koju «oni» prakticiraju, ili neka kombinacija svih stvari koje «njih» čine različitim od «nas» i to «njih» sprečava da uživaju u životu onako kako «mi» uživamo.

Objašnjenje metafore

Dozvolite mi da interpretiram navedeni primjer koristeći se jasnim riječima. Već sam kazao da prozori visećeg voza predstavljaju televizijske ekrane naših mas-medija u Sjedinjenim Državama. Poput ovih prozora voza naši mediji općenito uzevši ograničavaju naš pogled i sprečavaju uvid u realnost života u većem dijelu muslimanskog svijeta. Kada je posljednji put najgledaniji termin posvećen porastu broja represivnih, totalitarnih sekularnih režima u muslimanskom svijetu u postkolonijalnom razdoblju? Koliko je američkih porodica raspravljalo za vrijeme večere na Dan zahvalnosti o velikodušnoj finansijskoj podršci koju ovi režimi dobivaju od Zapada, te o posljedicama koje ti režimi imaju na lokalne ekonomije u muslimanskom svijetu? Koliko je glasača koji podržavaju trenutnu američkuvanjsku politiku Srednjem istoku koji su barem na trenutak pomislili da agitiranje protiv ovih režima i njihovih zapadnih pomogatelja ima mnogo više veze sa ovim okolnostima nego sa nekom navodnom fatalnom mahanom u islamskoj kulturi?

Što se tiče hrpa raspadajućeg smeća i ruševnih kuća, one su analogne stanju većine ekonomskih infrastruktura u muslimanskim zemljama, koje su kreirane tako da donesu korist lokalnim elitama koje žive kao kraljevi među ubogim težacima, kakav je slučaj i sa elitama u eri globalizma, koje se malo brinu za posljedice koje njihova pohlepa ima za većinu drugih ljudskih bića.

Iako nisam otvoreno spomenuo Chicago City Hall u priči moje prijateljice, irske katolkinje, njegova se sjena pokazuje široko iznad onovremenog afro-američkog geta (a i danas, kada govorimo u tom smislu). Isto kao što je Chicago City Hall bio neupitno - posebno u to vrijeme - sjedište bjelačke političke moći potpomognute njenim poslovnim patronima sa njihovim nedostižnim neuporedivim ekonomskim blagostanjem, za naše razumijevanje muslimanskog svijeta danas, analogne tome su one zapadne nacionalne države i multinacionalne korporacije koje zajedno igraju ulogu odsutnih posjednika u ovom scenariju. One u suštini otimaju bogatstvo iz mnogobrojnih lokalnih ekonomija u muslimanskom svijetu za svoju vlastitu korist. U tome smislu, ako tržište tako diktira, oni se ne premišljaju da pomjere svoj kapital iz ekonomije koja se nađe u problemima do neke druge, bez obzira na efekte koje to ima na ljude koji ne mogu slijediti kapital.

A čak i kada zadržavaju vlastiti kapital na određenom mjestu, ovi odsutni posjednici nastoje da “ispumpaju” za sebe i za odabranu grupu lokalnih prijatelja (upravitelja) ono što bi trebalo da bude prosperitet lokalnih ekonomija, i zbog toga su mase u relativnom ili potpunom siromaštvu.

I upravo kao što naslijeđe rasizma i jedna od njegovih glavnih tekovina, robovlasništvo, predstavlja nužan historijski okvir da bi se moglo razumjeti kako je tako mnogo afričkih Afroamerikanaca dospjelo do života u takvom siromaštvu u prvom slučaju, naslijeđe zapadnjačkog kolonijalizma i imperijalizma u muslimanskom svijetu je historijski okvir kojeg je mali broj američkih građana svjestan. Kako god, bez svijesti o tome ne može biti razumne i ispravne procjene sadašnje situacije. Naravno, ono što je nužno su poštteni, inteligentni lideri koji imaju hrabrosti da nam pokažu greške i viziju da skiciramo put izvan močvare antipatije i nasilja u kojem se nalazimo. Tačno je da nismo stigli čak ni blizu gdje bismo trebali, ali gdje bi bilo američko društvo danas da nije bilo takvih proročanskih glasova socijalne pravde kao što su Frederick Douglas, Harriet Tubman, Rosa Parks, velečasnici dr. Martin Luther King Mlađi, i Malcolm X, da navedemo nekoliko njih, koji su pred nama držali ogledalo da bismo mogli vidjeti kamo nas je naša prošlost odvratnog rasizma i eksploatiranja dovela?

Ovo se nameće kao jedan od najprikladnijih zaključaka koji se može izvesti iz naše analogijske metafore. Robovlasništvo u obje Amerike trajalo je dobrih pet stoljeća. Čak i nakon što smo se okoristili od onih kao što su dr. King i Malcolm X, još uvijek se mučimo da prevladamo naslijeđe robovlasništva. Isto vrijedi i za zapadnjačku kolonijalnu i imperijalnu dominaciju u muslimanskom svijetu. Ne samo da su kolonijalni i imperijalni sistemi bili na djelu u muslimanskom svijetu barem tri stoljeća, nego, pod utjecajem 9/11, sada izgleda da historija zapadne kolonijalne i imperijalističke dominacije u muslimanskom svijetu ulazi u pogubnu novu fazu. Pa ipak, u ovom slučaju, čini se da postoji jasan nedostatak valjanog vođstva na obje zavađene strane. Scenarij koji su ispisali dr. King i Malcolma X očito, ili još nije izašao na površinu, ili ga se ušutkuje i ignorira, kao što se činilo i sa njima samima.

Nastavljajući da objašnjavamo spomenutu metaforu, mogli bismo također reći da su nivo i oblik nasilja u oba scenarija (navedeni primjeri siromašnog središta grada i muslimanskog svijeta) također slični, osobito u dva važna aspekta. Oni su podudarni u tome što su ekonomska i politička

prikraćenost i marginaliziranje karakteristični za muslimanski svijet, kao i za stanovnike siromašnog središta grada u prvom scenariju i predstavljaju stvaranje osnove za socijalni nemir i nasilje koje postepeno poprima sve veće razmjere. Također su podudarni u tome što iako ni sami moćnici, odnosno oni koji imaju vlast u rukakam nisu imuni na nasilje (naprimjer, ubistva Sadata i Rabina i gnusni, ali uspješni napadi 9/11), ipak nasilje najviše pogađa siromašne i marginalizirane mase koje mogu utjecati na vlastite agitatore nasilja onoliko koliko i na strane gospodare (uzmimo slučaj afganistanskog naroda nakon 9/11).²⁸

Kao zaključak detaljne analize naše analogijske metafore, treba napomenuti da postoji jedan važan slučaj gdje ona nije primjenjiva (s tim što se taj slučaj ne odnosi na Evropu i na afro-američke muslimane u Sjedinjenim Državama) a radi se o visokom procentu muslimana imigranata koji žive u Sjedinjenim Državama. U većem dijelu, ovi ljudi žive u povoljnim ekonomskim uvjetima zahvaljujući relativnom bogatstvu i obrazovnim postignućima koja su ostvarili od 1960-ih.

Iako ovi muslimani nisu marginalizirani ekonomski, važno je napomenuti da su oni još uvijek dosta ranjivi. Ustvari, iako nisu iskusili značajan stepen ekonomskog marginaliziranja, oni obično prolazepsihološko marginaliziranje, bile to žene kojima je hidžab (pokrivač za glavu) pocijepan u lokalnom McDonald'su ili službenici koji dozvoljavaju kolegama da ih zovu «Moe» umjesto «Muhammad», jer je ovo drugo «previše teško za izgovoriti». Ovi imigrantimuslimani i njihova djeca žive pod damaklovskim ultimatumom, na što sam ukazivao na drugom mjestu kao na «građansku ucjenu»: posvjedočite da ste «dobri muslimani» vašim oduševljenim nastojanjem da se asimilirate i političkom šutnjom ili aktivnim prihvatanjem američke vanjske politike kakva god ona bila, ili trpite posljedice toga što će vas kategorizirati kao «loše muslimane» i spremite se za Guantanamo, ili se, pak, suočite sa veoma realnom mogućnošću vraćanja Manzanara. (Napomena priređivača: Manzanar je ime zatvoreničkog kampa u koji su smješteni američki građani japanskog porijekla tokom Drugog svjetskog rata.)

²⁸ Scott Alexander, «Inalienable Rights?: Muslims in the U.S. since September 11th» (Neotuđiva prava: Muslimani u Sjedinjenim Državama od 11 septembra) *Journal of Islamic Law and Culture*, tom 7, br. 1, proljeće/ljeto, 2002.

Funkcija zapadnjačkih velikih priča

Kroz svoju priču, moja prijateljica, irska katolkinja, daje nam uvid u to kako je svjedočila i sudjelovala u produžavanju jedne velike priče, jer je izvodila zaključke na osnovu veoma izoliranog, otuđenog, i jednostranog iskustva koje je imala o Afroamerikancima sa kojima je dijelila grad. Važno je napomenuti da, kada je ona stjecala ova iskustva, robovlasništvo je formalno bilo završeno. Kako god, sramno naslijeđe robovlasništva je još uvijek veoma živo. Dominantna kultura nastavlja da kontrolira i marginalizira afro-američku zajednicu. Dok je dominacija postepeno slabila po uzoru na ukidanje ropstva; ta kultura jednostavno je promijenila svoje lice da bi se adaptirala i preživjela.

Bili bismo sretni kada bismo mogli reći isto za odnos između Zapada i muslimanskog svijeta. Zaista, kolonijalizam *per se* i očita imperijalistička politika evropskih sila mogu službeno biti stvar prošlosti. Kao dokaz toga, svakako, kako sam naprijed napomenuo, mnogi su tvrdili, sasvim razložno, da smo ušli u novo imperijalističko doba, doba zapadnjačkog neoimperijalizma kome su pristupile Sjedinjene Države kako bi preuzele ulogu dominantne zapadne imperije.

Koja je onda specifična funkcija zapadnjačkih velikih priča u odnosima između Zapada i muslimanskog svijeta? Ključna za dugovječnost želje za moći bilo kojeg društva je zajednička priča koja dokazuje kulturnu superiornost tog društva nad svim ostalim. Ovo nije nova ideja. Oni kojima je poznat opus kritičara kulture Edwarda Saida i teza njegove knjige *Orijentalizam* (Vintage: 1979) znaju da je dobar dio njegovog rada posvećen upravo razotkrivanju ovih velikih priča. Said se posebno zanimao za velike priče nastale na Zapadu *vis-a-vis* Istoka i, naročito, muslimanskog svijeta. Za Saida, orijentalizam nije samo akademska disciplina, nego cijeli duh koji, prije svega, nastoji da prikaže Istok kao pogodan za kulturnu dominaciju od strane Zapada jer je navodno inferioran u odnosu na Zapad na gotovo svaki način koji je moguće zamisliti: ekonomski, tehnološki, filozofski, i, ne zaboravimo, religijski. Nakon što je muslimanski svijet jednom posmatran kroz leće orijentalističkih velikih priča, za Zapad ne samo da je bila opravdana dominacija nad tim svijetom, već je mogao biti konstruiran i moralni imperativ za takvo nešto.

A ovo je, ustvari, način na koji mnogi na Zapadu sagledavaju situaciju, naročito mnogo onih iz kršćanskih misionarskih pokreta. Ukratko, velika

priča bila je i ostala *sine qua non* bilo koje dugoročne dominacije jednog naroda nad drugim jer ona služi kao izvor legitimiteta za tu dominaciju, ne samo unutar vladajuće kulture, nego, u određenoj mjeri, takođe i unutar podjarmljene kulture.²⁹

Uloga Biblije i Kur'ana

Žalosna, ali isto tako neosporna činjenica jeste centralna uloga religija, naročito kršćanstva i islama, u kreiranju velikih priča kako u kršćanskom tako i u muslimanskom svijetu. Uistinu, duga je historija uzimanja *Biblije* i *Kur'ana* za argument u cilju davanja božanskog/konačnog autoriteta ovim velikim pričama. Kršćani i muslimani koji žele da spase svoje svete tekstove od ruku onih koji ih žele iskoristiti kao argument za dominaciju jednog naroda nad drugim moraju ustati i pokazati da se na njih mora računati. Oni moraju pokazati mnoge načine na koje se *Biblija* i *Kur'an* snažno suprotstavljaju ideji da bilo koje društvo ili zajednica treba dominirati ili tlačiti drugo, iako je našazajednička tradicija to da je primjena sile nužna u određenim precizno ograničenim okolnostima (naprimjer kada se treba oduprijeti nasilju i nepravdi). Posebno treba naglasiti da *Biblija* i *Kur'an* stoje nasuprot onih koji tvrde da postoji nešto inherentno bilo kojem grupnom identitetu (bila to jevrejska «izabranost», otkupljenje u tijelu Kristovu, ili pripadanje ummetu Muhammeda) a što čini pripadnike tog identiteta superiornijim od drugih.

Dok mi naupadaju mnogi pasaži svetih tekstova, kao jedan od najupečatljivijih javlja mi se dio kur'anskog ajeta, u kome nakon iznošenja da je ljudska raznolikost Božiji dar, stoji: «Zaista, najplemenitiji od vas je onaj koji je najviše svjestan Boga.»³⁰ Obratite pažnju da najplemenitiji nije neko ko pripada ovoj ili onoj grupi ili onaj koji/ona koja sebe naziva ovim ili onim imenom. Ovdje uzimam *Kur'an* da bih otvoreno ustao protiv politiziranja religijskog identiteta.

Iz kur'anske i biblijske perspektive, vjera od nas traži da budemo aktivno uključeni u politiku. Svakako, ona nas upozorava da nikad ne dozvolimo

²⁹ Svi podjarmljeni ljudi traže utočište u darvinovoj socijalnoj postavci premda obično kratkotrajnoj, po kojoj kultura dominantnih drugih mora biti superiorna u odnosu na domaću. Inače, kako bi na drugi način ova prva dospjela u dominantan položaj?

³⁰ *Kur'an*, 49:13.

politici da kooptira i izopači našu vjeru. Drugim riječima, politika mora služiti vjeri u čišćenju svijeta kroz beskompromisnu predanost neotuđivim vrijednostima, kao što su neotuđivo dostojanstvo svakog ljudskog bića bez obzira na etničku pripadnost, religiju, životnu dob ili spol. Ne treba nikad dopustiti da vjera bude, kao što je često bila u ljudskoj historiji, sluškinja politike, bogohulno pružajući auru božanskog svjetla bilo kojem svjetskom programu kreiranom da uništi ljudsku porodicu, tako što će podjarmljivati određene članove te porodice volji određenih drugih članova.

Zaključak: Ka dekonstruiranju velikih priča velikog tržišta

U smislu zaključka, dopustite mi da spomenem samo dvije važne komponente onog što neizostavno mora biti veća i izrazito mnogostrana strategija dekonstruiranja naših velikih priča o supremaciji.

Prvo: Jevreji, kršćani, muslimani i drugi koji su odani veoma različitim načinima kulturalne i međuvjerske interakcije moraju prepoznati potrebu za kritički kompetentnom i uravnoteženom historiografijom koja vodi računa o iskustvima onih koji su tradicionalno demonizirani ili ignorirani kroz velike priče. Jedna od prvih nevolja sa kojima se susreće konstruiranje velikih priča jeste pamćenje prošlosti koje omogućava svim glasovima da se čuju i svim pričama da budu ispričane i valjano vrednovane. Ako postoji stvar koju velike priče ne mogu podupirati, to je onda pravednost i težnja za objektivnošću. Pored svega, pripremanje argumenta za opravdavanje supremacije jednog subjekta nad drugim može teško ugroziti svako nastojanje da se oni vide kao jednaki. Prema tome, moramo se obračunati sa onim interpretacijama historije oko kojih se sukobljavamo - bez obzira kakvu auru autoriteta imaju – dakle, moramo se obračunati sa onim interpretacijama koje služe za to da legitimiziraju različite forme ugrožavanja jedne grupe od strane druge. Posebno je važno da to činimo u našim vjerskim školama i drugim institucijama, u našem javnom obrazovnom sistemu.

Druga stvar, koja vjerovatno neposrednije govori srcima naših vjerskih tradicija, jeste da moramo izbjegavati ono što se nekad označava kao «trijumfalizam». Prečesto su kršćani i muslimani bili krivi za miješanje trijumfalizma sa svojom predanošću univerzalnim zahtjevima njihovih pogleda na svijet. Mora se dokazati da je trijumfalizam, koji ja definiram kao želju

da se nametne vlastita vizija svijeta drugima i da ih se podjarmi i dominira nad njima s namjerom da se ta vizija svijeta propagira, najveći pojedinačni neprijatelj i kršćanskomu muslimanskom svojatanju univerzalne istine.

Logika je ovdje varljivo jednostavna: ako, u ime svoje religije, izrazim volju za dominiranjem i dehumaniziranjem drugogna bilo koji način, posljednja stvar koju će drugi prepoznati u vezi s istinom koju predstavljam kao način života jeste njena univerzalnost. Prema tome, ako kršćani i muslimani zaista nastoje da žive univerzalnost svojihtradicija, onda ćemo morati uporno misliti o izbjegavanju trijumfalizma. A činjenica da mnogi, ako ne većina, ne mogu zamisliti kako bi netrijumfalističko kršćanstvo i netrijumfalistički islam mogli izgledati, ne treba da nas obeshrabri. Radije, to treba biti otrežnjujući znak koji pokazuje koliko mnogo posla leži pred nama.

PONOVNO ISPITAJMO KONCEPT SEKULARIZMA

Jamal Badawi

Sva zahvala pripada Allahu, jedinom Stvoritelju, Uzdržavatelju i Zaštitniku univerzuma. Neka je Njegov mir i blagoslov na Njegovog posljednjeg poslanika i vjerovjesnika, i na sve ostale poslanike i vjerovjesnike.

U ovoj uvodnoj invokaciji pojavljuju se važne zajedničke religijske vrijednosti. Prvo, priznajemo Boga, koje god ime da koristimo, «Allah» na arapskom ili «Allaha» na aramejskom, koja su očito slična. On je jedini Stvoritelj, i Uzdržavatelj univerzuma, i jedini Stvoritelj i Spasitelj krune Njegova stvaranja: ljudskoga bića. Ovo je moždaosnova svake religijske vrijednosti, naročito onda kada se to odnosi na abrahamsku zajednicu. Prizivanje mira i pozdrava na sve poslanike i vjerovjesnike jeste središnja religijska vrijednost koju svi dijelimo. Osnovni i glavni izvor puta kojim čovjek ide treba da dođe od samog Stvoritelja.

Da li religijske vrijednosti ponovno treba da budu potvrđene ne samo u privatnoj, nego i u javnoj sferi? Koji su parametri tog ponovnog potvrđivanja? Mi moramo postavljati ova pitanja da bismo eliminirali svaki strah i opasnost od tiranije manjine, ili tiranije većine, isto tako. Koliko se mi u Sjevernoj Americi udaljavamo jedni od drugih? Napokon, kako se možemo bolje pripremiti za ova pitanja?

Neke kongresne sjednice počinju molitvama. Veliko božićno drvo postavlja se svake godine ispred Bijele kuće. Vladine i poluvladine institucije imaju imenovane kapelane, plaćene dijelom ili u cjelini, direktno ili indirektno, novcem poreskih obveznikada bislužili pri univerzitetima,

bolnicama, pa čak i vojnim establišmentima. Religijske vrijednosti igrale su važnu ulogu pri osnivanju Sjedinjenih Država, i još uvijek igraju. Na sjeveru Sjedinjenih Država je Kanada, čija povelja o ljudskim pravima i slobodama donesena 1982. počinje iskazom: «S obzirom na to da je Kanada osnovana i utemeljena na principu koji priznaje vrhovnu vlast Boga i vladavinu prava...» Ako krenemo dalje od Sjeverne Amerike preko Atlantika do Velike Britanije, znamo da je kraljica ili kralj «branitelj» vjere, u ovom slučaju anglikanske vjere. Na mom posljednjem putovanju u Veliku Britaniju, imao sam sreću da čujem princa Charlesa kako kaže, da će, ako se dogodi da on postane kralj, «branitelj vjere» to značiti branitelj svake vjere, a ne samo anglikanske ili kršćanske vjere.

Mnoge zapadne države su zaista utemeljene na određenim religijskim vrijednostima, kojima su sklone njihove vlasti. Mi ne možemo postići odvajanje religije i države. Ono što se dešava u većini slučajeva zapravo nije odvajanje religije i države, nego odvajanje crkve i države u formi institucija. To je vjerovatno naslijeđe srednjovjekovne evropske historije.

Želio bih da dam dvije osnovne smjernice. Prvo, sekularizam ne znači uskraćivanje religijskih prava, budući da su religijska prava osnova za ljudska prava a ljudska prava izuzetno važna za sekularizam - barem na normativnom nivou. Za mene, sekularizam znači da nijednoj religiji ne treba dozvoliti da nameće svoje vrijednosti drugima mimo njihove volje. To također znači da država neće favorizirati nijednu religiju pojedinačno na račun druge. Dalje, to znači da novac poreskih obveznika neće biti korišten za promoviranje određene religije. Ja više volim da opišem ove vrijednosti terminom «sekularnost» - u institucionalnom smislu, udaljenom od antireligijskih ideoloških konotacija.

Drugo, vlasti se moraju uzdržati od uplitanja među religijske grupe i njihove institucije, osim na način koji je pravedan a ne diskriminatoran. Kad god je potrebno koristiti javne fondove u religijski orijentirane aktivnosti, kao pri podržavanju dobrotvornih aktivnosti putem oslobađanja od poreza ili darovanja, to treba biti učinjeno na pravedan i nepristrasan način.

Koliko smo pravedni kada je ova tema u pitanju? Sigurno je da tu postoji nekoliko pozitivnih postignuća. Kako god, mi treba da budemo otvoreni u vezi s pogreškama, od kojih su neke ozbiljne. Dopustite mi da istaknem neke od njih u formi nekoliko preporuka. Umjesto da upiremo prstom, okrenimo se problemima.

Prvo, vlasti se moraju uzdržati od podržavanja, ohrabririvanja, ulaganja, bilo direktno ili indirektno, u napore da se redefinira islam za muslimane, naročito ojačavanjem i ulaganjem u kojekakve institute i disidentske elemente koji predstavljaju samo neznatnu manjinu muslimana. To bi na određeni način bilo analogno slučaju damuslimanska vlast ohrabruje, ojačava i ulaže u institute koji treba da redefiniraju kršćanstvo za kršćane, a zatim ohrabruju širenje ideja koje odatle dolaze među kršćanima, tjerajući ih da to prihvate. Mi treba da podržavamo slobodne i otvorene debate koje postavljaju otvorena i slobodna religijska pitanja drugim religijskim zajednicama. Svakako, treba da odbacimo intervencije željeznom rukom. Nijedna grupa niti vlada u bilo kojem društvu ne bi trebala uzeti sebi pravo da djeluju kao religijski autoriteti drugih religija ili da oni za njih izaberu autoritet. Ovakav odnos koji će se izjaloviti prije ili kasnije, pogodan je da ga se posmatra od strane drugih kao zlobni pokušaj nastojanja da se stvore nepotrebne podjele i razdori u drugim religijskim zajednicama.

Drugo, nijedna grupa ne treba biti izdvojena da bi bila stalno napadana i kontrolirana na osnovu unaprijed stvorenih stereotipa i nagađanja o krivnji baziranoj na samom pripadanju određenoj etničkoj ili religijskoj grupi. To ne bi trebalo biti činjeno ni na bazi površnog, a nekada i nepostojećeg dokaza, nepošteno se skrivajući iza sigurnosti i tajnosti.

Treće, svi su dužni da se trude da se opozovu i/ili modificiraju neki od drakonskih propisa u takozvanom Patriotskom aktu Sjedinjenih Država, kanadskom Zakonu 36. i slični nedemokratski, protivustavni i nepatriotski zakoni koji su nastali kao posljedica bezočnog napada 9/11. Takvi zakoni, koji se predstavljaju kao opći, stvoreni su da viktimiziraju mnoge američke muslimane. Dodajmo još da oni otvaraju vrata nesrazmjernom pravljenju profila i zloupotrebi moći protiv muslimanske zajednice.

Konačno, nijedan pojedinac niti institucija u društvu, naročito religijske grupe, mediji i političari ne bi trebalo da promiču glasove islamofobije i religijske i socijalne pristrasnosti. Oni zapravo trebaju jasno govoriti protiv takvih glasova s istom učestalošću, jasnoćom i odlučnošću kao što govore protiv antisemitizma. Antiislamski stavovi isto su što i antisemitizam. Antisemitizam uključuje Arape (arapske) Semite i Jevreje (jevrejske) Semite. Obje ove vrste vrste ekstremizma su nemoralne. One podstiču kulturu mržnje, koja, opet, pothranjuje kulturu mržnje na drugim mjestima. Obje su opasne.

—
—
—

POSLJEDICE POLITIKE

—
—
—

KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA POTHRANJUHU ANTIAMERIKANIZAM

Chip Pitts

Poslije 9/11, pokrenuto je mnogo tajnih procesa protiv muslimana u Sjedinjenim Državama koji su provođeni na osnovu optužbi za terorizam od kojih nijedan nije rezultirao osuđujućom presudom zasnovanom na dokazima. Mnogi muslimani bili su pritvoreni i deportirani. Desili su se mnogi udari i uvrede usmjerene prema islamu, a neki ljudi su čak i umrli u zatvoreništvu. Prema onome što su zabilježile organizacije redom od Amnesty Internationala do CAIR-a, došlo je do porasta krivičnih djela počinjenih zbog mržnje i rasizma. Sve ovo je diskriminacija, i ona svoje utemeljenje nalazi u stereotipima koje dodatno ističu i sami mediji uključujući Fox News i Sinclair Broadcasting. Tako Pat Robinson kaže da je islam satanska religija. Anne Coulter kaže da treba da zauzmemo muslimanske zemlje, pobijemo njihove vođe i prevedemo njihov narod na kršćanstvo. A takozvani eksperti, poput Daniela Pipesa, tvrde da su muslimani teroristi, tako da je jedan od svakih pet ljudi u svijetu potencijalni terorist. Takva demagoška propaganda temelji se na neznanju.

Nažalost, većina Amerikanaca danas su odveć zabavljeni ekonomskim i drugim nevoljama da bi se mogli informirati o muslimanima i ispraviti svoje neznanje o njima. Mnogi misle da su svi muslimani Arapi, dok znamo da Arapi predstavljaju manji broj muslimana. Islam je etnički i kulturno raznolik, kao i sam svijet. Mnogi misle da je islam skloniji nasilju nego kršćanstvo, dok nam historija kazuje da su kršćani povelj krstaške ratove. Misle da je islamu svojstvena netolerantnost, dok historija otkriva da su

jevrejske i kršćanske zajednice pod muslimanskom vlašću uživale više prava nego manjine u drugim civilizacijama. Misle da je islamu svojstveno potčinjavanje žene muškarcu, dok nas historija poučava da se podređivanje žena dešava usljed mnogobrojnih razloga. Misle da je muslimanima strano poštivanje ljudskih prava. Naravno da su ljudska prava i socijalna pravda dio islama u istoj mjerikoliko su dio kršćanstva i judaizma.

Nema izgovora za ovakvu vrstu neznanja. Otkrio sam da čak i učenjaci a i sami muslimani ne znaju da su muslimanske zemlje i diplomati bili uključeni u kreiranje Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. Muslimanske zemlje pridružile su se internacionalnoj zajednici u ovoj afirmaciji univerzalnih ljudskih prava, a muslimanske žene igrale su posebno vitalnu ulogu u garantiranju prava žena i porodičnih prava. U *Kur'anu* postoje ajeti koji govore protiv prisile na vjeru i pozivaju na slobodu izbora religije. Ovi ajeti utjecali su na sve muslimanske delegate pri Ujedinjenim narodima, dok je navedena deklaracija sastavljena. Sve muslimanske nacije prihvatile su ovu deklaraciju, osim Saudijske Arabije, koja je odlučila da ne prihvati dva člana: pravo udavanja za osobu druge vjere i pravo na promjenu vjere. Od tog vremena i Saudijska Arabija više puta je ponovila kako prihvata ovu deklaraciju, barem na teoretskom planu. Znamo da se u praksi i realnosti ova prava ne poštuju u cijelosti kako od strane muslimanskih tako i od strane nemuslimanskih naroda.

Neki ljudi pitaju: «Koliko su islam i demokratija kompatibilni?» Ljudi bi mogli postavljati isto pitanje i u vezi s tendencijama unutar Sjedinjenih Država. Aktuelna američka administracija koristi se silom da donese demokratiju u Irak u jednoj pogrešno vođenoj avanturi praćenoj užasnom torturom i kršenjem ljudskih prava. Slično postupanju u inostranstvu isto čini i unutar Sjedinjenih Država, prijeteći demokratiji kod kuće. A ovaj novi američki model zlehudo je reproduciranšijom svijeta od strane različitih vlada, uključujući Britaniju, Francusku, i Australiju, koje sada pribjegavaju tome da se pritor može produžiti i bez suočavanja sa tradicionalnim standardima dokazivanja. Ljudi to možda ne znaju, ali Patriotski akt (Patriot Act) je kopiran širom svijeta. Mnoge zemlje čak imaju nove antiterorističke zakone koji su naknadno izmijenjeni po uzoru na pojedine odredbe iz toga akta. Dodajmo i to da svako kršenje američke Povelje o pravima (Bill of Rights) do kojega dolazi usljed primjene Patriotskog akta, a što uključuje ograničenje slobode govora, slobode religije, prava na slobodu izražavanja, prava na pravedno suđenje, predstavlja istovremeno i kršenje Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima.

Poslije 9/11, diktatorski i autoritarni režimi širom svijeta počeli su još više kršiti ljudska prava. Znamo da je bivši američki ministar odbrane Donald Rumsfeld potpisao posebne odredbe koje dozvoljavaju torturu. Tim odredbama krši se Ženevska konvencija i odredbe međunarodnog prava. Predsjednički pravni savjetnik i drugopravnici iz predsjedničke administracije napisali su danas ozloglašene memorandume koji dozvoljavaju upotrebu torture. Oni su pokušali da redefiniiraju torturu tvrdeći da se torturom ne može smatrati bilo koje privremeno ili smrtonosno ili ozbiljno organsko oštećenje. Sjedinjene Države su se dale na izvođenje "posebnih predstava" šaljući svoje ljude u zemlje poput Egipta, Jordana, Maroka i Uzbekistana sa zadatkom da kidnapuju određene državljane tih zemalja na ulicama kako bi ih poslije podvrgnuli ispitivanju uz upotrebu sile. U Uzbekistanu, njihova ideja torture uključuje kuhanje živih ljudi u ključaloj vodi. Nevjerovatno, ovi oblici torture dešavaju se u svijetu uz američki pristanak. Za takve postupke mora postojati odgovornost i njihovi vinovnici moraju snositi odgovornost.

Znamo šta se dešava u Gvantanamo Bayu: uvrede na vjerskoj osnovi, prosiapanje krvi za koju se tvrdi da je menstrualna krv po licu zatvorenika, izlaganje zatvorenika obnaženim ženskim grudima, gaganje po *Kur'anu*, šutanje *Kur'ana* nogama i bacanje u zahode. Zbog ovoga gledamo proteste u Pakistanu i širom svijeta, a ove vijesti stvaraju dojam, suprotno retorici Bushove administracije, da u pitanju nije u tolikoj mjeri rat protiv terorizma, koliko rat protiv islama.

Postoji direktnauzajamna veza između nepoštivanja ljudskih prava i bombaških napada u Rusiji, Indoneziji i Saudijskoj Arabiji. Tako mjere koje ograničavaju ljudska prava u Sjedinjenim Državama i drugdje, kakve su pravljenje rasnih profila i zatvaranja na neodređeno vrijeme, ne samo da ne donose rezultate već su i kontraproduktivne. Ova prava imaju ogromnu praktičnu važnost, jer predstavljaju kristalizaciju mudrosti civilizacija starih više milenija. Stvari kakve su sloboda govora, udruživanja i vjerovanja predstavljaju sigurnosni ventil da ljudi mogu mirno izskazivati saganje ili neslaganje, umjesto nasilja. Privatnost omogućava prostor za vjerovanje po vlastitom izboru i za poštivanje savjesti primjerene ljudskom dostojanstvu i razvoju. Brza i poštena suđenja na osnovu dokaza dobivenih slobodnim putem, a ne prinudom i torturom također sprečavaju svako nagomilavanje neraspoloženja i jamče da će biti kažnjeni krivi, a ne nevini. Pravo da se

sučelesvjedoci, pravo na advokata i pravo na uvid u optužujuće dokaze doprinose naprijed navedenom.

Nasuprot tome, uvredljive i zloupotrebljavajuće mjere skreću fokus pravnih postupaka i pažnju sa onih krivih na nevine. Takve mjere potkopavaju međusobno povjerenje i dijalog na kojima se temelji svako uspješno razumijevanje. One nanose štetu takvim fundamentalnim američkim vrijednostima kao što su provjeravanje i ravnoteža i raspiruju plamen antiamerikanizma, izlažući sve nas većem riziku. Prema vlastitom priznanju vojske, a to je potvrđeno i od Međunarodnog crvenog križa i drugih, između 80% do 90% zatvorenika držanih u Abu Ghraibu i Guantanamo Bayu nisu članovi al-Qaide, nego su obični nevini ljudi koji nemaju nikakve veze sa terorizmom, a koje su često hvatali lovci na nagrade. Prema tome, svaka sigurnost koja se oslanja na represiju i kršenje ljudskih prava je lažna sigurnost.

Razne evropske zemlje, kao što su Holandija, Švedska, Švicarska i Francuska promijenile su svoje stavove o otvorenom i slobodnom društvu i, posebno, svoje stavove o muslimanima. Postoji nova ksenofobija u Evropi, kao i antimuslimanski osjećaji kojih prije nije bilo. Islamofobija je također u porastu u Sjedinjenim Državama. Real ID Act nastoji da kreira formu karte nacionalnog identiteta. Neki ljudi će zbog ovog zakona biti vraćeni u zemlje porijekla; neki koji traže azil bit će vraćeni u svoje zemlje i izgubit će živote. Ovo je žalosno udaljavanje od naših nacionalnih temelja na kojima počivamo kao nacija imigranata koji su često bježali od takvih vjerskih i političkih proganjanja.

Nemuslimani i muslimani treba da pruže ruke jedni drugima i prestanu sa ignoriranjem. Alternativni mediji su dobar resurs za pariranje glavnim medijima. Mora se odvijati komunikacija i moraju se osnivati koalicije. Treba uzeti u obzir i pridruživanje Amnesty Internationalu i potaknuti veću pažnju prema ovim temama.

Prema *Kur'anu*: «O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja prema nekim ljudima nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i bojte se Allaha, je Allah dobro zna ono što činite!»³¹

Ovo su sržne vrijednosti Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i islama. Moramo štiti prava muslimana i nemuslimana i promatrati našu povezanost sa svim ljudima. Mi smo svi Božija stvorenja koja imaju ljudsko dostojanstvo. Eleanor Roosevelt jednom je postavila pitanje: «Poslije

³¹ Kur'an,5:8.

svega, gdje počinju ljudska prava?» Rooseveltov odgovor bio je: «U malim mjestima, blizu kuće - tako bliskim i tako malim da ne mogu biti viđeni na bilo kojoj mapi svijeta. Pa ipak, ona «jesu» svijet svake pojedinačne osobe: susjedstvo u kojem živi, škola ili fakultet koji pohađa; fabrika, farma ili ured u kojem radi. To su mjesta gdje svaki čovjek, žena, i dijete traži pravdu jednaku za sve, jednaku priliku, jednako dostojanstvo bez diskriminacije. Ako ova prava nemaju tu svoj smisao, ona imaju malo smisla bilo gdje. Ako nema zajedničke građanske akcije da ih potvrdimo blizu vlastitoga doma, uzalud ćemo tražiti progres u širem svijetu».³²

Ovo je moguće postići takvim malim poduhvatima poput pisanja pisma uredniku gradskih novina, pripremanja večere kod kuće, organiziranja foruma za edukaciju ili posjećivanja sastanka gradskog vijeća. Jodie Williams je primjer osobe koja je znatno promijenila stvari. Počela je sama putem interneta, a dobila je Nobelovu nagradu 1997. za organiziranje, jer je uspjela pokrenuti globalnu e-mail kampanju širom svijeta, koja je imala za cilj da se zabrani upotreba nagaznih mina.

Kao zaključak želio bih podijeliti s vama jedan od najupečatljivijih citata koje znam. To je citat luteranskog pastora Martina Niemollera i postoji u različitim verzijama. Bilo koja verzija da je posrijedi, možete čuti slijedeće: «Na početku su došli po komuniste i ja nisam govorio glasno zato što nisam bio komunist. Zatim su došli po socijaliste, a ja nisam govorio glasno zato što nisam bio socijalist. Zatim su došli po sindikaliste, a ja nisam govorio glasno jer nisam bio sindikalist. Zatim su došli po Jevreje, a ja nisam govorio zato što nisam Jevrej. Zatim su došli po mene i niko nije ostao da govori za mene.»³³

Ne treba dadopustimo da ovo bude rečeno i u vezi sa muslimanima - da smo šutjeli pred nepravdom. Treba i da glasno govorimo - i da djelujemo.

³² Opaske Eleanor Roosevelt na prezentaciji «In Your Hands: A Guide for Community Action for the Tenth Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights» (U vašim rukama: Vodič za desetu godišnjicu Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima) za UN-ovu komisiju za ljudska prava 27. marta, 1958. Citirano iz: <http://www.udhr.org/history/inyour.htm>.

³³ www.history.ucsb.edu/faculty/marcuse/niem.htm.

AMERIČKI IMPERIJALIZAM POTHRANJUJE ANTIAMERIKANIZAM

Louis Cantori

Antiamerikanizam među muslimanima u svijetu, kao i njegova politička krajnost terorizam, nastao je kao reakcija na američku vanjsku politiku. On ne potječe iz dubokih spremišta zla, mržnje i iracionalnosti koji mu se pripisuju od strane kreatora američke politike. Drugim riječima, antiamerikanizam je racionalan fenomen koji je moguće racionalno objasniti. Dodajmo kako se antiamerikanizam tumači kao nešto što potječe iz stavova koji dolaze iz inozemstva, a koji su usmjereni protiv američke vlade. No, on ustvari ima racionalno objašnjenje u činjenici da je veliki dio njegovog sadržaja istovjetan sa utemeljenim kritikama američke politike, kako onih koje dolaze od muslimana tako i onih koje dolaze od nemuslimana, bilo da je riječ o strancima ili domaćim ljudima.

Antiamerikanizam je, u mjeri u kojoj svako od nas kritikuje američku politiku, optužba protiv nas. Antiamerikanizam je nešto što je, objektivno, moguće posmatrati kao nešto što ima osnovu za postojanje. Kada kažemo ovo, treba imati na umu kako je istina da postoje dva intelektualna nivoa antiamerikanizma i kritikovanja američke politike. Prvi, najširi i najpovršniji sastoji se od reakcije na ono što bi moglo biti nazvano najopćijim karakteristikama američke politike. Te najopćije karakteristike vode porijeklo iz onog što William Kristol, urednik neokonzervativnog lista *The Weekly Standard* i nekadašnji direktor Projekta za novo američko stoljeće PNAC naziva «Pax Americana», pod čime podrazumijeva neokonzervativnu verziju američkog imperijalizma.

Razjasnimo riječ «imperijalizam», zato što je to operativni koncept neokonzervatizma. Godine 2004. bio sam prisutan na sastanku na kojem su učestvovala dva člana Privremene koalicione vlade koji su se upravo bili vratili sa sastanka u Bagdadu i koji su podnosili izvještaj grupi od pedeset američkih državnih službenika u Washington DC-u. Svaki od njih počeo je svoje opažanje izrazom radosti i zadovoljstva koje su imali u Bagdadu jer su nosili teret američkog imperijalizma. Kazali su kako je američki imperijalizam veliko i teško breme ali da je sama ta dužnost istovremeno i nagrada. Samo jedan od njih je bio toliko obziran da se zacrvnio u licu. Usput, lično sam bio veoma razdražen zbog toga. Nisam mogao vjerovati šta slušam. Ali sam znao gdje je to počelo.

Počelo je na websajtu [http:// www.newamericancentury.org](http://www.newamericancentury.org), koji je ideološki centar neokonzervativnog pokreta. Pri njegovom osnivanju 1997. rečeno je da su ciljevi Projekta za novi američki vijek da oblikuju novi vijek, da istovremeno unapređuje američke demokratske principe i američke nacionalne interese. Ova zamisao je poslije proširena u septembru 2000. u dokumentu neokonzervativnog plana za odbranu nazvanom «Ponovno uspostavljanje američke odbrane», potpisanom od strane dvadeset četiri istaknuta neokonzervativca, uključujući Paula Wolfowitz i Williama Kristolla.³⁴ Oni su detaljno isplanirali, prije izbora 2000. godine, tri godine prije samog rata, i prije napada 9/11, šta bi to i kakav bi trebalo da bude rat i invazija na Irak. Drugim riječima, rat je bio unaprijed osmišljen i unaprijed isplaniran. Njihovi utvrđeni ciljevi u ovom dokumentu su da čuvaju i proširuju ovaj američki mir ili *Pax Americana*. Oni upotrebljavaju latinski termin «pax», kao u *Pax Britannia*, *Pax Romana*, pa odatle i *Pax Americana*.

Ovo su tri historijska primjera imperijalizma. Želim skrenuti pažnju na to da je riječ o uobičajenoj upotrebi ove riječi, jer bismo inače bili navedeni da mislimo, kao što sam ja kada sam je čuo na ovom sastanku, kako je posrijedi neki ljevičarski komentari ili nešto krajnje kontroverzno. Ali ovo nije kontroverzno za neokonzervativce. U izvjesnoj mjeri, ovo je nešto u čemu se njihova vanjska politika zapravo sastoji. U ovom procesu, demokratija će postati sredstvom za ostvarenje svih narastajućih američkih interesa.

U ovom trenutku, američka politika se angažira na polju retorike koja govori o poželjnosti demokratije u muslimanskom svijetu. U isto vrijeme, kreatori američke politike se protive ili odbijaju da angažiraju u dijalog muslimanske organizacije na Bliskom istoku, ili bilo gdje drugo u svijetu. Mi-

³⁴ <http://www.newamericancentury.org/RebuildingAmericasDefenses.pdf>.

slim da je jedini izgled za saradnju i dijalog u tome da američki muslimani preuzmu inicijativu i počnu da to rade neusiljeno i između sebe, jer ako se budu čekali kreatori američke politike da to učine, to se neće desiti. Mi već znamo da su muslimani politički stasali. Tako da smo već u jednoj apsurdnoj situaciji. Za ostavrenje bilo kojeg praktičnog cilja na Bliskom istoku muslimani imaju presudnu ulogu, na svaki mogući način. Ne doslovno, ali oni su kod vrata spremni da uđu na vrata. Možemo razgovarati o *al-Ihwan al-Muslimun* (Muslimanskoj braći) kao velikoj internacionalnoj organizaciji. Američki muslimani treba da razgovaraju sa ljudima u regionu i stvore praktičnu situaciju u kojoj kreatori američke politike neće moći ignorirati inicijative koje ponude sami Amerikanci.

Na jednoj nedavno održanoj konferenciji, jednom visokom američkom zvaničniku postavljena su upravo ova pitanja. On je želio reći da su naši umovi otvoreni, ali je jedini odgovor koji je on mogao dati bio da posmatramo slučaj Turske. Drugim riječima, ono što je govorio bilo je: dajte Mubaraku još pedeset godina da pohvata vođe muslimana u Egiptu, i za pedeset godina, kada muslimanske organizacije budu organizacijski reducirane i spremne da se ponašaju na određen politički način, američka vlada će uspostaviti komunikaciju s njima. Ovo je bila logika njegovog odgovora.

Prema tome, postoje dvije osnovne stvari protiv kojih muslimani reagiraju. Prva je, riječima američkog predsjednika kazano, što Amerika vodi demokratski ideološki krstaški rat s ciljem da promovira demokratiju među narodima na Bliskom istoku, regiji u koju Amerika želi prodrijeti zbog sigurnosnih i energetskih razloga. Vizija američkog krstaškog rata rezultirala je onim što je postalo, prema nekim teoretičarima, sofisticiranom kritikom liberalne demokratije kao krstaške misije. Drugim riječima, fraza «liberalna demokratija» postala je jezikom američkog imperijalizma. To je ono zbog čega svi mi imamo ambivalentna osjećanja u vezi sa službenim američkim programom za odbranu demokratije, jer osjećamo ono što sam upravo rekao. Ovo je demokratija koja se koristi za drugeciljeve. Ona nije onakva kakvom se predstavlja i ovo stvara jednu nevjerovatnu dilemu. Dodajmo tome simbolizam torture, odvratno ponižavanje i vjerski motivirane torture koje su se događale na Guantanamo Bayu i u Abu Ghraibu.

Postoji također i jedna druga, dublja osnova antiamerikanizma, pored ovih pitanja koja sam upravo naveo, a to je kritika unutarnjih spletkarenja u okviru oblikovanja američko-iračke politike i odnosa američke politike

prema Izraelu. Ovo počinje sa drugim websajtom koji bilo ko može posjetiti da potvrdi ispravnost moje priče. Dokument *A Clean Break* napisali su 1996. godine Richard Perle i Douglas Feith, dvojica vodećih arhitekata rata u Iraku³⁵, kao projektni dokument za tadašnjeg izraelskog premijera vlade Benjamina Netanyahua.

Dan nakon što je dokument napisan, Netanyahu je održao govor na zajedničkoj sjednici američkog Kongresa, i pritom se koristio jezikom toga dokumenta. Dokument je nazvan *A Clean Break* pod čime se podrazumijevalo rušenje Saddama Husseina za račun izraelskih sigurnosnih interesa.

Svaki od gore spomenutih neokonzervativaca bio je među onima koji su smišljali invaziju na Irak prije 9/11-og. Taj događaj bio je poslije prikladan izgovor za unaprijed osmišljen rat. Drugim riječima, kako se u javnosti pojavljivalo više informacija o sadržaju ovog dokumenta, time se otvarao put masovnom muslimanskom antiamerikanizmu, koji je počivao na širokim temama američkog krstaškog rata i uvreda i poniženja protiv muslimana s jedne strane, i još složenijeg razumijevanja da ne samo da su Sjedinjene Države saučesnik u okupiranju Palestine, nego da je čak i američka invazija jedne druge muslimanske zemlje imala za cilj ostvarenje dobrobiti za Izrael.

Zbog toga, moguće je zaključiti da dok se muslimani mogu suprotstavljati terorizmu - a mislim da se zaista suprotstavljaju - postaje sve teže oduprijeti se utisku o razložnosti muslimanskog antiamerikanizma. Stvar je još složenija kada ste na jednoj strani svjesni ovih stvari, a na drugoj ste lojalan američki građanin. U ovom trenutku, kao što je Alexis DeTocqueville predvidjela u svojoj poznatoj knjizi *Demokratija i Amerika*, napisanoj 1830., Amerika je u stisku tiranije većine, koja sprečava svaki glas koji se ne slaže sa tom većinom.

Iako američki muslimani imaju kritičan stav o temama o kojima pišem, postoji i praznina šutnje. Nema medija koji daju glas ovim osjećajima, i praktično nema dojmpljive organizacijske sposobnosti da se suoči s njima. Muslimani i učenjaci (stručnjaci, profesori) u istoj poziciji su kao i ja lično, kao specijalist za Bliski istok. Otkrili smo da nema slušalaca za ono što sam upravo naveo. Ovo je veoma pesimističan zaključak. Moja namjera je bila da definiram, onoliko objektivno koliko je moguće, problem s kojim svi mi živimo u sadašnjosti.

³⁵ www.israeleconomy.org/strat1.htm.

—
ULOGA MEDIJA
—

TREBA KRIVITI POPULARNE MEDIJE I KREATORE JAVNOG MNIJENJA

Samer Shehata

Islamofobija u javnom mnijenju

Stavovi prema Arapima, muslimanima i islamu u Sjedinjenim Državama su se uzburkali i ne popravljaju se tokom posljednjih nekoliko godina. Iako podaci o stavovima Amerikanaca prema muslimanima i islamu prije 9/11. nisu lahko dostupni, opravdano se može pretpostaviti da se desilo značajno pojačanje negativnih osjećaja prema ovoj grupi i njihovoj religiji poslije 9/11. Prema Pew istraživačkom centru za stanovništvo i printane medije³⁶, stavovi prema islamu su relativno stabilni tokom posljednje tri godine, sa oko 33-36 % ispitanika koji kažu da imaju nepovoljan stav o islamu, u poređenju sa 38-40% onih koji kažu da imaju povoljan stav.³⁷

Druge ankete dale su neznatno neugodnije rezultate. Prema anketi Wahington Posta i ABC Newsa, procenat Amerikanaca koji imaju nepovoljan stav o islamu povećao se tokom posljednje tri godine. Kao direktna posljedica 9/11, 39% ispitanih izjavili su da imaju nepovoljan stav o islamu. Ova brojka pala je na niže od 24% u januaru 2002, ali od tada neprekid-

³⁶ The Pew Research Center for People and the Press (Pew istraživački centar za stanovništvo i štampane medije) je respektabilna, nezavisna, nestranačka, istraživačka organizacija koja «obezbjeduje informacije o pitanjima, stavovima i tendencijama koji oblikuju Ameriku i svijet.» Vidi <http://people-press.org>.

³⁷ «Većina smatra da je islam skloniji poticanju na nasilje».(The Pew Research Center for the People & The Press, 9. septembar 2004.

no raste. U nedavno provedenoj anketi Washington Posta i ABC Newsa provedenoj u martu 2006. godine 46% Amerikanaca rekli su da imaju nepovoljan stav o islamu. Iako se rezultati anketa Pewa i Washington Posta/ABC Newsa u izvjesnoj mjeri razlikuju, možemo sa sigurnošću reći da oko 40% Amerikanaca imaju negativno ili nepovoljno mišljenje o islamu.³⁸

Postoje manje varijacije u rezultatima anketa o američkom mišljenju o islamu i nasilju. Veliki procenat Amerikanaca vjeruje da islam, više nego druge religije, ohrabruje nasilje. Pew istraživanja, naprimjer, pokazuju da procenat Amerikanaca koji vjeruju da je islam skloniji ohrabrivanju nasilju poređenju sa drugim religijama povećao se sa 25% u martu 2002., na 36% u julu 2005. Posljednji navedeni pokazatelj je niži od visoke brojke od 46% u julu 2004.³⁹ Anketa CBS Newsa provedena krajem februara 2006. pokazala je slične rezultate: 39% ispitanika vjeruje da islam više nego druge religije ohrabruje nasilje.⁴⁰ Ankete Washington Posta i ABC Newsa također su otkrile da se broj Amerikanaca koji smatraju da islam ohrabruje nasilje protiv nemuslimana značajno povećao tokom posljednje tri godine, sa 14% u januaru 2002., na 32% u martu 2006.⁴¹

U nedavnom istraživanju Washington Posta i ABC Newsa Amerikanci su ispitivani u vezi sa svojim predrasudama prema muslimanima i Arapima. U anketi je postavljeno sljedeće pitanje: «Kada biste iskreno ispitali sebe, da li biste rekli da imate barem mali osjećaj predrasude prema muslimanima, ili ne?» Isto pitanje je postavljeno o Arapima. Oko jedne četvrtine ispitanika priznali su da imaju predrasude; 27% njih rekli su da imaju predrasude pre-

³⁸ Suzanne Goldenberg, «Islamophobia worse in America now than after 9/11, survey finds» («Istraživanja pokazuju: Snažnija islamofobija u Americi danas nego poslije 9/11») *Guardian*, 10. mart, 2006. Anketa CBS Newsa pokazala je sljedeće rezultate: Negativni stavovi o islamu povećali su se sa 33 procenata u februaru 2002. na 36 procenata u februaru 2006., dok su se pozitivni stavovi prema islamu smanjili sa 30% u februaru 2002. na 23% u februaru 2006. Pogledaj anketu CBS Newsa od 27. februara 2006: President Bush, The Ports, and Iraq (Predsjednik Bush, porezi i Irak) 22.-26. februar 2006. Anketa je također pokazala da je 56% ispitanika reklo kako je nasilna reakcija muslimana na dansku kontroverznu oko karikatura bila neopravdana, u poređenju sa samo 9% ispitanika koji su izjavili da je reakcija bila opravdana.

³⁹ «Plurality Sees Islam as More Likely to Encourage Violence» («Većina smatra da je islam skloniji poticanju nasilja»), Pew istraživački centar za stanovništvo i štampu, 9. septembar, 2004. i «Fewer Say Islam Encourages Violence» («Manji broj kaže da islam potiče na nasilje»), Pew istraživački centar za stanovništvo i štampu, 26. juli, 2005.

⁴⁰ Prema anketi CBS Newsa, ova brojka se popela sa 35% u martu 2002. Vidi anketu CBS Newsa iz 26. februara 2006. godine.

⁴¹ Goldenberg, *ibid.*

ma muslimanima, dok je 25% izjavilo da imaju predrasude prema Arapima.⁴² U anketi je također postavljeno sljedeće pitanje, koje možda još više otkriva: «Da li ste u posljednje vrijeme čuli ljude koji iskazuju predrasude prema muslimanima, ili ne?». Malo više od trećine (34%) ispitanika izjavilo je da jesu, a još veći postotak (43%) izjavio je da su u skorije vrijeme čuli izraze predrasuda prema Arapima.

Alarmirajući je broj Amerikanaca koji su sasvim spremni da se nametnu dodatne sigurnosne mjere američkim muslimanima i Arapima (naprimjer, nošenje neke vrste posebnih oblika identifikacije koji bi bili propisani od strane vlasti ili povećanje sigurnosnih zahtjeva na aerodromima). Mnogi Amerikanci su također skloni ograničavanju imigracije iz arapskih i muslimanskih zemalja. Ovaj trend je počeo neposredno nakon 9/11.

Naprimjer, poslije izjave da se desio «oštar pomak prema povećanju opreznosti od islama u Americi poslije 9/11» i iznošenja zapažanja da je «udio javnosti koja naziva islamski fundamentalizam opasnom prijetnjom vitalnim interesima Sjedinjenih Država skočio sa 23 na 61 procenat» *Worldviews 2002* (juni 2002) čikaškog Vijeća za odnose sa strancima iznosi da se «sumnja i podozrivost prema Arapima i muslimanima povećavaju. Više od tri prema jedan (76 % naspram 22%) Amerikanaca kaže da zbog događaja 9/11. imigracijski zakoni Sjedinjenih Država treba da budu pooštreni kako bi se ograničio broj imigranata iz arapskih ili muslimanskih zemalja, a 77% njih kažu da su u cilju borbe protiv terorizma skloni ideji da se ograniči ukupna imigracija u Sjedinjene Države. Tijesna većina, imeđu 54 i 43%, takođe je sklona ideji o pravljenju rasnih profila na sigurnosnim provjerama na aerodromima u cilju borbe protiv internacionalnog terorizma.»⁴³

Nažalost, nije sigurno da su se takvi osjećaji značajno promijenili u godinama poslije 9/11. Anketa USA Today i Gallup (instituta) provedena u ljeto 2005. godine pokazala je, naprimjer, da je 53% ispitanika sklono «traženju od svih Arapa, uključujući one koji su državljanima Sjedinjenih Država, da se podvrgnu posebnim, intenzivnijim sigurnosnim provjerama prije ukrcavanja u avione u Sjedinjenim Državama» a 46% njih podupire «zahtijevanje

⁴² Anketa ABC Newsa i Washington Posta «Views of Islam- 3/5/06.» («Stavovi o islamu- 3/5/06.»)

⁴³ *Worldviews 2002: American Public Opinion and Foreign Policy* (Pogledi na svijet: američko javno mnijenje i vanjska politika), str. 49. Izvještaj kaže: «Sa razlikom od 39% javnost je sklonija smanjenju legalne imigracije (57 procenata naspram 18%) i suprotstavljanju međunarodnom terorizmu ograničavanjem imigracije iz arapskih i muslimanskih zemalja (79% naspram 40%)», str. 72.

od Arapa, uključujući one koji su državljani Sjedinjenih Država da nose posebne ID legitimacije.» Dobra je vijest da se 53% ispitanika suprotstavlja ideji da Arapi nose posebne identifikacijske iskaznice. Ovo, kako god, ne bi trebalo smatrati olakšavajućim, budući da značajan procenat američke javnosti ima stavove koji su uznemiravajući.⁴⁴

Svi rezultati istraživanja pokazuju da Amerikanci, prema vlastitom priznanju, ustvari ne znaju mnogo o islamu, njegovom učenju, ili principima usprkos činjenici da je data ogromna količina izvještaja o Bliskom istoku i islamu u svim od mnogih američkih medija u posljednjih nekoliko godina.⁴⁵ Prema Pew anketi, naprimjer, samo 51% ispitanih bili su u stanju identificirati *Kur'an* kao svetu knjigu muslimana (islamski ekvivalent za *Bibliju*), a samo 48% su «tačno označili ime Allah kao ime koje muslimani upotrebljavaju kada govore o Bogu.» Apsolutna većina Amerikanaca (66%), kako je anketa je pokazala, rekla je «da ne znaju ništa» ili «ne znaju baš mnogo» o islamu.⁴⁶

Anketa Washington Posta i ABC Newsa postavila je pitanja na donekle drugačiji način ali je donijela veoma slične rezultate. U toj anketi su Amerikanci pitani: «Mislite li da imate ili da nemate dobro osnovno razumijevanje učenja i vjerovanja islama, religije muslimana?» Blizu 60% ispitanika odgovorilo je «ne», dok je 40% odgovorilo «da». Ono što vjerovatno najviše fascinira među svim rezultatima anketa je korelacija između stavova Amerikanaca prema islamu i broja drugih faktora. I anketa Pew centra i Washington Posta i ABC Newsa uspostavile su vezu između četiri varijable i stavova Amerikanaca o islamu: 1) poznavanje religije, 2) poznavanje vlastite religije, 3) politički pogledi i 4) životna dob.

Dobra je vijest da postojeći rezultati anketa uspostavljaju pozitivnu vezu između poznavanja islama, nivoa obrazovanja i stavova o islamu. Oni koji više znaju o islamu, skloniji su da ga posmatraju blagonaklono. Slično tome, stepen obrazovanja je u pozitivnoj korelaciji sa pozitivnim mišljenjem o islamu. Pedeset tri posto onih koji imaju diplome četverogodišnjeg studija ima pozitivno mišljenje u poređenju sa tek 28 procenata onih koji imaju samo srednju školu ili manje.⁴⁷

⁴⁴ Susan Page «On security, public draws blurred lines», *USA Today*, 3. avgust 2005. Anketa *USA Today* i Gallup-a, provedena u periodu 22-24. jula 2005, sa uzorkom preko 1000 ispitanika.

⁴⁵ Kao što ćemo vidjeti poslije, ovo je samo dio problema. Kada informativni program govori o islamu, muslimanima i Arapima, oni to čine, mnogo više nego što ne čine u kontekstu loših vijesti.

⁴⁶ «Fewer Say Islam Encourages Violence» («Manjina kaže da islam ohrabruje nasilje») (Pew istraživački centar za stanovništvo i štampu), 26. juli 2005

⁴⁷ Anketa Pew-a, «Views of Muslim-Americans Hold Steady after London Bombings» («Stavovi o muslimanima-Amerikancima ostali isti poslije bombaških napada u Londonu») (26. juli 2005)

Ono što vjerovatno najviše intrigira, u svakom slučaju, jeste to da obje ankete uspostavljaju vezu između religije ispitanika i njihovih stavova o islamu. Tako su bjelački evangelički protestantiskloniji negativnim stavovima (uključujući predrasude) od drugih religijskih grupa ili «sekularista». Prema anketi Washington Posta i ABC Newsa: «Dok 46% svih Amerikanaca ima nepovoljno mišljenje o islamu uopće, među evangeličkim bjelačkim protestantima taj procenat je 61%. Slično tome, bjelački evangelički protestanti su 12% skloniji mišljenju da islam ohrabruje nasilje, a za 9% više od drugih spremni su reći da islam poučava netoleranciji. A 36% bijelih evangeličkih protestanata priznaju da imaju izvjesne predrasude prema muslimanima (što se može uporediti sa 27% cjelokupne populacije).⁴⁸

Pew anketa pokazala je slične rezultate i dodala da «Među religijskim grupama, pozitivne stavove o muslimanima-Amerikancima imaju pretežno bijeli katolici (61%).⁴⁹ Objе ankete su također ustanovile da su republikanci skloniji negativnim stavovima o islamu od demokrata. Anketa Pew instituta utvrdila je da samo 33% konzervativnih republikanaca ima pozitivne stavove o islamu, u poređenju sa 56% liberalnih demokrata, razlika iznosi 25%.⁵⁰ Anketa Pew instituta je ustanovila i vezu između političkog konzervativizma i vjerovatnoće da se ima negativan ili nepovoljan stav o islamu. Naprimjer, umjereni, liberalni republikanci imali su povoljnije stavove od konzervativnih republikanaca, dok su konzervativni, umjereni demokrati imali manje povoljne stavove od liberalnih demokrata. Objе ankete su također utvrdile vezu između starosne dobi i stavova o islamu, te pokazale da mlađi Amerikanci teže da imaju pozitivnije stavove, dok su oni od 65 godina i stariji skloniji negativnim stavovima.⁵¹

⁴⁸ Anketu ABC Newsa i Washington Posta, «Views of Islam 3/5/06.» («Stavovi o islamu-3/5/06.» vidi na: http://abcnews.go.com/images/International/Islam_views.pdf

⁴⁹ Pew anketa, «Views of Muslim-Americans Hold Steady,» («Stavovi o muslimanima-Amerikancima ostali isti», str. 6-7.

⁵⁰ Drugim riječima, anketa je ustanovila postojanje veze između visokog stepena konzervativizma i sklonosti da se ima negativan ili nepovoljan stav o islamu.

⁵¹ Pew anketa «Views of Islam Remain Sharply Divided» (Stavovi o islamu ostaju oštro podijeljeni), 9. septembar 2004. Anketa kao zaključak navodi: «Uzevši sve u obzir, mlađi Amerikanci, oni ispod 30 godina, imaju povoljnije stavove o islamu». Možemo nagađati koji su razlozi za ovo: mlađi Amerikanci su slobodoumniji od svojih starijih zemljaka, a pored toga bolje poznaju ili više se susreću sa muslimanima Amerikancima

Vijesti, popularna kultura i javni diskurs

Sljedeće pitanje koje se logično nameće jeste: Šta leži iza ovih brojki? Zašto tako mnogo Amerikanaca ima negativne stavove o islamu, zašto vjeruju da je islam skloniji nego druge religije ohrabrivanju nasilja, i zašto imaju predrasude prema Arapima i muslimanima? Dio odgovora je, naravno, već dat kroz same rezultate anketa, a on glasi: neznanje. Amerikanci znaju veoma malo o islamu, a oni koji znaju više o islamu kroz veću bliskost sa muslimanima i Arapima (npr. kao njihovi susjedi, radne kolege ili školski drugovi) i oni koji znaju više o islamu, manje su skloni negativnim stavovima o islamu ili muslimanima i Arapima. Drugim riječima, kao i kod drugih oblika netrpeljivosti i rasizma, neznanje i nepoznavanje su glavni krivci.

Sa ovim je povezano i pitanje: ako Amerikanci uistinu ne znaju mnogo o islamu, gdje onda dobivaju te nedostatne «informacije»(ili «znanje») koje imaju o islamu i o muslimanima i Arapima?⁵² Jedan od odgovora na to pitanje mogao bi biti da je riječ o medijima. Televizijske vijesti i popularna kultura su sigurno jedan od osnovnih izvora «informacija» i otkrivanja islama, muslimana i Arapa za mnoge Amerikance. Naravno, mediji su dosta heterogeni i uključuju sve, od ozbiljnih printanih novina i časopisa do tabloida, PBS dokumentaraca, popodnevnih radioemisija i popularne kulture. Dopustite mi da ograničim svoju raspravu na samo dvije forme medija: vijesti i popularnu televizijsku kulturu.

Neko može kazati da je vijestima, posebno televizijskim, svojstveno djelovanje protiv svih dobrih vijesti, uključujući i vijesti koje će prikazati Arape, islam i muslimane u općenito pozitivnijem svjetlu. Nasilje, ubijanje, konflikti, i mržnja (ono što je generalno loše) uvijek imaju prednost u odnosu na «dobre vijesti», bilo da je riječ o vijestima o predgrađu Washingtona, ili svjetskim događajima. Važno jenapomenuti ovdje da su «vijesti općenito nesklone dobrim vijestima», te da nisu nesklone samo prema islamu, Arapima ili muslimanima.⁵³

U slučaju stanovnika Washingtona, naprimjer, to znači da u lokalnim vijestima dominiraju priče o automobilskim pucnjavama, ubistvima studenata na fakultetima koji se nalaze u problematičnim područjima i druge za zločin i nasilje vezane teme. Vezano za izvještavanje o Bliskom istoku i muslimanskom svijetu u Sjedinjenim Državama navedena praksa ogleda se

⁵² Drugačije rečeno, odakle u svakodnevnom životu Amerikanci dobijaju informacije o islamu, muslimanima i Arapima?

⁵³ Ovo ima značaj za muslimane, Arape i islam, ali vjerovatno samo kao dio općeg fenomena.

u tome da su dominantne teme rat u Iraku, Osama bin Laden, terorizam i smaknuća. Ovaj tip loših ili negativnih vijesti dominira pri izvještavanju o islamu i u tom procesu islam postupno postaje sinonim za džihad. A džihad je, naravno, shvaćen na poseban način: kao iracionalno, nepravedno, na religiji zasnovano nasilje (usmjereno uglavnom protiv nemuslimana). Postoji daleko manje priča u američkim vijestima o ramazanu, naprimjer, ili islamu i etičkim vrijednostima, Organizaciji islamske konferencije ili prosječnim muslimanima Amerikancima.

Moje vlastito iskustvo s medijima odražava ovo. Iako sam često bio pozivan od strane američkih medija (naprimjer, televizije, radija, i novinara printanih medija) da govorim o Bliskom istoku i arapskom svijetu, od stotina, ako ne i hiljada puta kada sam bio pozvan na intervju, mogu se sjetiti samo dvije priče koje su bile pozitivne: CNN-ova priča o Shirin Ibadi, iranskoj odvjetnici) i aktivistici za ljudska prava, dobitnici Nobelove nagrade, i jedan prilog o turizmu u Libiji za neki nepoznati turistički magazin. Radi poređenja, napravio sam nekoliko hiljada intervju u vezi s al-Qaidom, terorističkim napadima u Saudijskoj Arabiji, zbivanjima u vezi s palestinsko-izraelskim konfliktom i sličnim temama.

Poenta je u tome da kada se Bliski istok, Arapi i muslimani pojave u vijestima, to je obično u kontekstu negativnih događaja. Samim time, stvari koje Amerikanci čuju o islamu, muslimanima i Arapima najčešće su negativne i neugodne.

Kada govorimo o prikazivanju Arapa i muslimana u Sjedinjenim Državama, ne možemo zanemariti ili potcijeniti važnost popularne kulture. Portretiranje Arapa i muslimana u popularnoj kulturi pokazuje čak lošije tendencije nego one koje se otkrivaju u informativnim medijima. Mnogi Amerikanci provode više vremena gledajući serije nego vijesti, serijske dokumentarce ili edukacijske programe. Popularna kultura, također nije ograničena potencijalno ublažavajućim efektima potrebe da bude «uravnotežena», «objektivna» ili «profesionalna» poput informativnih medija.

Znatno prije 9/11, Arapi i muslimani bili su u američkoj popularnoj kulturi često prikazivani kao teroristi i vjerski fanatici. Takva praksa razotkriva se u djelima kakva su Jack Shaheenova *TV Arab* (Bowling Green State University Popular Press: 1984), *Reel Bad Arabs* ("Zaista zločesti Arapi") (Interlink Publishing Group: 2001), *Epic Encounters: Culture, Media, and US Interests in the Middle East, 1945-2000* ("Epski sukob: Kultura, mediji i interesi Sjedinjenih Država na Bliskom istoku 1945-2000"), Melani McAlistera (University of

California Press: 2001) ili u već klasičnom djelu Edwarda Saida *Covering Islam* ("Zakriveni islam") (Pantheon: 1981. Kako god, situacija se znatno pogoršala u posljednjih nekoliko godina

Prilično je značajno, zapravo, ono što se desilo američkoj popularnoj kulturi od 9/11. Strahovito se povećao broj televizijskih serijala posvećenih terorizmu, antiterorizmu, CIA-u i sličnim agencijama na svim mrežama (npr. «The Agency», «The Grid», «Alias», «24», «ThreatMatrix» i nova serija nazvana «DHS, Department of Homeland Security»). Postoji čak i show nazvan «Sleeper Cell» (Spavači) koji govori o «tajnom agentu FBI-ja koji je naveden da se pridruži islamskoj terorističkoj ćeliji «spavača» u Sjedinjenim Državama». Povrh toga, postojeći show programi brzo su uključili slične teme u svoje programe poslije 9/11. (npr. «Zapadno krilo» i «Praksa»⁵⁴

Iako mali broj ovih programa pristupa nekim od ovih tema inteligentnije od drugih i iz većeg broja perspektiva (npr. «Praksa» je pokazala šta znači program o diskriminaciji Arapa Amerikanaca),⁵⁵ većina, ipak, reproducira standardne stereotipe o Arapima i muslimanima kao teroristima koji su fanatično predani ubijanju nevinih.⁵⁶

Vjerovatno je najpopularniji od ovih show programa veliki hit Fox Television «24» koji je dostupan na Bliskom istoku zahvaljujući One Television mreži iz Dubaija. Treća sezona prikazuje sljedeću radnju: jedna prosječna muslimanska porodica u Sjedinjenim Državama je, zapravo, ćelija «spavača». Porodica priprema i razrađuje nacrt za uništavanje većeg broja nuklearnih reaktora širom zemlje, ubijanje predsjednika i aktiviranje nuklearnog oružja u velikim američkim gradovima. U nastavku serije oni uspijevaju da sruše Air Force Rane predsjednika i ukradu nuklearne projekte. Serija uključuje nekoliko «dobrih muslimana» koji imaju beznačajne uloge, demantij na početku sezone koji umiruje gledaoce da «američka muslimanska zajednica čvrsto stoji uz svoje sugrađane Amerikance u odupiranju svim oblicima terorizma» i radnjukoja na kraju povezuje Kineze sa terorizmom.

⁵⁴ «Alias» i «Threat Matrix» («Prijećea matrica») emitiraju se na ABC-u, «Agency» («Agencija») emitirana je na CBS-u dvije sezone, «24» se prikazuje na Foxu, «The Grid» («Mreža») je na TNT-u, «Sleeper Cell» («Spavači») je na Showtimeu. «DHS» («Odjeljenje za sigurnost domovine») je producirala Steeple produkcija, a jedan članak o seriji je tvrdio da su je i predsjednik Bush i bivši šef Odjeljenja za državnu sigurnost podržali! Vidi: Jeffrey Jolson-Colburn, «Bush Backs New Television TV series» (Bush stoji iza novih TV serija):www.eonline.com/News/Items/0,1,13584,00.html?news.

⁵⁵ Vidi opisserije na: www.tv.com/sleeper-cell/show/28827/summary.html.

⁵⁶ Zapravo, ono što također može biti drugačije ili novo su «dobri Arapi» ili «dobri muslimani» koji se povremeno pojave u ovim programima. To što imaju nekoliko Arapa i muslimana koji «nisu» teroristi postaje način da se prikažu ostali Arapi i muslimani kao teroristi i religijski fanatici. Istovremeno oni tvrde da ne proizvode negativne stereotipe. Ovo postaje izgovor da nisu svi Arapi i muslimani predstavljeni negativno u bilo kojoj od navedenih emisija.

Međutim, negativni stereotipi i imidž muslimana i islama ponovo se vraćaju. »24« i druge serije idu čak i dalje, sugerirajući Amerikancima da muslimanska porodica koja živi pored njih može biti «ćelija spavača» posvećena nanošenju zla svojim sugrađanima. Moramo pitati: da li bi bilo prikladno kada bi «loši momci» u ovim emisijama konstantno bili protestanti, katolici ili Jevreji?

Bilo bi lako kriviti američku popularnu kulturu za mnoge negativne osjećaje i predrasude prema Arapima, muslimanima i islamu. Određena količina krivnje je bez sumnje zaslužena. Ali mi također moramo pitati sebe: da li ove emisije produciraju stereotipe i negativan imidž ili one jednostavno artikuliraju i reproduciraju već postojeća osjećanja, strahove, brige i neznanje? Da li su one kokoš ili jaje iz poslovice ili su nešto između?

Kreatori javnog mnijenja

Zasigurno je drugi faktor koji je uključen u negativne stavove Amerikanaca prema Arapima, muslimanima i islamu ono što neki istaknuti Amerikanci kažu o islamu. Istraživači nazivaju ove ljude «opinion leaders» (“predvodnici javnog mnijenja”) jer njihove izjave i pisanja ostavljaju utjecaj na šire javno mnijenje. Iako je predsjednik Bush u nekoliko prilika pozitivno govorio o islamu (i zbog toga bio kritiziran, također), jedan broj istaknutih Amerikanaca (i neamerikanaca)⁵⁷ izrekli su užasne stvari o islamu. Naprimjer, Jerry Falwell, utjecajni baptistički svećenik i utemeljitelj Moral Majority, rekao je u popularnoj američkoj informativnoj emisiji «60 minuta»: «Ja mislim da je Muhammed bio terorist... Isus je dao primjer ljubavi, kao i Mojsije, a ja mislim da je Muhammed dao suprotan primjer.»⁵⁸ Velečasni Franklin Graham, sin Billyja Grahama, mnogo je puta nazvao islam «zlom» religijom koja propovijeda nasilje. Pat Robertson, osnivač Kršćanske koalicije opisao je Muhammeda kao jednog «potpunog fanatika, divljeg pogleda... lopova i razbojnika... ubicu.»⁵⁹

⁵⁷ Možda je najupadljivije o superiornosti Zapada i kršćanstva govorio bivši (ponovo je izabran) italijanski premijer Silvio Berlusconi

⁵⁸ Falwellovi komentari doveli su do nemira u indijskom gradu Solapur. Muslimanska omladina protestirajući protiv njegovih navoda sukobila se sa Hindusima i policijom, iza čega je ostalo osam mrtvih i devedeset povrijeđenih. Vidi: *The Washington Post*, 15. oktobar 2002

⁵⁹ Pat Robertson je popularni televangelist na Christian Broadcasting Network i voditelj emisije «700 Club» (klub 700). Pogledaj: «US Leaders Asked to Repudiate Televangelist's Anti-Islam Remarks» (Od US lidera zatraženo da odbace antiislamske primjedbe TV evangelista) na www.cair.com/default.asp?Page=articleView&id=2052&theType=NR i www.pbs.org/wnet/religionandethics/week616/cover.html. Franklin Graham je rekao: «Bog islama nije isti kao Bog kršćanske ili judeo-kršćanske vjere. To je dugačiji Bog, i ja mislim Bog veoma zle i veoma pokvarene religije».

Barem je jedan od visoko rangiranih američkih vladinih službenika dao negativnu izjavu o islamu. Lt. General William Boykin, podsekretar obavještajne službe ministarstva odbrane rekao je, dok je opisivao svoju borbu sa somalijskim (muslimanskim) vrhovnim vojnim zapovjednikom: «Znao sam da je moj Bog veći od njegovog Boga. Znao sam da je moj Bog pravi Bog, a da je njegov Bog idol.» Boykin je također rekao da je američki neprijatelj u «ratu protiv terorizma» «spiritualnineneprijatelj... koji se zove Sotona», a da «radikalni muslimani» mrze Sjedinjene Države «zato što smo mi kršćanska nacija, zato što su naši korijeni judeo-kršćanski, a neprijatelj je osoba po imenu Sotona.»⁶⁰

Ovo su samo neki od najpoznatijih primjera antiislamskog diskursa u Sjedinjenim Državama.⁶¹ Postoje i bezbrojni drugi, posebno u ekstremnoj desnici, kao što su Ann Coulter, Rush Limbaugh, Sean Hannity Daniel Pipes, koji redovno izražavaju netrpeljivost prema islamu. U martu 2006., npr., Pipes je napisao članak «Iznenadni sindrom džihada» u kojem je govorio o mogućnosti da obični, prosječni muslimani postanu ubice: «Ovo je ono što sam ja nazvao iznenadnim sindromom džihada, koji se ogleda u tome da muslimani koji izgledaju normalno, nenadano postaju nasilni. To ima grozne ali legitimirajuće posljedice za bacanje sumnje na sve muslimane. Ko zna ko je sljedeći džihadist? Kako je moguće biti siguran da neko ko se smatra čestitim, miroljubivim, muslimanom neće odjednom eruptirati ubilačkim bijesom?»⁶²

Bombastičnost Falwella i Pipesa samo su najočitiije i najvulgarnije forme antiislamske zadrčnosti u Sjedinjenim Državama danas. Postoji i suptilniji i sofisticiraniji (i zbog toga respektabilniji) antiislamski diskurs u Sjedinjenim Državama. Možemo ga nazvati diskursom tipa «islam kao problem».⁶³ Njegovi podržavatelji kažu da je islam prepreka demokratiji, nepogodan ili nesposoban da postane moderan, da tlači ženu i ohrabruje nasilje i terorizam (npr. džihad i mučeništvo). Jedan broj istaknutih pisaca i intelektualaca, poput Bernarda Lewisa piše mnogo o islamu kao civilizaciji koja

⁶⁰ Boykin je od tada tvrdio da, kada je govorio o «idolu», nije aludirao na islam, nego na korupciju, rasipništvo i slične stvari. Kako god, teško je u to povjerovati ako se imaju na umu ostale njegove izjave. Vidi: «American Muslim Organizations call for removal of General Boykin» (Američke muslimanske organizacije pozivaju na smjenu generala Boykina), www.archives2005.ghazali.net/html/gen_boykin.html. Takođe vidi intervju CBS Newsa sa Boykinom na: www.cbsnews.com/stories/2004/09/15/60II/main643650.shtml.

⁶¹ Broj antiislamskih knjiga i websajtova se značajno povećao tokom posljednjih nekoliko godina. Obrati se na predavanje Khaleda Abou al-Fadla, održano na Američkom Univerzitetu u Kairu (13. mart 2006).

⁶² Pipesov članak se pojavio u *Front Page Magazine* (14. mart 2006). Vidi: «Sudden Jihad Syndrome» (Iznenadni sindrom džihada) na www.frontpagemag.com/Articles/ReadArticle.asp?ID=21630.

⁶³ Bernard Lewis, *What Went Wrong: The Clash between Islam and Modernity in the Middle East* (Šta je krenulo pogrešno: Sukob između islama i moderniteta Na Bliskom istoku) (New York, NY: Harper Perennial, 2003).

je već dugo u opadanju.⁶⁴ Samuel Huntington tvrdi daislam ne pridonosi demokratiji (kao dodatak svojoj poznatijoj tezi o «sudaru civilizacija»), dok Francis Fukayama opisuje radikalne islamiste kao fašiste modernog svijeta. Thomas Friedman piše o islamu i modernitetu na način koji implicira da smo mi (Zapadnjaci) moderni, dok muslimani to nisu.

U ovom diskursu, problem je sam islam, ne pojedini ekstremisti i njihove specifične «interpretacije» islama u političkim, društvenim i historijskim kontekstima u kojima se nalaze. Sve bolesti takozvanog muslimanskog svijeta su direktna posljedica islama, i one se uzimaju kaosamosvojna kategorija, koja ima nepromjenljivu suštinu, kao nešto što je izvan historije, izvan prostora i vremena, te kao takvo neovisno od stvarnog života muslimana.

Razumljivo, nekoliko posljednjih godina bile su teške za Arape i muslimane u Sjedinjenim Državama. I ako neko nije bio izvrgnut diskriminaciji, predrasudama ili djelima iz mržnje nakon 9/11. (a desio se i naglašen porast broja zločina iz mržnje protiv Arapa i muslimana, ili onih koji izgledaju kao Arapi ili muslimani kao što su Sikhi ili Južni Azijci), opći ambijent postao je manje srdačan i više prijeteci.⁶⁵ Pored Patriotskog akta, rata u Iraku, skandala u zatvoru Abu Ghraib i drugih događaja, mnogi Arapi i muslimani Amerikanci osjećaju da su pod opsadom. Oni su i psihološki i emocionalno iscrpljeni usljed konstantnog bombardiranja antiarapskim i antimuslimanskim diskursom.

⁶⁴ Za samo jedan, relativno noviji primjer Friedmanovih ideja, pogledaj njegov članak o bombaškim napadima u Londonu: «If it's a Muslim problem, It needs a Muslim Solution» (Ako je to muslimanski problem, onda treba muslimansko rješenje), *New York Times*, 8. juli, 2005. «Kada se bombaški napadi u stilu džihadista dogode u Rijadu, to je muslimansko-muslimanski problem... Ali kad bombardiranje u stilu al-Qaide dođe u londonsku podzemnu željeznicu, to postaje civilizacijski problem. Svaki musliman koji živi u zapadnom društvu odjednom postaje osumnjičen, postaje potencijalna hodajuća bomba. A kada se nešto poput toga dogodi, to znači da će zapadne zemlje biti u iskušenju da se obore još žešće na svoju muslimansku populaciju.» (isticanja dodata). Pogledaj: www.nytimes.com/2005/07/08/opinion/08friedman.html?ex=1278475200&en=a1cbff46f2ac7d08&ei=5088

⁶⁵ Vidi izvještaj Human Rights Watcha, «We are Not the Enemy: Hate Crimes Against Arabs, Muslims and those perceived to be Arab or Muslim After September 11» (Mi nismo neprijatelji: krivični prijestupi iz mržnje počinjeni prema Arapima, muslimanima i onima koji izgledaju kao Arapi ili muslimani poslije 11 septembra.) (Novembar 2002). U izvještaju se kaže: «Iako opsežne i pouzdane nacionalne statistike nisu dostupne, arapske i muslimanske organizacije izvještavaju o više od dvije hiljade snažnih incidenata vezanih za 11. septembar. Federalni Ured za istraživanje izvještava o 17% porastu antimuslimanskih prekršaja širom zemlje tokom 2001. U okrugu Los Angelesa i Chicagu, službenici su izvjestili o 15 puta više antiarapskih i antimuslimanskih prekršaja u 2001. godini u poređenju sa prethodnom godinom.». Dostupno na: www.hrw.org/reports/2002/usahate/.

AL-JAZEERA NIJE KRIVAC

Hafiz al-Mirazi

Islamofobija je nedopuštena, iracionalna reakcija i psihološki problem. Takva tvrdnja zapravo oslobađa odgovornosti ljude koji vrše diskriminaciju islama i muslimana. Ako ovaj problem svedemo na fobiju, neko ko je optužen za islamofobiju bit će oslobođen na sudu. Ako koristimo termine «antiamerikanizam» ili «antisemitizam», onda isto tako treba da govorimo o islamofobiji kao o «antiislamu».

Neki ljudi govore protiv vjere (islama). Ljudima kao što je Franklin Graham dopušteno je da predvode molitve u Bijeloj kući i tokom predsjedničke inauguracije. Retorika protiv islama od strane drugih grupa i ljudi kakav je Frank Graham ima korijene u antiislamskim i antimuslimanskim osjećajima, koji se manifestiraju kao krivična djela počinjena iz mržnje. Prema CAIR-u, broj takvih djela iz mržnje povećao se za 50% poslije 9/11. Ja bih to povezo sa povećanjem znanja u vezi s pravima američkih muslimana, prije nego sa stvarnim porastom broja incidenata. Ljudi u prošlosti nisu prijavljivali ta krivična djela zato što nisu željeli da budu uznemiravani ili da odu u zatvor.

Ako ljudi imaju fobiju, oni mogu zatomiti ili obuzdati svoje osjećaje. Svjedoci smo uspješnoj kampanji da se podrže prava naše jevrejske braće i sestara i da se bori protiv antisemitizma. To ne znači da svi Amerikanci imaju pozitivne osjećaje prema svim Jevrejima, ili prema Hindusima. To jednostavno znači da ovo društvo ne prihvata antisemitizam i da će ljudi platiti cijenu za tu vrstu diskriminacije. Neko može osjećati šta godhoće u vezi s drugim ljudima, u onoj mjeri u kojoj to ne narušava prava drugih ljudi ili ne povređuje njihove osjećaje. Ljudska prava treba da budu zaštićena.

Al-Jazeera se suočava sa antiamerikanizmom direktno. Ali to nije zbog antinacionalnih osnova ili osjećaja usmjerenih protiv države. Ponekad je

država svedena na vlast. Naprimjer, neki ljudi iskazuju osjećaje koji mogu biti označeni kao antibushovski osjećaji ili antirepublikanski. Kada ljudi na Zapadu, kao u Washingtonu i Londonu, protestiraju protiv Bushove administracije, takvi protesti ne nazivaju se antiameričkim. Pa ipak se slični protesti u arapskom svijetu označavaju kao antiamerički. Kada se takvi protesti dese u Egiptu, Jordanu ili negdje drugo u muslimanskom svijetu, Zapadni mediji izvještavaju o njima kao o antiameričkim demonstracijama.

Treba se zapitati kako je moguće da se isti antiratni slogani i ciljevi označavaju antiameričkim kada se pojave u nekim društvima, ali na neki način nisu antiamerički kada se pojave u drugim društvima. Stvari se pojednostavljaju. Pokušava se povezati vladar sadržavom. Protesti protiv vlasti uzimaju se kao protesti protiv države.

Sa ovim se suočavamo i u medijskom izvještavanju gdje je posrijedi miješanje patriotizma sa žurnalizmom. Svako propitivanje vladinih postupaka smatra se aktom neloyalnosti prema državi. Al-Jazeera je bila optužena da je antisaudijska, antimarokanska, antijordanska, antiegipatska itd. Nije svako kritiziranje vlasti ujedno i kritiziranje cijele države. Ako neko kritizira Mubaraku, da li kritizira Egipat? Ako neko kritizira Busha, da li kritizira Sjedinjene Države? Ljudi bi trebalo da znaju uočiti razliku između kritikovanja vladara i kritikovanja cijele države.

Jednom je al-Jazeera pokušala otkriti zašto Pentagon želi uspostaviti Ured za strateški utjecaj. Riječ je bilo o vladinom mediju koji se koristio novcem poreskih obveznika da širi dezinformacije i neistine internacionalnim medijima u cilju suprotstavljanja onome što su vladini službenici zvali antiamerikanizmom. Hvala Bogu, kako je obavijestio New York Times i Washington Post, takva nastojanja su zaustavljena.

Vlada je također razmišljala o uspostavljanju medija za arapski svijet koji bi bili pod nadzorom vlade, kao što su televizija al-Hura i radio Sawa. Reporter na glavnoj mreži, tražeći opravdanja za Bushovu administraciju, tvrdio je da administracija to mora činiti da bi se suprotstavila arapskim medijima i njihovim antiameričkim ispitivanjima. Ovaj reporter upotrijebio je jedan od snimaka koje sam mu ljubazno ustupio, a radilo se o intervjuu koji sam vodio sa državnim sekretarom Powelom u aprilu 2005. Njegova televizija je prikazala moje lice, bez ikakvog zvuka i rekla da je ovo primjer antiameričkog ispitivanja sa arapskih medija. Pritom je onaj dio u kome Powel postavlja meni pitanja popraćen zvukom. Sekretar Powel je rekao: «Pa, ne bih se složio sa načinom na koji postavljate pitanje, ali rekao bih...».

Niko nije znao s kakvim se pitanjem on nije složio ili za kakvu sam vrstu antiamerikanizma u svom pitanju optužen.

Ovo je kolega na onom što bi trebalo biti respektabilan medij. Napravio je dva prekršaja: prema autorskim pravima i pravilima o poštenoj upotrebi. Dio filma koji smo mu dali trebalo je da bude korišten tokom narednih četrdeset osam sati. Umjesto toga, koristio senjime mjesec dana poslije toga bez ikakvog prava ili plaćanja i, štaviše, iskrivljujući stvarno pitanje. Pitanje se ticalo toga zašto se na Izrael ne primjenjuju ista pravila koja Sjedinjene Države primjenjuju u arapskom svijetu. To je bilo mnogo manje kritizirajuće od onoga sa čime se Powel trebalo da suoči u američkim medijima. Nakon što je prikazan stvarni snimak, neko iz arapskih medija me optužio da sam bio suviše učtiv. On je rekao da nam je američki zvaničnik plasirao propagandu i besmislice, i da sam mu dopustio da kaže šta god je želio da kaže. Ovo je primjer kako se može dobiti etiketa antiamerikanizma za propitivanje vladine politike ili izjava.

Drugi primjer je evidentan u nekim reakcijama i protivreakcijama na gnusna djela nepoštovanja prema *Kur'anu* u zatvoreničkom centru u Guantanamo Bayu, nakon čega su izbili protesti u Pakistanu i Afganistanu. Washington Post i New York Times izvijestili su da su to bili antiamerički protesti. Ovdje se nije radilo o antiamerikanizmu. Izneseni su stavovi protiv akcije za koju su svi - Bijela kuća, State Department i Pentagon, rekli, da ako je istina da se nešto takvo desilo, onda to nije prihvatljivo i da će ti počinioci biti kažnjeni. Prema tome, ako se slažemo da ovaj postupak nije prihvatljiv, zašto proglašavamo one koji protestiraju protiv njega antiamerički nastrojenim?

Kako god, izvor iz kojega je potekla rasprava o Guantanamo, a koja je vodila «antiameričkom raspoloženju» u arapskom i muslimanskom svijetu, bio je *Newsweek*, a ne al-Jazeera. Da li je to što je objavio *Newsweek* propaganda, ili su naši ljudi reagirali na stvarne događaje i teme o kojima se izvještavalo, jesu li ti izvještaji bili istiniti ili ne? Pogledajte skandal u Abu Ghraibu, i sav negativni utjecaj koji je to ostavilo na imidž Sjedinjenih Država, ne samo u arapskom svijetu, nego širom civiliziranog svijeta. CBC je pokrenuo tu priču, a ne arapski ili muslimanski mediji.

Tako, umjesto suočavanja sa temom, neki pokušavaju teret odgovornosti prebaciti na arapske, pa čak i na američke medije. Postoji mnogo problema u muslimanskom svijetu, i muslimani ne treba uvijek da krive američke medije za iskrivljavanje slike. Umjesto toga, oni treba više da rade na poboljšavanju stvarnog stanja i u muslimanskom svijetu i u Sjedinjenim Državama.

PROBLEM SU AUTOMATSKE REAKCIJE I KONTRAREAKCIJE

Claude Salhani

Šta je tačno islamofobija? Iskreno, nisam bio sasvim siguran u vezi s pravim značenjem, osim da je to kombinacija dvije riječi: *islam* i grčke riječi *phobos*. Posljednja riječ označava pretjeran, obično neobjašnjiv i nerazuman strah od određene vrste, predmeta ili situacije. Napominjem da definicija uključuje riječ «neobjašnjiv». *Phobia* (fobija), ukratko, znači da se bojimo nečega, iako zapravo ne znamo čega se bojimo ili zašto se bojimo. Kako god, taj strah je ipaktu i stvaran je. Mnogi od onih koji se plaše islama ne znaju zašto se uistinuplaše. Njihov strah je neobjašnjiv i, više od toga, nelogičan.

Nastojeci da otkrijem više o značenju islamofobije, učinio sam ono što inače činim kao novinar kad nisam potpuno siguran šta određena riječ znači: otišao sam do svog rječnika i potražio značenje. Webster nije imao definiciju islamofobije. Pogledao sam datum izdavanja. U pitanju je bilo deseto izdanje, iz 1993. godine

Mnogo toga se promijenilo za četrnaest godina. Da počnemo s time da smo prošli kroz užasnu tragediju 9/11. Zatim, ratovi u Afganistanu i Iraku učinili su mnogo na promjeni odnosa između islamskih zemalja, muslimana općenito i Sjedinjenih Država. Zatim sam konsultirao Websterov on-line rječnik i opet nisam našao ništa. Naposljetku, nakonistraživanja, jedina definicija koju sam uspio pronaći bile su tri kratke riječi: predrasude prema muslimanima. Sada se moralo priznati da to nije bacilo mnogo svjetla na samo pitanje. Ali je objašnjenje bilo prilično odgovarajuće. Većina ljudi koji imaju predrasude prema islamu i muslimanima, ili bilo kojoj

drugoj religiji ili rasi, jednostavno ne poznaju i ne razumiju to o čemu imaju predrasude. Lahko je reći da smo protiv ovog ili onog (antiovo ili antiono), ili da ne volimo muslimane ili nekoga drugog. Ali kada zatražite detaljno objašnjenje, otkrijete da im treba dosta vremenada pronađu objašnjenje.

Odakle onda dolazi ta fobija? U vezi s islamofobijom, napravio sam jedno brzo istraživanje koje je dalo neke zastrašujuće rezultate. Istraživanje provedeno 2004. godine otkrilo je da blizu polovine građana ovedržave vjeruje da vlast Sjedinjenih Država treba ograničiti građanske slobode svim muslimanima Amerikancima. U isto vrijeme, većina Amerikanaca i dalje ne znaju ništa o islamu, uprkos činjenici da je islam jedna od religija koje se najbrže šire u Sjedinjenim Državama. Pa ipak, jedan od četiri Amerikanca živi među muslimanima sa sumnjom prema njima. Ova sumnja, ili prije strah ili fobija od muslimana, značajno raste kao posljedica 9/11. Mislim, da kada bi neko prije 9/11. prosječnog Amerikanca pitao o muslimanima, on vjerovatno ne bi imao neko posebno mišljenje.

Ako bismo sada počeli da tražimo jednostavno objašnjenje ovog veoma kompliciranog i kompleksnog pitanja, usuđujem se reći da se ono krije u činjenici što se pokazalo kako su svih devetnaest otmičara aviona bili muslimani i Arapi. Dodajmo tome činjenicu da su se mogli čuti svakakvi odgovori na napade iz muslimanskog svijeta - uglavnom arapskog svijeta, i ti odgovori su igrali veliku ulogu u jačanju animoziteta u Sjedinjenim Državama *vis a vis* muslimanskog svijeta. Činjenica da su npr. neki ljudi plesali na ulicama na palestinskim teritorijama na vijest o rušenju tornjeva, nije se reflektirala dobro na muslimane kao cjelinu. A mnogi u medijima u Sjedinjenim Državama nisu se trudili, ili nisu znali kako, da naprave razliku ili objasne kako takva srdžba izbija na površinu.

Šta je to što čini ove ljude tako bijesnim i tako uznemirenim da se raduju takvom hororu? To je nešto što, mislim, mediji nisu mogli odgovarajuće objasniti. Generaliziram, naravno, kad kažem «mediji», ali mislim da je ovo što kažem u stanovitoj mjeri istina. Većina Amerikanaca, nažalost, odmah je povezanapade sa muslimanima generalno. Treba reći da neke vlade u islamskom svijetu nisu pomogle same sebi. Da je Saudijska Arabija, naprimjer, na početku istupila i osudila napade, radije nego što je odbijala da prizna da su otmičari bili iz Saudijske Arabije, to je moglo pomoći da se situacija olakša. Kako god, trebalo im je dosta vremena da to priznaju.

Kratko poslije napada, prisustvovao sam sastanku u Washingtonu koji je organizirao Washingtonski institut za intelektualne usluge. Organizatori

su doveli neke saudijske mislioce, profesore i doktore i rekli da će nam oni objasniti kako je došlo do onoga što se desilo 9/11. Sa svojim kolegama (iz medija) otišao sam tamo očekujući da čujem objašnjenje; umjesto toga, oni su nas napali. Rekli su da su američki mediji odgovorni za preuveličavanje situacije mimo njenog stvarnog obima. Dakle, na neki način, bilo je prirodno za Amerikance da se okrenu i krive muslimanski svijet.

Ne opravdavam automatske reakcije, nego jednostavno pokušavam da objasnim nešto što je veoma komplicirano. Usuđujem se reći da bi, da su ljudi iz Nepalaili Venecuele napali Sjedinjene Države, ista reakcija bila prema Nepalulu ili Venecueli. Kako se pokazalo, napadači su došli iz arapskog svijeta. Tako su samediji Sjedinjenih Država, prirodno, brzo latili teme i počeli da analiziraju zašto nas mrze - oni, naravno, muslimani.

Važno je prisjetiti se da izuzimajući nekoliko novinara i nekoliko stručnjaka koji su poznavali temu (Bliski istok i islam), dobar dio medija u Sjedinjenim Državama općenito ne poznaje islam i njegovu bogatu kulturu. Njihovi uposlenici znaju malo o onom šta islam zastupa, i prema tome, ne mogu govoriti o islamu sa bilo kakvim stvarnim autoritetom. Reporteru koji obično izvještavaju iz prijestolnica i gradskih vijećnica osjećaju se gurnutim u najveću priču desetljeća, temu o kojoj znaju veoma malo, i često se suočavaju sa ljudima koji govore stranim jezicima koje oni ne razumiju. U svakom slučaju, smatram da je bilo više konfuzije nego jasnoće u danima, sedmicama i mjesecima i nadalje, poslije 9/11.

Ovdje je umjesno postaviti pitanje: Da li se Bushova administracija koristila nejasnim pristupom u potjeri za svojim neprijateljima, u vrijeme kada su bili percipirani kao neprijatelji i potencijalno opasni za državu? Mislim da ima malo sumnje u to da je korištena svaka prilika da se učine upravo takvima. Ponavljam, ne opravdavam te akcije, nego prije pokušavam da ponudim objašnjenje.

Sada sam čvrsto uvjeren da sva krivica ne dolazi s jedne strane. Dio problema, smatram, je i to što nije bilo jedinstvenog glasa koji bi govorio u ime islama. I, još važnije, za umjerene muslimane, koji, pored svega, predstavljaju većinu od 1.2 milijarde muslimana u svijetu, Osami b. Ladenu i njegovim sljedbenicima dato je naravno veoma mnogo prostora u američkim medijima i islam je shvatan kao neprijatelj. U to vrijeme, predsjednik Bush napravio je određene pokušaje da pokaže kako muslimani nisu neprijatelji, kao kada se susreo sa vođama muslimanskih zajednica i pokušao stvoriti

drugačiju sliku. Ali, zatim je napravio zaokret, upotrijebio riječ «crusade» (križarski rat, pohod) i vratio sve na početak.

Ako komunikacija teče samo u jednom smjeru, tu onda nema dijaloga. Muslimani, i pojedinci i organizacije, moraju pokazati složan napor da se bore protiv radikalizma. Pogrešno upravljene fetve (religijska, vjerska mišljenja obrazovanih u islamskom pravu) koje su neutemeljene treba da budu zaustavljene i opovrgnute kao suprotne islamu.⁶⁶ Moraju biti učinjeni stvarni napori da se promijeni ono što se još uvijek poučava u mnogim školama u dijelovima jugozapadne Azije i drugim dijelovima svijeta. Kako kaže poslovice, obično samo malo truhlih jabuka pokvari cijelu gomilu.

Put koji pomaže rješavanju ovog pitanja je dijalog, a ne konstantne prijetnje tužbama kao što npr. CAIR često radi kada primijeti i uoči stvarne ili zamišljene napade na islam, muslimane ili njihove organizacije. Realnost je da prijetnje tužbama obično samo stvaraju još veći animozitet. Iznudeno opozivanje, koje je moguće postići takvom taktikom, donijet će vam vijesti u novinama i bit ćete emitirani u elektronskim medijima. Kako god, to će samo stvoriti veće podjele između dotičnih organizacija. Na kraju dana, urednici ne vole da im se komanduje i prijeti i da ih se omalovažava.

Lično vjerujem da je mnogo bolji način napisati učtivo oslovljeno pismo ili poziv za razgovor o temi uz ručak. Ovo će donijeti mnogo više koristi u javnim odnosima nego prijetnje, koje novinari ponekad uvažavaju ali pokazuju veliku antipatiju prema njima. Više od toga, lični kontakti će pomoći stvaranju veza između organizacija i medija. Kad takva lična veza postoji, počinje se razmišljati: „Poznajem tu sobu; sreo sam je, on/ona imaju veze sa onim što treba da kažem – umjesto da se razmjenjuju mailovi ili formalna pisma sročena od strane advokata“.

⁶⁶ 28. jula 2005. grupa američkih muslimanskih učenjaka, susreli su se u organizaciji Fikhskog vijeća Sjeverne Amerike i izdali sljedeću fetvu: «Islam strogo osuđuje vjerski ekstremizam i korištenje nasilja protiv nevinih ljudi. U islamu nema opravdanja za ekstremizam ili terorizam. Samoubilački napadi ili bilo kakav drugi metod napada na živote i imovinu civila je haram (zabranjeno) i oni koji počine ova barbarska djela su kriminalci, a ne mučenici (šehidi)... U svjetlu učenja *Kur'ana* i sunneta mi jasno i kategorično izjavljujemo: 1. Svi akti terorizma koji imaju za cilj civile su haram (zabranjeni) u islamu. 2. Haram je za muslimana da saraduje sa bilo kojim pojedincem ili grupom koja je uključena u bilo koje djelo terorizma ili nasilja. 3. Građanska je i vjerska dužnost muslimanima da saraduju sa organima vlasti i da zaštite živote civila. Donosimo ovu fetvu vođeni našom svetom knjigom, *Kur'anom*, i učenjem našeg Poslanika, neka je mir na njega». Citirano na (prema):

www.cair-net.org/default.asp?Page=articleView&id=1675&theType=NR. Pogledaj također www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/07/27/AR2005072702082.html

U slobodnom i demokratskom sistemu kakav postoji u Sjedinjenim Državama, grupe će vjerovatnije postići svoje dugoročne ciljeve putem educiranja i uvjeravanja. Prijetnje, dok god upravljaju pažnjom, čine malo, ako uopće čine išta da riješe problem. Naravno, američki mediji treba da budu bolje educirani i ne smiju generalizirati kada su u pitanju muslimani. Muslimani nisu jedini koji se sasvim legitimno žale na medije. Ali, smatram da bi edukacijski proces davao mnogo bolje rezultate kada bi neprijateljski pristup bio zaobiđen.

Na liderima islamske zajednice je da učine konkretne korake da se suzbije ova stalna fobija i pošalje poruka na prijateljski, a ne suparnički način. Kao što je veliki kineski mislilac Sun Tzu rekao: «Treba da vidite stvari onakvim kakve one jesu, a ne onakvim kakvim vi želite da budu».

ULOGA VJERSKIH VOĐA

OVO JE SUKOB ROĐAKA

James Jones

Generalno, ne vjerujem u teorije zavjere. Kako god, dovoljno je samo pročitati vijesti, poslušati ono o čemu govori radio ili malo surfati internetom, pa vidjeti da se dešavaju koncentrirani i koordinirani napadi na muslimane i islam u ovoj zemlji. To uopće nije upitno za mene. Jasno je da neki ljudi i grupe otvoreno ohrabruju diskriminaciju prema muslimanima i islamu u Sjedinjenim Državama. CAIR je odgovorio zauzimajući stratešku poziciju u okviru koje kaže: mi muslimani smo ovdje, odani smo ovom građanskom društvu i nećemo prihvatiti predrasude zbog naše religije. Mislim da CAIR treba pohvaliti za njihov rad. Ipak, moramo prepoznati razliku između zlonamjernih napada i pogrešnih predstavljanja. U odnosima između pripadnika vjerskih zajednica prevladava ovo drugo.

Za prevazilaženje nerazumijevanja između kršćana i muslimana u javnom diskursu nudim tri pogleda:

- Iz muslimanske perspektive, jevreji, kršćani i muslimani su duhovni i biološki srodnici (rođaci)
- Negativno kategoriziranje muslimana u javnom diskursu usmjereno je na to da pothranjuje ideju «sukoba civilizacija»
- Kršćani i muslimani treba da iskoriste ono što im je zajedničko

Za razliku od onoga što iznosi dr. Samuel Huntington u svojoj zloglasnoj knjizi *Sukob civilizacija*, tvrdim da su mnogi problemi između kršćana i muslimana (ili Zapadnog i muslimanskog svijeta) uzrokovani činjenicom da

smo mi tako slični - to jeste, da smo srodnici (rođaci). Mi muslimani vidimo sebe kao Abrahamovu djecu. Mi smo biološki i duhovni nasljednici Abrahama (Ibrahima) i Hagare (Hadžere) i Ishmaela (Ismaila) – njihovog sina. Biološki, mi smo djeca (potomci) Ishmaela (Ismaila), jer ga smatramo ocem Arapa, od kojih potječe poslanik Muhammed. Kršćani su potomci Abrahama preko Izaka (Ishaka). Oni tvrde da vode svoje porijeklo preko Mojsija (Musaa), Jevreja i konačno Isusa Krista. Često podsjećam moje kršćansko slušateljstvo da je Isus bio Jevrej, što je činjenica koja se često prenebrežava u kršćanskoj teologiji i praksi. Ovaj «din» (religija, vjera) koja se zove islam potječe iz istog dijela svijeta kao i druge vjere koje se vezuju za Abrahama (Ibrahima), a koje se nazivaju kršćanstvo i judaizam.

Duhovno, iz muslimanske perspektive, Abraham je uzor za poslanika Muhammeda, i uzor za cijelo čovječanstvo. To se jasno vidi u *Kur'anu* i to je jedna od stvari u kojoj se muslimani slažu pri interpretiranju *Kur'ana*.⁶⁷ Abraham (Ibrahim) kao uzor je nešto što je zajedničko muslimanima i kršćanima. Pored toga, muslimani i kršćani dijele slične temeljne vrijednosti koje podržavaju pravdu, poštenje i druge univerzalne etičke principe.

Prema tome, mi smo zaista svjedoci «sukoba srodnika (rođaka)» prije negoli sukoba civilizacija. Naime, polažemo pravo na istu biološko/geografsku porodicu i veoma sličan moralno/etički ethos. Kao rezultat toga, kršćani su poučavani da propovijedaju na pravednosti utemeljenu poruku Isusa Krista, a muslimani su poučavani da naređuju dobro i zabranjuju zlo.⁶⁸ Usprkos tome, često smo se fizički sukobljavali (kao što nas podjeća nedavna pojava novog filma koji govori o krstaškim ratovima, *The Kingdom of Heaven* - Kraljevstvo nebesko). Usprkos ovoj teškoj, često svađalačkoj historiji između kršćana i muslimana, želio bih sažeto spomenuti jedan primjer ka miru orijentiranog moralnog natjecanja koje bi trebalo da proistječe iz ovog sukoba između rođaka (srodnika).

Dok sam odrastao u Virginiji, mogao sam biti uhapšen, kao «oboje-ni» momak ako sam pio sa «bijeje» (bjelačke) fontaneu centru Roanoke (Virginia store). To je bilo moguće usprkos činjenici da su obje fontane bile prikopčane na istu cijev. Danas, imamo istu nelogičnu situaciju u Jerusalemu gdje su Palestinci građani drugog reda u zemlji u kojoj su

⁶⁷ *Kur'an*, 16:120.

⁶⁸ *Kur'an*, 3:110.

rođeni. Ako je rasizam i postojanje građana drugog redabilno pogrešno u Roanokeu, Virginiji 1956. godine, to je pogrešno i u Izraelu/Palestini 2007. Ako kršćani, muslimani i Jevreji žele da se sukobljavaju oko nečega, neka to bude takmičenje iz kojeg ćemo vidjeti ko će biti najpravedniji u situaciji poput ove. Ova preporuka je također u skladu sa onim čemu uči *Kur'an*.⁶⁹

Moja drugi pogled: Negativno kategoriziranje muslimana u javnom diskursu usmjereno je ka pothranjivanju ideje o sukobu civilizacija. Razmotrimo termin «umjereni muslimani». On je na određeni način istovjetan terminologiji koja proistječe iz podjele na sunije i šiije u islamu. Termin «sunijski (sunit-ski) musliman» je izlišan budući da većina nas koji sebe nazivamo muslimanima automatzizmu podrazumijevamo da sama riječ «musliman» označava nekogako slijedi sunnet, autentičnu tradiciju poslanika Muhammeda.

Važnije je ovdje napomenuti da je takva lingvistička manipulacija primjer onog što nazivam «psiho-politikom». To je korištenje jezika na takav način da podržavam mentalne konstrukte koji iznova ojačavaju i promiču političke ideje i/ili podržavaju trenutne odnose snaga. Jedini razlog zbog kojeg sunit naziva sebe sunitom jeste postojanje šiija. Mi govorimo nešto poput ovoga: «Ja vam samo želim dati do znanja da nisam poput tih drugih ljudi».

U vezi s terminom «umjereni muslimani» - kakvim me čini to ako sebe ne nazovem «umjerenim»? Da li me to automatski čini ekstremistom? Mislim da snage izvan muslimanske zajednice ohrabruju i izvlače korist iz ovog tipa «zavadi pa vladaj» psiho-političke terminologije. Imamo isti problem u vezi s terminom «islamist». Medijski mešetari, kakav je dr. Daniel Pipes čine da «islamist» zvuči kao riječ sa negativnim značenjem. Sve je to psiho-politika i može biti posmatrano kao dio jedne obuhvatnije borbe koja ima za cilj navesti ljude da prihvate određenu tačku gledišta.

Takvo negativno kategoriziranje muslimana u javnom diskursu ima za cilj marginalizirati cjelokupnu vjersku praksu, svesti je na domen privatnoga i pothranjivati teoriju «sukoba». Islam nije jedina religijska grupa koja ima ekstremiste. Rasprava o religijskom ekstremizmu koju donosi Karen Armstrong u svojoj knjizi *The Battle for God* («Bitka za Boga», Ballantine Books:

⁶⁹ *Kur'an*, 49:13

2001) čini ovo gledište (stajalište, stav) veoma uvjerljivim.⁷⁰

Slažem se sa profesorom Williamom Schweikerom kada tvrdi da intelektualci treba da odagnaju ideju sukoba civilizacija prevladavanjem ekstremizma među pripadnicima svoje vjere. On također ističe da se uzajamno obogaćivanje idejama između civilizacija dešavalo stoljećima⁷¹ Naprimjer, mi ne bismo imali modernu medicinu kakvu poznajemo da se ovakva međusobna obogaćivanja nisu dogodila između evropske kršćanske kulture i evropske muslimanske kulture. Dodajmo ovome da muslimanski intelektualci treba da savladaju muslimanske fanatike, a kršćanski intelektualci treba da savladaju kršćanske fanatike.

Moj treći pogled je da kršćani i muslimani treba da se okoriste onim što im je zajedničko. Jedan od načina da gradimo kršćansko-muslimanske odnose u Americi jeste da se prisjetimo da i kršćanstvo i islam imaju veliki broj Afroamerikanaca. Sa našim zajedničkim duhom i određenim zajedničkim vjerovanjima o Isusu Kristu, Afroamerikanci i drugi muslimani, bivši kršćani, mogu biti koristan most sa kršćanskom zajednicom.

U svakom slučaju, u ovakvoj situaciji treba uzeti u obzir i to da i muslimanska i kršćanska i afroamerikanska religijska iskustva trpe određene forme neravnopravnosti među polovima. Zbog toga, sve ove grupe još uvijek imaju šta da urade kada je u pitanju pravda u oblasti polova. Možda je jedan zajednički program koji mi muslimani i kršćani možemo zajednički primijeniti u vlastitim zajednicama jeste iskorjenjivanje neravnopravnosti među polovima.

Marginaliziranje žena nije zdravo za bilo koju zajednicu. Kao što je Martin Luther King Jr. rekao: «Uhvaćeni smo u mrežu uzajamnosti. Ja ne mogu biti bilo šta što treba da budem, dok ti nisi ono što treba da budeš».⁷² Malcolm X je rekao: «Ja sam za istinu bez obzira ko je govori. Ja sam za pravdu, bez obzira na to ko je za, a ko protiv. Ja sam prije svega ljudsko

⁷⁰ Karen Armstrong, *The Battle For God* (Bitka za Boga), New York, NY: Ballantine Books, 2001.

⁷¹ Schweiker, William, «Religious Conviction and the Intellectual's Responsibility» (Religijsko(a) uvjerenja i intelektualna odgovornost), u: *Criterion*, jesen 2003., str.10-19.

⁷² Martin Luther King Jr., *Strength to Love* (Snaga da se voli), (Philadelphia, PA: Fortress Press, 1981), str. 4

biće i, kao takav, ja sam za sve ono što koristi čovječanstvu kao cjelini.»⁷³ Primijenimo ove ideale na pravedan tretman žene kao način da kršćani i muslimani kapitaliziraju ono što im je zajedničko.

Kao zaključak navest ću sljedeće iz *Kur'ana*: «O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao».⁷⁴ Promijenimo diskurs između kršćana i muslimana tako što ćemo uvijek imati na umu univerzalnu ideju o zajedničkoj ljudskoj porodici.

⁷³ Malcolm X., *The Autobiography of Malcolm X* (Autobiografija Malcolma X-a), New York, NY: Ballantine Books, 1965, str. 366.

⁷⁴ *Kur'an*, 4:1.

TREBA DA GRADIMO NA UZVIŠENIM
VRIJEDNOSTIMA KOJE DIJELE SVE RELIGIJE

Muzammil Siddiqi

Islamofobija i antiamerikanizam stvorili su veliki ponor među našim dvjema kulturama. Mnogi ljudi, na obje strane - ne samo Amerikanci, nego isto tako i muslimani - sada vjeruju da nemamo ništa zajedničko. Ovo je srž problema islamofobije i antiamerikanizma. Usredsredit ću se na definiranje glavnih religijskih vrijednosti za koje vjerujem da se nalaze u različitim sistemima vjerovanja i pružaju odgovor na predrasude.

U prirodi je ekstremizma smatrati da smo «mi» drugačiji od «njih», a da su «oni» drugačiji od «nas». Mi smo dobri, a oni su loši, i mi ih moramo kontrolirati i mrziti. Ovako nastaje ekstremizam, razvija se i, čak, vodi ratovima i nasilju. Ne prihvatam ovu premisu. Mi imamo mnogo zajedničkih stvari koje proizlaze iz našeg zdravog razuma, zajedničke nam ljudske prirode, interesovanja i problema. Općenito, vidimo da su ljudski odgovori umnogome isti bez obzira na našu religiju i kulturu.

Pored spomenutoga, kršćani, Jevreji i muslimani imaju zajedničko naslijeđe. Mi dijelimo mnogo toga iz našeg abrahamskog naslijeđa. Ako pogledamo 613 zapovijesti ortodoksnog judaizma, možemo uočiti mnogo toga što je zajedničko drugim religijskim tradicijama. Kao musliman, slažem se sa mnogim od ovih moralnih principa. Potpuno se slažem sa Deset zapovijedi i Propovijedi na Gori. Prema tome, imamo mnogo zajedničkog. U sljedećoj tabeli imamo svaku od Deset zapovijedi i podudarne ajete iz *Kur'ana*.

STARI ZAVJET (IZLAZAK)

20:3: *Nemoj imati drugih božanstava osim Mene.*

20:4-6: *Ne čini (pravi) sebi nikakvog idola niti kakve slike bilo čega što je gore na nebu, ili ispod zemlje ili u vodi ispod zemlje...*

20:7: *Ne uzimaj ime Boga Gospodara tvoga uzalud, jer Gospodar neće držati nevinimonoga koji uzima Njegovo ime uzalud.*

20:8-11: *Sjeti se dana subotnjeg da ga svetkuješ. Šest dana ćeš raditi, i neka svi tvoji rade, ali, sedmi dan je sabath Boga Gospodaratvoga: u njemu nemoj ništa raditi, ni ti, niti tvoj sin, niti tvoja kćerka, ni tvoj sluga, ni tvoja sluškinja, ni tvoja stoka, ni stranac koji je unutar tvojih vrata...*

20:12: *Poštuj oca svoga i majku svoju: da bi bili dugi dani na zemlji koje ti je Bog, Gospodar tvoj darovao.*

KUR'AN

17:22: *Ne pridružuj božanstva Bogu.*

47:19: *Zato znaj da nema boga osim Allaha.*

6:103: *Nijedan pogled Ga ne može obuhvatiti, a On obuhvata sve poglede.*

14:35: *Gospodaru moj, učini ovo mirnom zemljom i sačuvaj mene i moju djecu da ne obožavamo idole.*

42:11: *Ništa nije slično Njemu.*

2:224: *Ne upotrebljavajte ime Božije u zakletvama koje će vas spriječiti da postupate pravedno.*

73:8: *Spomeni ime svog Gospodara i Njemu se potpuno predaj.*

76: 25: *Hvali ime svog Gospodara jutrom i večeri.*

62:9: *O vi koji vjerujete, kada se oglasi zajednička molitva petkom, požurite spominjanju Boga, i ostavite sve poslove...*

17:23-24: *Budi ljubazan prema svojim roditeljima. Ako jedno od njih ili oboje dožive starost za vrijeme tvog života, nemoj im reći ni "Uh" i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci:*

Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!

20:13: *Ne ubij!*

17:33: *I ne oduzmi nijednom ljudskom biću život - Božija je volja da bude svet - osim kada pravda nalaže.*

20:14: *Ne počini preljub.*

17:32: *Ne primičite se bludu. To je zaista sramotan čin i zao put.*

20:15: *Ne ukradi.*

60:12: *O Poslaniče! Kada ti dođu vjernice, da ti daju zakletvu na vjernost da u obožavanju neće ništa pridruživati Bogu, i da neće krasti, i da neće činiti blud i razvrat, da neće ubijati svoju djecu...*

20:16: *Ne svjedoči lažno protiv svog bližnjeg.*

25:72: *I (znaj da su istinski robovi Milostivog) koji ne svjedoče lažno...*

20:17: *Ne poželi kuću svoga bližnjega, ne poželi ženu bližnjega svoga, ni njegovog roba, ni njegovu ropkinju, ni njegovog vola, ni njegovog magarca niti bilo šta što pripada bližnjem tvome.*

4:32: *I ne poželite ono čime je Allah neke od vas odlikovao.*

Jasno je da imamo zajedničko naslijeđe koje dolazi od Abrahama, našeg velikog vjerovjesnika i praoca. *Kur'an* spominje njegovu zajednicu i njegove potomke vjerovjesnike. On je otac svima nama.

Bio sam pozvan, zajedno sa drugim vjerskim liderima u vojnu bazu Fort Jackson, armijski centar za obuku u Sjevernoj Carolini. Podijelili su nam *Knjigu molitvi i mudrosti*, koja se daje onima koji se pridruže Armiji i prolaze obuku. Otkrio sam da je jako zanimljiva lista koja sadržava vrijednosti. Te vrijednosti se primjenjuju pri obuci naših vojnika. Za svaku vrijednost na toj listi moguće je pronaći odgovarajući kur'anski i hadiski citat: odgovornost, zajedništvo, hrabrost, odanost, poštenje, vjernost, sloboda, velikodušnost, milosrđe, upravljanje, liječenje, smirivanje, svetost, čestitost, istrajnost, pravednost, poslušnost, mir, molitva, zaštita, pomirenje, pokajanje, poštovanje, pravednost, služenje, zahvalnost, razumijevanje, razboritost i pokoravanje Bogu. Ima li bilo šta na ovoj listi sa čim se, kao muslimani, ne slažemo? Mi u potpunosti prihvatamo ove vrijednosti.

U *Knjizi vrlina* (Simon i Schuster: 1993), bivši ministar obrazovanja William Bennett navodi deset vrlina kojima treba poučavati našu djecu: sa-

modisciplina, samilost, odgovornost, prijateljstvo, rad, hrabrost, ustrajnost, poštenje, odanost i vjera. Ima li ovdje nešto sa čim se muslimani ne slažu? Ove se vrijednosti poučavaju u svim našim zajednicama. Sve vjerske vođe i religije imaju veoma slična gledišta. Ovo postaje vidljivo kada ispitujemo «zlatno pravilo» u različitim tradicijama:

Budizam: «Nemoj povrijediti drugog nečim što bi povrijedilo i tebe samoga ako bi ti neko to učinio.»⁷⁵

Kršćanstvo: «Sve ono što želiš da drugi urade tebi, ti čini njima jer to je zakon.»⁷⁶

Konfučijanizam: «Ako postoji maksima koja bi trebalo da bude primjenjivana kroz cijeli život, to je sigurno maksima obzirnosti i dobrote: Ne čini drugima ono što ne bi želio da oni čine tebi.»⁷⁷

Hinduizam: «Ovo je vrhunac dužnosti: Ne čini drugima ono što bi uzrokovalo bol kada bi bilo učinjeno tebi.»⁷⁸

Islam: «Niko nije vjernik sve dok ne želi svom bratu ono što želi sebi.»⁷⁹

Judaizam: «Ono što ti nije milo, nemoj učiniti drugome. Ovo je cijela Tora; sve ostalo je komentar.»⁸⁰

Taoizam: «Gledaj dobitak svog komšije kao svoj vlatiti, a gubitak svog komšije kao svoj vlastiti gubitak.»⁸¹

Zoroastrizam: «Samo je takva priroda dobra koja se čuva da ne učini drugom ono što ne bi učinila sebi.»⁸²

Ovo je zajedničko naslijeđe svih ljudi. Ovo je «zlatno pravilo» koje bi promijenilo svijet kada bi se istinski poštovalo. Na nivou ljudskih odnosa, Zapadna i islamska civilizacija izuzetno su povezane. Mi živimo i radimo zajedno i uzimamo i učimo jedni od drugih. Prema tome, nije iznenađujuće da imamo mnogo toga zajedničkog. Trebamo dijalog da bismo to mogli razumjeti. Ali više nego bilo šta drugo, treba da primjenjujemo vrijednosti koje propovijedamo, vrijednosti o kojima govorimo.

Mada imamo mnoge zajedničke vrijednosti, postoje i neke ozbiljne razlike. Zbog toga postoji potreba za dijalogom i diskusijom. Želim da spo-

⁷⁵ *Udana Varga*, 5:18

⁷⁶ *Matthew (Matija)*, 7:12

⁷⁷ *Analekts*, 15:23

⁷⁸ *Mababharata*, 5:1517.

⁷⁹ *Musnad Ahmad bin Hanbal*, br. 8034 i 16220

⁸⁰ *Talmud*, Shabbat 31a; *Tobit* 4:15

⁸¹ *T'ai Shang Kan-Ying P'ien*, 213-218

⁸² *Dadistan-i Dimik*, 94:5

menem šest vrijednosti: život, porodica, trezvenost, skromnost, sloboda i tolerancija. Svi se slažemo da ljudsko biće ima pravo na život od začeca do smrti. Vjerujemo da je grijeh ubiti nevinu osobu i počiniti samoubištvo. Vjerujemo da je pobačaj grijeh i ne prihvatamo eutanaziju. Prihvatamo smrtnukaznu za određene zločine. Prema tome, moramo priznati naše zajedničke vrijednosti. Ne možemo reći da neko, samo zbog toga što ne vjeruje u Boga, ne vjeruje u vrijednost života ili ne brine za život.

Treba da naglasimo da je porodica veoma važna društvena institucija. Naravno, muslimani naglašavaju da bi seksualni odnosi trebalo da postoje samo između partnera koji su u bračnoj vezi. Mi ističemo apstinenciju za one koji nisu u braku.⁸³ Vjerujemo da je Bog zabranio istospolni brak i homoseksualni čin. Također, odvrćamo od razvoda koji pogađa užu i širu porodicu.

Muslimani vjeruju da su sva opojna sredstva zabranjena. Ljudi imaju različita mišljenja o opojnim sredstvima. Islam zauzima drugu poziciju. Mi ne smatramo dozvoljenim alkoholna pića i opojne droge. Odvrćamo od pušenja i svih drugih ovisnosti. Ovo je veoma važna vrlina, vrlina trezvenosti ili održavanja uma jasnim, jer je um dar od Boga.

Svaka religija naglašava čednost. Islam ima neka posebna pravila u pogledu čednosti. Naprimjer, islam kaže da odjeća za muškarce i žene treba biti čedna i da nema slobodnog miješanja između muškaraca i žena. Islam je protiv pornografije i svake vrste nemoralna umuzici, na filmu, u umjetnosti i rekreaciji, jer takve stvari ne unapređuju i ne izgrađuju čednost u društvu.

Mi čvrsto vjerujemo u slobodu svih ljudi i slobodu religije. *Kur'an* kaže da nema prisile u vjeru (*La ikraba fi ad-din*).⁸⁴ Religija bi trebalo da bude slobodan izbor svih ljudi. Mi vjerujemo u slobodu izražavanja, pri čemu niko nema pravo da zloupotrebljava i lažno optužuje druge. Vjerujemo u slobodu udruživanja i slobodu kretanja. Ljudi bi trebalo da budu slobodni da se kreću od jednog mjesta ka drugom. Vjerujemo u slobodu poslovanja i imamo detaljne zakone o dozvoljenim i zabranjenim poslovnim praksama. Vjerujemo u političku slobodu svih ljudi. Vjerujemo u pluralizam, definiran kao jedinstvo kroz različitosti.

Tolerancija je drugi, veoma važan, princip za sve ljude. Kao muslimani, možemo reći da ne prihvatamo mržnju, predrasude, ili diskriminaciju

⁸³ Vidi: «Poglavlje o postu) u: *Sabih al-Bukhari*, br. 1806. I: «Poglavlje o braku » u: *Sabih Muslim*, br. 1400

⁸⁴ *Kur'an*, 2:256.

zasnovanu na boji kože, vjerovanju, rasi, etnicitetu, jeziku ili nacionalnoj pripadnosti. Mi vjerujemo da ljudima treba biti dozvoljeno da izraze svoje stavove ali da pritom ne omalovažavaju druge. Vjerujemo da religija, kultura i naslijeđe drugih ljudi treba biti uvažavano. Slagali se mi ili ne sa nekim, treba da poštujemo njegovu religiju, nepovredivost ličnosti, svete knjige, kulturu i naslijeđe.

Ove važne vrijednosti dijele naše zajednice. Postoje područja slaganja i područja neslaganja. Međutim, ne možemo reći da zbog toga što se ne slažemo sa drugima u različitim pitanjima, sa njima nemamo ništa zajedničko. Čak i ako imamo ozbiljne razlike, kao u pogledu ovih šest vrijednosti, vjerujemo da ih treba uvijek iznova naglašavati kroz obrazovanje u školama i putem medija. Zakoni i propisi trebalo bi da budu kreirani tako da podržavaju ove vrijednosti, a oni koji ih krše treba da budu kritikovani i privedeni pravdi. U društvu treba da postoje živi primjeri ovih moralnih vrijednosti koji će ih promovirati, moraju postojati grupe koje će zastupati i podržavati ove vrijednosti. Istovremeno, mora se voditi neprestani dijalog i diskusija u našim zajednicama. Na taj način možemo poboljšati stanje u našem društvu.

Želim naglasiti da ni islamofobija niti antiamerikanizam neće donijeti korist čovječanstvu. Ono što će pomoći čovječanstvu su ljudi koji sjede zajedno, razgovaraju i razmjenjuju ideje. Čineći ovo, možemo otkriti mnoge stvari koje su nam zajedničke.

Sjednimo zajedno, razgovarajmo o onom što nam je zajedničko, poštujmo naše razlike, jer čineći to možemo nadvladati islamofobiju i anti-amerikanizam.

NE STVARAJTE STEREOTIPE O EVANGELISTIMA

Richard Cizik

Za kršćane i muslimane nije značajno samo da vode dijalog negdje izvan Sjedinjenih Država, nego isto tako i u Sjedinjenim Državama. Na sličan način kao muslimani, kršćanski evangelisti također smatraju da su stereotipizirani. *Washington Post* je jednom pisao: «Oni (evangelisti) su siromašni, neobrazovani i jednostavno je upravljati njima».⁸⁵ Mi zaista nismo siromašni niti neobrazovani, ali iznad svega, nama nije lahko upravljati. Mi smo jedna krovna organizacija koja uključuje 45 000 crkava, 51 denominaciju i oko 30 miliona ljudi. Mi smo zainteresirani za dijalog sa muslimanima. Zainteresirani smo za bolje odnose sa američkim muslimanima i muslimanima u inozemstvu. Mi smo opisani kao «zastrašujući» i «oni koji vode rat protiv Amerike», «ludaci», «američki talibani», «prvi džihadisti» i «Ayatollah bin Dobson». Muslimani i evangelisti imaju nešto zajedničko: i jedni i drugi su optuženi za takve stvari kakve su stvaranje teokratije i džihada.

Ovi stereotipi nisu istiniti. Mi se želimo uklopiti sa našim susjedima i voljeti ih, iznad svega muslimane. Želimo braniti muslimanska vjerska prava kao što smo zainteresirani za odbranu naših vlastitih prava. Vjerujem da je vjerska sloboda prvo i najvažnije vjersko pravo. Naša država je utemeljena na tom principu. To je princip i pravo koje svi mi dijelimo. Ako mi kao nacionalna asocijacija evangelista nismo štitali prava muslimana u prošlosti, otvoreni smo za razgovor o tome kako bismo ih mogli štiti bolje u budućnosti.

⁸⁵ *The Washington Post*, 1. februar, 1993., citiran po:

<http://www.nationalcenter.org/2005/07poor-uneducated-and-easy-to-command.html>

Razlike postoje. Fundamentalisti čine 10 procenata svih evangelista. Iako religijska desnica čini najviše 25-30 procenata protestantskog pokreta, njene vođe vrše pritisak nad svima. Kao protestantima, nama se uspostavlja dijagnoza prije nego nas se sasluša. To je način psihološke taktike koja čini mogućim odbacivanje drugih i njihovih vjerovanja. Dobra teologija će spriječiti drugi 9/11, to neće učiniti ni Pentagon, ni obavještajne službe niti samodopadne elite koje omalovažavaju ulogu religije u Americi.

Suočavamo se sa paralelnim izazovima. Neke od naših sličnosti čine stvari teškim. Naše svete knjige nas određuju. Mi vjerujemo da su evangelisti glavna moralna snaga među protestantima u Americi. Mi stojimo nasuprot postmodernizmu i relativizmu. Priznajemo naše grijehе iz prošlosti. Pripadnici svih religija trebaju dijalog. Muslimani nemaju nikakav interes u minimiziranju uloge religije u javnoj sferi u Americi.

Moji muslimanski prijatelji su mi rekli da je Muhammed rekao: «Sretna je osoba koja otkriva svoje grijehе umjesto tuđih.»⁸⁶ i «Nijedan od vas nije vjernik sve dok ne bude volio svome bratu ono što voli sebi samome».⁸⁷ Evangelisti treba da promatraju sebe, muslimani treba da promatraju sebe, i treba da pronađemo načine da se složimo, da krenemo naprijed i da nađemo zajedničku osnovu. Sugerirao bih da je međureligijski dijalog koji se odvijao tokom posljednjih 25 godina bio manjkav, zbog toga jer je rezultirao razmjenom sa najnižim zajedničkim nazivnikom. Ovakav rezultat je jednostavno priznat na Svjetskom vijeću religija riječima: «Mir i pravda». To je rezultiralo praznim i bezizražajnim pozivom na toleranciju.

Ovo nije način međureligijskog dijaloga za koji su evangelisti zainteresirani. Nas zanima dijalog koji priznaje naše razlike i našu snažnu predanost. Kao što mi izvor nalazimo u *Bibliji*, muslimani ga nalaze u *Kur'anu*. Muslimani imaju određene teškoće, kao što jepostojanje većeg broja centara autoriteta i fragmentacija, a te teškoće postoje i u našoj zajednici. Mi smo izdali više proglašenja. Proglas koji smo izdali 2003. obišao je svijet. Glavna struja evangelističkih vođa kritizirala je i pozvala na prestanak antiislamske retorike.⁸⁸ Važno je

⁸⁶ <http://www.unification.net/ws/theme143.htm#05>

⁸⁷ Hadis br. 13 iz: *Forty Hadith by An-Nawawi* (Četrdeset hadisa od Newewija) Citirano prema (preuzeto) sa: <http://aflcio.org/join-aunion/faith/upload/page33.pdf>

⁸⁸ Vidi, npr. kritiku upućenu Tedu Haggardu, predsjedniku NAE-a na <http://www.plastic.com/comments.html;sid=03/05/09/11495808;cid=121>. Također, pogledaj transkript PBS-ovog intervjua sa Diane Knippers, predsjednicom Instituta za religiju i demokratiju (Institute on Religion and Democracy) od 9. marta 2003. Preuzeto sa: <http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/transcripts/636.html>.

da muslimani prepoznaju ove korake naprijed u našoj zajednici.

Želio bih ukazati na to da su prije 1000 godina, najveći umovi kršćanstva, islama i judaizma kao što su Toma Akvinski, al-Farabi i Maimonides, bili uključeni u temeljnu raspravu o prirodi objave, vjeri, razumu, pravu i političkom autoritetu. Pored neslaganja, oni su izgradili zajednički diskurs koji je prelazio religijske granice. To je ono što prizivamo u ovom historijskom trenutku. Veliki zadatak izgradnje mostova treba da bude učinjen. Zbog toga cijenim svaku priliku za razgovor sa predstavnicima organizacija poput CAIR-a. Nadam se da ću pomoći izgradnji jedne vrste pozitivnog pluralizma - koji ne treba miješati sa relativizmom - koji će ići dalje od puke tolerancije. Ja mogu biti tolerantan prema mojim susjedima muslimanima, ali to neće izgraditi nikakav most. To mi ne pomaže da ih upoznam. Mi treba da gradimo na našim razlikama radije nego da ih ignoriramo.

U Fredericksburgu u Virginiji, crkva Novi život u Kristu angažirana je u dijalogu sa džamijom Manassas u Manassasu. Ovo je primjer koji bih preporučio. Najzad, želio bih kazati da mi imamo visok nivo religijskog identifikiranja u Americi. To je vjerovatno dobro. Nažalost, imamo nizak nivo religijske pismenosti. Program sa džamijom Manassas je pokušaj da se ispravi ovaj problem. Mijenjanje stereotipa i predrasud koji predstavljaju linije podjele presudno je važno ako Amerika želi imati vodeću ulogu u svijetu. Apsolutno je esencijalno da ovi stereotipi i predrasude prestanu. Predan sam uklanjanju ove vrste stereotipiziranja muslimanske zajednice, a vjerujem i liderstvo NAE isto tako. Mi ovo zovemo prevladavanjem vanjštine. Također, ovo se naziva i gradnjom mostova. Novi dokumenti NAE pozivaju na ovakav pristup i potvrđuju ga. Prema tome, izjavljujem: Neka gradnja mostova počne!

PRIMIENIMO NAŠE ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI U JAVNOJ SFERI

Shanta Premawardhana

13. maja 2005. godine koordinirao sam sastankom jevrejsko-kršćanskog dijaloga na koji je zajedno došla grupa predstavnika glavnih jevrejskih organizacija i kršćanskih denominacija. Sastajemo smo se svakih par mjeseci skoro godinu dana. To je napet sastanak. Naročito je napet zbog toga što je u toku posljednjih nekoliko mjeseci jedna od naših članica denominacija odlučila da proučava određeno gubljenje povjerenja u firme i korporacije koje posluju sa Izraelom. Zbog toga je to veoma težak razgovor. Neki od naših jevrejskih partnera rekli su da oni ne mogu ostati na tom sastanku; sa ostalim učesnicima rekao sam da su trenuci poput ovog od presudne važnosti za razgovor i nenapuštanje dijaloga.

Razmišljajući o kršćansko-muslimanskom dijalogu, razmatrao sam: zašto mi treba da se uključimo u ovaj susret? Koje su vrijednosti u pitanju? Koje su to duboko ukorijenjene biblijske vrijednosti koje iznosimo na sto? Pristupio sam sa jednom za koju osjećam da je naročito važna. Ona se nalazi na listi koju je prezentirao dr. Siddiqi.⁸⁹ To je riječ «pomirenje». Pomirenje je nešto za što se snažno zalaže u Bibliji. Kršćani očituju da su oni pomireni kroz vrlinu njihove predanosti Kristu. Zbog toga, mi sudjelujemo u službi pomirenja sa svima drugima.

Kada su se članovi rane crkve počeli okupljati, osjetili su da je okupljanje ljudi bez obzira na socijalne razlike veoma važan dio crkvene misije. Ne mislim na okupljanja koja stvaraju zanos i daju lažnu nadu. Od kada nam je Južna Afrika pokazala put kroz Komisiju za istinu i pomirenje, pomirenje

⁸⁹ Pogledaj str. 110

je postalo odlučna politička strategija. Takva iskustva pomirenja zbližavaju ljude bez obzira na barijere koje ih obično razdvajaju. Ta iskustva idu preko ponora straha i oštih rubova emocijakoji postoje među ljudima zbog nasilja koje im je učinjeno. Pomirenje je ključna moralna vrijednost za mene i organizaciju koju predstavljam.

Nacionalno vijeće crkava (NCC), najvažnija kršćanska ekumenska organizacija u Sjedinjenim Državama, okuplja 36 kršćanskih denominacija, uključujući protestante različitih vrsta, anglikance i pravoslavce. To je veoma raznolika asocijacija. Zamislite predstavnike različitih pravoslavnih crkava i predstavnike Kerala crkve iz Indije za istim stolom sa predstavnicima mirovnjačkih crkava poput kvekeri, ili predstavnicima afričko-američkih crkava poput afričke episkopalne crkve. Za tim stolom nije vam dozvoljeno da ublažavate ono u što vjerujete ili odstupate od onog čemu je vaša tradicija predana. Zapravo, od vas se traži da budete autentični u odnosu na sebe i tradiciju i vjeru koju predstavljate. Poslije toga sjednemo za sto da riješimo naše razlike i pronađemo ono što nam je zajedničko. Nužno je da okupimo ljude sa pozicija koje nas razdvajaju.

Ovo je također tačno kada su u pitanju međuvjerski dijalozi. Želim okupiti Jevreje, muslimane, hinduse, budiste i pripadnike drugih vjera sa kršćanima. Za tim stolom mi ćemo priznati da smo različiti i da ne želimo ublažavati naše razlike. Prije svega, mi moramo priznati ko smo, radeći na tom da nađemo zajedničku osnovu. Izmirenje je osnovna religijska vrijednost za nas.

Članovi desnog krila kršćanskih lidera, predvođeni organizacijom nazvanom «Pažnja prema porodici», nedavno su vodili televizijska i radijska okupljanja hiljada ljudi. To je bilo političko okupljanje pod vjerskim plaštom. Oni su smatrali da demokrati u Senatu zaustavljaju usvajanje određenih zakona koje je kandidirao predsjednik Bush, a pritom su, ustvari, pripremali scenu za ono što je poznato kao «nuklearna opcija», tj. pravo senatorada opstruiraju. Ovo je jedno od sredstava kontrole i ravnoteže u našoj vladi za koje su naši preci imali mudrosti da ih institucionaliziraju kako ne bi bilo tiranije većine.

Rekli bismo da je to dobro. Oni imaju pravo da emitiraju i kažu šta god žele. No, tu je postojao problem: tvrdili su da oni koji glasaju protiv njihova stava nisu kršćani, ili su čak antikršćani. Ovakav način mišljenja suprotan je izmirenju. Taj način mišljenja nije nov. Neki su govorili da oni koji se ne slažu sa predsjednikom Bushom i koji misle drugačije od desnice o pitanjima

kao što je abortus, istospolni brakovi i rat, ustvari, nisu kršćani. Televizijske talk-show emisije čine da izgleda kako Jerry Falwell, Pat Robertson i Franklin Graham predstavljaju kršćanstvo. Hvala Bogu, postoji i druga strana te priče.

Samo sedmicu nakon izbora u novembru 2004., generalna skupština NCC-a priznala je i prepoznala je da je nacionalna rasprava o moralnim vrijednostima tokom kampanjerezultirala široko prihvaćenom percepcijom o protivkršćanskim taborima u Sjedinjenim Državama. Naša rezolucija iznosi da kršćanske vrijednosti uključuju rad na uklanjanju siromaštva, očuvanju okoline, i promoviranju mira. Jedan od govornika je naglasio da, ako je posljednjim izborima dominirao strah, fundamentalizam i televizija Fox, mi treba da se bavimomirom, siromaštvom i planetom Zemljom.

NCC je krovna organizacija sastavljena od oko 110 000 crkava, sa oko 45 miliona sljedbenika. Iako većina njih možda ne postupa prema ovim vrijednostima ili uopće ne razmišlja o njima, pouzdano jezgro to čini. Prošle godine, mobilna grupa za kampanju protiv siromaštva nazvana Neka pravda putuje išla je širom zemlje i registrirala siromašne za glasanje. Siromašni ljudi su uglavnom obespravljeni i rijetko učestvuju u političkim procesima. Mislim da smo radili na tome da značajno promijenimo tu dinamiku. U 2005. hiljade ljudi su se okupili u Washingtonu izjavljujući da je budžet moralno pitanje – a naročito su naglašavali privatiziranje socijalnog osiguranja. Kontrola socijalne sigurnostičuvala je i štitila mnoge ljude od siromaštva. Izgleda nezamislivo da bi Kongres predložio da Amerikanci treba da žrtvuju te sigurnosne mreže za nesigurnostprivatnih računa.

Upravo nedavno smo završili sa bojkotom Taco Bella, jednog od najvećih potrošača paradajza koji se uzgaja na Floridi. Na Floridi rade uglavnom radnici migranti koji se tretiraju kao robovi. Kada su crkve željele da pregovaraju sa Taco Bellom o lošem položaju njihovih radnika koji radena uzgoju rajčice, u Taco Bellu nisu htjeli da sjednu za sto da to učine. Nakon otprilike tri godine, iz Taco Bella su sjeli za sto i pristali na pregovore, nakon čega je bojkot prekinut.

Sada radimo na pitanju zdravstvene zaštite i pokušavamo da osiguramo zdravstvenu zaštitu za 45 miliona neosiguranih ljudi. Angažiramo crkve u mnogim kampanjama poput ovih. Upravo sada radimo na novom projektu pod naslovom Sačinjavanje historije siromaštva, zasnovanom na radu profesora Jeffrey Sachsa sa Columbia univerziteta. Raspravljamo kako da mobiliziramo naše crkve u vezi s tim problemom.

Naglasio bih također ono što smo uradili u vezi s ratom u Iraku, počev od organiziranja ljudi na različitim mjestima (naprimjer na ulicama i u crkvama) da bdiju i pale svijeće protivprijetjećeg rata. Vjerske zajednice bile su jezgro širokog narodnog pokreta protiv rata, kao i članovi sindikata, studenti i ženske organizacije. Mi smo u prvim redovima tog pokreta. Tu su i pitanja vezana za očuvanje životne sredine. Upravo sada, 1400 vjerskih vođa potpisali su dokument pod nazivom «Božiji nalog za zaštitu Zemlje». Za mnoge kršćane, biblijske vrijednosti nisu samo protivljenje abortusu i homoseksualnim brakovima. Postoji značajna razlika između vrijednosti koje podupiru konzervativni kršćani i glavna struja kršćana.

Posjetio sam Šri Lanku i Indoneziju poslije cunamija. Otišao sam do crkava u tim zemljama da kažem kao želimo biti uz njih i donio sam poruku natrag američkim crkvama da u tom trenutku treba da slušamo i učimo iz bola Azije. Njihovi lideri su naglašavali jednu osnovnu vrijednost, sve vrijeme. Govorili su da je izgradnja zajednice najvažniji prioritet. Ovo je u vezi sa vrijednosti pomirenja sa kojom sam započeo. Cunami je uništio uže i šire porodice i zajednice. Kada su nevladine organizacije i druge zajednice dolazile izvana, nisu imale posebne programe rada koji su potpuno odgovarali potrebama lokalnih zajednica. Oni su donosili svoje programe koji su stvarali dodatni razdor u ovim zajednicama.

U Indoneziji je nastao veliki problem sa kršćanskom grupom iz Virginije koja je željela da usvoji 300 indonezijske muslimanske djece da bi ih odgajala kao kršćane. Ovo su stvari protiv pomirenja i izgradnje zajednice. Vođe azijskih crkava rekli su da postoji jedna stvar koju treba reći narodu u Sjedinjenim Državama a to je da treba da gradimo zajednice, radije nego da ih rušimo.

Posljednja stvar: izgradnja zajednica ima direktne implikacije na muslimansko-kršćanske odnose. Ovog februara, kada se naša međuvjerska komisija sastala u St. Petersburgu, na Floridi, imali smo sesiju sa predstavnicima CAIR-a u Tampai. Oni su pričali ovoj grupi o vrstama problema na kojima s takvom revnosti rade, problemima sa kojima muslimani treba da se suoče, kao što je Patriotski akt u Sjedinjenim Državama. Donijeli smo rezoluciju, i prosljedili je našem upravljačkom tijelu, koja kaže da stojimo uz muslimane u trenutku kao što je ovaj u kojem se naša muslimanska braća i sestre muče pod teretom Patriotskog akta. Mi smo solidarni sa muslimanima. To je način na koji se gradi zajedništvo. Tako djeluje izmirenje.

Možemo raditi zajedno da otklonimo neke od drakonskih mjera u Patriotskom aktu i stajati zajedno protiv njega. Kada se moralne vrijednosti politiziraju, treba da afirmiramo vrijednostina kojima djelujemo. Zajedno, učinit ćemo da to uspije.

ULOGA AMERIČKIH
MUSLIMANA

BUDIMO NA STRANI AMERIČKE VELIKODUŠNOSTI

Cherrif Bassiouni

Poslije 9/11. mnoge takozvane muslimanske vođe išle su širom zemlje opravdavajući se zbog islama. Događaji od 9/11. su zločin, ali to ne znači da je za njih odgovoran islam kao vjera ili da muslimani treba da se izvinjavaju zbog islama. Neki ljudi su snažno naglašavali da je islam isto što i judaizam i kršćanstvo. Ne slažem se sa tim pristupom i neću se izvinjavati zbog islama. Svi muslimani treba da su ponosni zato što su muslimani. Zašto treba da se stidimo što smo muslimani? Zašto Jevreji mogu biti ponosni zbog toga što su Jevreji i nositi jarmulke (jevrejske kape) ili kršćani biti ponosni zato što su kršćani i ići u crkvu, i zašto se muslimani moraju stidjeti islama? Dopustite mi da podsjetim da smo mi u Sjedinjenim Državama zato što imamo povjerenja u ustavno uređenje i osnovne slobode, uključujući slobodu vjere. Kao muslimani u Americi, ne treba ine bi trebalo da odustanemo od tog prava bez obzira koliko nam to neki žele otežati.

Kada se dogodio 9/11. vidio sam ogledalo Amerike sa dvije slike. Vidio sam Ameriku u koju vjerujem, Ameriku sa hrabrim ljudima, uključujući vatrogasce koji riskiraju svoje živote da bi spasili druge iz zgrada u plamenu, ljude koji su preživjeli užasne događaje i njihove porodice koje su pretrpjele bol zbog tih događaja i nastavile da se ponašaju kao časna ljudska bića. Isto tako, vidio sam i sliku jedne netolerantne Amerike, Amerike koja jebila spremna odreći se Ustava i građanskih prava. Vidio sam ljude koji su željeli profitirati na krizi u kojoj se zemlja našla. Vidio sam sliku onih koji su željeli profitirati na svojoj ideologiji, započeti rat u inostrantvu i kršiti ljudska prava kod kuće. Ovo je bila ružna strana Amerike.

Međutim, u historiji ove zemlje, uvijek je postojala strana veličine koja se borila sa nekom stranom onoga što je nisko. Stotinu ili stotinu četrdeset godina u historiji neke nacije je veoma kratko vrijeme, međutim, prije toliko godina Amerikanci su se još uvijek borili protiv ropstva. Bez obzira što se Građanski rat završio 1865., tek je 1960-tih donesen zakon o građanskim pravima koja će Afroamerikancima dati jednaka prava i zaštitu od segregacije.

I danas živimo u društvu koje je u osnovi društvo bijelih i crnih ljudi. Nije lahko izgraditi naciju, naročito naciju koju predstavljaju ljudi iz svih dijelova svijeta. Amerika je jedan neobičan eksperiment koji se nikad nije dogodio bilo gdje u svijetu. Međutim, ovaj eksperiment je još uvijek u procesu. On će uspjeti samo ako su oni koji se periodično nađu na dnu političkog "lanca ishrane" spremni da se bore. Uspjet će ako se oni koji su izloženi diskriminaciji, uznemiravanju i vjerskoj netoleranciji budu snažno zalagali za svoja prava. Da 1960-tih nismo imali pokret za građanska prava u kojem su Afroamerikanci odlučili da izađu na ulice i da se bore pod zastavom Martina Luthera Kinga Jr. (miroljubiva zastava) i pod nasilnijom zastavom koju smo vidjeli 1967. i 1968., AfroAmerikanci bi još uvijek sjedjeli na drugim stranama prostorija, pili bi sa odvojenih česmi i vozili se u stražnjim dijelovima autobusa.

Nema ni jednog historijskog primjera u bilo kojem društvu u svijetu da su potlačenima data njihova prava na srebrenom pladnju. Postoji samo jedan način na koji ljudi mogu dobiti svoja prava: moraju se boriti za njih. Muslimani sada sebi treba da postave pitanje: «Da li mi želimo biti novi čiča Toma u Americi (crnac zadovoljan podređenom ulogom u odnosu prema bijelcima). Afroamerikanci su odustali od te uloge. Muslimani su sada novi čiča Tome.

Muslimani su nestrpljivi da se opravdaju zbog islama. Ipak, muslimanske zajednice, ako mi to jesmo, treba da razgovaraju o mnogo toga. Muslimani i muslimanska društva (zajednice) su manjkavi na tako mnogo načina. Muslimanski lideri u muslimanskim zemljama su, najvećim dijelom, korumpirani i okrutni. U tim društvima ne postoji demokratija. Ne sugeriram da američki muslimani treba da nastave šutjeti pri suočavanju s ovakvim stvarima. Ne pokazujem da treba da šutimo kada su u pitanju užasni postupci, kakvi su postupci Osame bin Ladena, az-Zarqawija i drugih. Upravo suprotno, želim potaknuti svakog da osudi ove ličnosti jer njihovi zločini nanose štetu islamu i usmjereni su protiv svih nas. Međutim, postoji

razlika između osuđivanja Osame bin Ladena i jednog az-Zarqawija, što ja činim, i obaveze da branim Poslanika kada Pat Robertson ili Jerry Falwell žele da ga nazovu teroristom. Pitam se kakav bi odgovor bio kada bi grupa muslimana predvođenih nekim od njihovih lidera rekla da je Isus Krist ili Mojsije terorist. Šta bi se dogodilo onome ko bi to rekao?

Poenta je da su američki muslimani pri dnu društvene ljestvice. Kao što smo vidjeli kroz američku historiju, uvijek je postojala socijalna grupa na dnu ljestvice. Jedno vrijeme to su bili Irci, pa su uspjeli. Zatim su to bili Italijani, pa su i oni uspjeli. Nekih 200 godina su to bili Afroamerikanci, onda su se i oni konačno otrgnuli i uspjeli. Iako nisam naročito siguran da su se mnogo odvojili, barem dobro napreduju na svom putu. Sada je na nas red. Predlažem da pogledamo historiju drugih grupa koje su bile napadane.

Nisam potpuno siguran da sadašnja forma napada ima naročitu političku svrhu. Siguran sam da postoji malo toga. Ali mislim da se radi o cikličnoj pojavi u američkom društvu. Američko društvo uvijek mora imati negativca. Mora postojati neko ko je zločinac, ko izgleda opako. Mi smo pogodni za takvo nešto. Mnogi naši ljudi izgledaju čudno i djeluju čudno. Sjećam se 1970-ih i karikatura saudijskih «šeiika» (plemenskih vođa) zbog porasta cijena nafte. Iako su cijene porasle zbog američkih naftnih kompanija, šejhovi su ti koji su portretirani na negativan način. Pa, to je uredu. Možemo prihvatiti u maloj mjeri i da mogu da nas ismijavaju. Mi također možemo ismijavati njih. Ne treba to prihvatati suviše ozbiljno.

Međutim, postoje stvari za koje se moramo zalagati i za koje treba da se borimo. Apsolutno nema razloga da zajednica američkih muslimana prihvata takve napade i blasfemične izjave ljudi poput Pata Robertsona i Jerryja Falwella, ili ono što Daniel Pipes i drugi pišu na nekim internetskim stranicama. To je potpuno neprihvatljivo. Neko može reći da je ovo što kažem neamerički i da je ovo slobodna zemlja. Ako su ovi ljudi slobodni da kažu ono što kažu, onda mi treba da smo slobodni da uzvratimo. Nema razloga da sjedimo u pozadini dok nam se nanose ovakve uvrede. Ako to budemo činili, onda zaslužujemo sve što nam se dešava.

Postoji jedna loša i jedna dobra vijest. Dobra je vijest da su oni koji su zadržati, netolerantni i antimuslimani izrazita manjina u ovoj zemlji. To je dobra vijest. Iskreno, ne treba da traćimo svoje vrijeme na suočavanje s njima. Treba da svoje vrijeme provodimo konstruktivno okrećući se većini Amerikanaca, koji su časni, otvoreni, tolerantni ljudi koji će nas dočekati

raširenih ruku ako dospijemo do njih i informiramo ih o svom položaju. Treba to da uradimo sa mnogo hrabrosti i otvorenosti. Treba da budemo spremni da prihvatimo krivicu kad nam se opravdano pripisuje.

Također, moramo imati hrabrosti da otvoreno govorimo protiv onih stvari koje se dešavaju u muslimanskim društvima u ime islama, a za koje sami znamo da su pogrešne. Moramo imati hrabrosti da kažemo da su takve stvari pogrešne. Ako budemo tako postupali, postupit ćemo upravo onako kako nam je Poslanik, s.a.v.s., savjetovao da činimo: „Ako vidite nešto što je pogrešno, morate to promijeniti svojom rukom ako možete, a ako ne možete, onda svojim riječima, a ako ni to ne možete, barem to u svojim srcima osudite“. Prema Poslaniku, s.a.v.s., ovo posljednje je najslabiji oblik vjerovanja. Pa zašto da mi budemo od onih koji imaju najslabije vjerovanje? Zašto naše vjerovanje ne bi bilo jače?

Kada vidimo nešto pogrešno, treba da djelujemo tako da to ispravimo. Ako to možemo učiniti svojim rukama, onda to treba da učinimo. Ako ono što je pogrešno ne možemo da ispravimo svojim rukama, onda treba da se trudimo da to ispravimo riječima. Konačno, ako ne možemo ni to, zato što nismo u mogućnosti da to učinimo, onda barem ne treba nikad da prihvatimo pogrešno u našim srcima kada se ono čini, bilo protiv nas ili protiv drugih, jer je sastavni dio našegislamskog vjerovanja da nemamo dvostruke standarde. Ako ćemo sesuprotstavljati ljudima koji imaju dvostruke standarde i koji primjenjuju dvostruke standarde na nas, onda moramo biti sigurni da i mi sami nemamo dvostruke standarde.

Zadatak pred nama je veoma velik. Prije svega, treba da imamo povjerenje u sebe, svoju vjeru, ustav (uređenje) i osnovna ljudska prava, ako ćemo se zalagati i boriti za njih. Kada to budemo činili, treba da to učinimo pametno. Treba da naučimo kako da se organiziramo, da podijelimo zadatke tako da ljudi rade zadatke na temelju svog iskustva i specijalnosti. Iznad svega, treba da odustanemo od konstantne borbe koju svako od nas vodi da bude halifa ili vođa. Treba da naučimo da budemo vojnici prije nego postanemo generali. Moramo naučiti da je prva stvar koju vojnici čini mali dio posla. Ne možemo svi sjediti na bijelom konju pokazujući prstom i čekajući da neko drugi uradi to na što pokazujemo.

Ovo je veoma jednostavna realnost, i ovu realnost svi u ovoj zemlji unapređujemo, postižući akademske stepene, uključujući se u službe, sudjelujući u zajednici, i živeći u skladu sa istinskim vrijednostima koje su ovo

društvo učinile tako jakim. Pa zašto tako mnogo nas, kada je u pitanju naša zajednica, zaboravlja svoje odgovornosti? Ponedjeljkom ujutro, mi smo sasvim sposobni da discipliniramo sebe. Vozimo i upravljamo svojim autom sredinom uskih uličica puteva. Stižemo na posao na vrijeme i pridonosimo prema potrebama. A šta se dešava petkom? Zaboravljamo svoju disciplinu i odgovornosti kada se nađemo zajedno. Mislim da je vrijeme da zadržimo na umu ove lekcije sve vrijeme i da počnemo da radimo na osnovama.

U zaključku ću kazati da osjećaj koji želim podijeliti jeste osjećaj ponosa, ali ne u lošem smislu riječi. Pod ponosom podrazumijevam to da sam ponosan što sam ljudsko biće koje je stvorio Allah i što sam takvo stvorenje o kojem Kur'an govori kao o objektu kojemu je darovana «takrima» - počast od Allaha. Od svih stvorenja koja je Allah stvorio, najveće dostojanstvo je podario ljudskim bićima. I tako, kao Božije stvorenje kome je podarena takva čast, želim gledati na muslimane kao na sva ljudska bića koja shvataju da smo svi mi dio istog čovječanstva koje je Allah stvorio. Kao što On kaže u Kur'anu: «Mi vasod jednog muškarca i žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo kako biste se upoznavali.»⁹⁰ Allah je stvorio čovječanstvo, sastavljeno od muškaraca i žena, naroda i plemena, da nastanjuju ovaj univerzum. Prema tome, mi smo dio čovječanstva kao cjeline. Vjerujemo da postoji samo jedan Bog, koji nas je stvorio. Vjerujemo u Njegovu neizmjernu mudrost. Allah nam se obraća porukom koju mi zovemo vjerom, porukom koja je dolazila kroz objave date Abrahamu, Mojsiju, Isusu i Muhammedu.

I tako, kao dio ovog čovječanstva koje je stvorio Allah, imam osjećaj ponosa što sam ljudsko biće, što sam musliman, što sam posvetio svoj život humanosti i ljudskim pravima. I iskreno, ne osjećam da treba, niti to želim, objašnjavati ovo ili opravdavati bilo kome. Mislim da je u svakom od nas odraz Adama. Prema tome, ono što želim reći američkim muslimanima u ovom kritičnom trenutku naše historije jeste: Allah vam je podario dostojanstvo, i to je dovoljno da svako od nas i svaka druga osoba ima osjećaj ponosa. Samo ako osjećaš to dostojanstvo, bit ćeš u stanju ustati i boriti se za svoja prava, odbiti da prihvatiš tlačenje, zalagati se za ono što je ispravno, i predati se radu koji će nužno polučiti dobre rezultate. Sve počinje od toga da li vjeruješ ili ne u svoje urođeno dostojanstvo, u dostojanstvo sebe kao ljudskog bića i kao muslimana. Ako vjerujemo, onda ćemo uspjeti. Ako ne, onda nećemo.

⁹⁰ *Kur'an*, 49:13.

AMERIČKI MUSLIMANI IMAJU ULOGU U PREMOŠTAVANJU JAZA

Asma Asfarrudin

Šta mogu američki muslimani učiniti u vezi s antiameričkim raspoloženjem u muslimanskom svijetu? Šta američka vlada može učiniti u vezi s antiamerikanizmom? Da bi se odgovorilo na ova pitanja, važno je razmisliti o tom šta Amerikanci općenito – i muslimani i nemuslimani - mogu učiniti zajedno da odgovore na ovaj problem jer, očito, ni jedna zajednica ne može djelovati u vakuumu.

Prvo, što se tiče uloge američkih muslimana u ovom nastojanju, po općem priznanju, američki muslimani mogu igrati posebnu ulogu u borbi protiv antiameričkog raspoloženja. Dragocjena prilika pruža im se kada putuju u islamska društva i, još bolje, ako su u prilici da borave tamo određeno vrijeme. Dopustite da navedem svoje lično iskustvo. U proljeće 2004. živjela sam u Kairu oko četiri mjeseca tokom moje slobodne studentske godine. Bila sam zajedno sa svojim mužem koji je veći dio vremena živio u drugom gradu, Luxoru, na jugu, gradu koji je znatno manji i mnogo manje kozmopolitski nego Kairo. Ovo je bio naš prvi boravak u nekoj arapsko-muslimanskoj zemlji poslije 9/11. i poslije američke invazije na Irak.

Kada su ljudi shvatili da smo Amerikanci, koliko smo mogli primijetiti, to nije stvaralo vidljivu razliku u njihovim stavovima i ponašanju prema nama. Ovo je bilo tačno kada su u pitanju prodavači, ljudi koje smo zaustavljali na ulici da ih upitamo za put ili obrazovani ljudi sa kojima smo bili u kontaktu, ili prijatelji koje smo znali otprije. Naša su iskustva ostala ista. U prometnom, šarolikom Kairu, kao američka muslimanka neeuropskog porijekla, koja govori arapski, lahko sam se uklopila i nisam naišla na bilo kakvo neprijateljstvo.

Nasuprot tome, bila sam ponekad metom pitanja koja su pokazivala zanimanje i saosjećanje. Neki su pitali jesam li patila zbog nepravednog predstavljanja i diskriminacije na račun toga što sam muslimanka u Americi poslije 9/11? Da li sam konstantno bila pod sjenom sumnje zbog toga što sam muslimaka? Da li je od mene stalno traženo da se opravdam, da branim svoju vjeru i običaje pred neprijateljski raspoloženim ljudima koji to ne razumiju? Bilo je dosta sažaljenja iskazanog prema američkim muslimanima, koji su, kako su oni čuli, bili nepravedno tretirani i koji su ispaštali zbog zločina manjine. Slična pitanja čula sam na prethodnom putovanju u Tursku. Treba naglasiti ironiju koja se krila u ovome: Amerika je dugo bila utočište za manjinske grupe izvan Amerike koje su bježale od progona i napada. To što se američki muslimani izvan Amerike sada mogu smatrati žrtvama proganjanja i onima koji zaslužuju sažaljenje je tužno, i predstavlja oštar komentar stanja građanskih sloboda koje važe za nas u Sjedinjenima Državama.

Moj muž, koji je Euro-Amerikanac i skromno govori arapski, nikad se nije suočio sa bilo kakvim antiameričkim neprijateljstvom u Luxoru ili Kairu. Tako je bilo u vrijeme vrhunca američke okupacije Iraka kao i u vrijeme izvještaja o razotkrivanju užasa počinjenih u Abu Ghraibu. Umjesto toga, naišao je na poslovičnu arapsku gostoljubivost, bivao je pozivan u jednostavne domove usprkos tome što je Amerikanac, ili, rekla bih, možda baš zbog toga što je Amerikanac. Jedino je trpio slučajeve upornih ponuda uličnih prodavača i povremene pohlepe vozača taksija, nečeg čemu sam i ja bila izložena i što je poznato mnogim turistima. Jesmo li bili u nekom svijetu snova?

Imam osjećaj da bi se stvari odvijale drugačije da sam s mužem ušetala u Kairovu kućitelevizijske kamere, gurajući mikrofon u nečije lice i postavljajući zajedljiva pitanja poput: «Šta mislite o vladi Sjedinjenih Država i njenoj politici na Bliskom istoku?», imam osjećaj da bismo izazvali pridiku. Tokom boravka u Kairu, nisam napuštala svoj običaj da razgovaram o političisa relativnim strancima. Jednom sam započela razgovor o politici sa svojim stanodavcem, koji je iz istaknute kairske porodice iz višeklasne i bilo mu je očigledno neprijatno. Napomenuo je da se on i njegova supruga, oboje fizičari, radije bave svojom profesijom i školovanjem svoje djece, što ih potpuno okupira. A ovo je, ustvari, uglavnom istina koja vrijedi za većinu ljudi u Egiptu i, pretpostavljam, za veći dio islamskog svijeta, izuzev

za Irak, Afganistan i palestinske teritorije gdje ste suočeni sa američkom vojnom moći direktno ili indirektno i gdje je vaš svakodnevni život oblikovan ovom osnovnom činjenicom. Za većinu drugih, Amerika predstavlja apstrakciju i zemlju paradoksa.

Postoji Amerika koja je istinski divna, koja uključuje značajan dio ljudi čija srca pate zbog onih koji imaju manje sreće, koji kritikuju lakomost globalizacije, koji podržavaju svoju vladu kada se ona zalaže za američke ideale i koji je kritiziraju kada ih ugrožava i kompromitira kod kuće i u inostranstvu. Općepoznato je da većina ljudi izvan Amerike obično pravi razliku između američkog naroda i njihove vlade, te da dovoljno razumiju stanje da ne pomiješaju ovo dvoje, i da značajan broj njih cijeni mnoge aspekte američkog društva, ali u isto vrijeme kritiziraju određene postupke u vanjskoj politici koje je usvojila vlada.

Ustanovila sam da su to potvrdili moji mnogi američki prijatelji i kolege koji su nedavno posjetili dijelove islamskog svijeta, posebno Bliski istok. *The Cristian Science Monitor* nedavno je objavio jedan članak o advokatu iz Washingtona, koji sada živi u Damasku, u Siriji, sa ciljem da nauči arapski. Citirali su ovog čovjeka kako kaže: «Boraviti ovdje u Siriji je veoma prosvjetljujuće. Svi Arapi koje sam sreo imaju tu začuđujuću sposobnost da razlikuju Amerikance i američku vlast. Volio bih da sam dobio novčić svaki put kad mi je rečeno: 'Mrzim tvoju vladu, dobro došao u moju zemlju!' To mi daje nadu», nastavio je, «za budućnost istočno-zapadnih odnosa». ⁹¹

Prema tome, smatram da je korisno podsjetiti neke moje prijatelje i sagovornike i u Sjedinjenim Državama i u arapskom svijetu, na ovu osnovnu distinkciju i da to postaje značajnije nego ikad. Također, smatram kako je nužno da obavijestim moje muslimanske prijatelje izvana, da bolje obrazovani Amerikanci ne reagiraju instinktivno prema muslimanima, Arapima i južnim Azijcima i da je veći pristup pouzdanijim informacijama omogućio nijansiranije i sofisticiranije poglede o njihovim zemljama. Uglavnom su oni ne-tako-dobro-obrazovani i loše informirani segmenti američkog društva posebno podložni utjecajima moćnih medijskih glasova koji propagiraju određene stereotype o muslimanima i neprestano prenose sliku nasilnog Bliskog istoka. Isto važi i na Bliskom istoku: bolje obrazovani Arapi imaju mnogo nijansiraniji i potpuniji pogled na Ameriku i Amerikance nego njihovi manje obrazovani zemljaci, i teže da budu više svjesni unutrašnje različitosti u mišljenju unutar pluralističke Amerike.

⁹¹ *Christian Science Monitor*, 10. maj 2005.

Istraživanje koje su proveli Pew istraživački centar za stanovništvo i štampu i Pew forum za religiju i javni život 2004. godine potvrdilo je da postoje određeni trendovi. Prema ovom istraživanju, blizu polovine Amerikanaca smatra da vlada Sjedinjenih Država treba ograničiti građanske slobode američkih muslimana. Istraživanje je također otkrilo da su republikanci i ljudi koji sebe opisuju kao veoma religiozneskloniji podržati ideju ograničavanja građanskih sloboda za muslimane nego demokrati ili ljudi koji su manje religiozni. Istraživači su također otkrili da suispitanici koji posvećuju više pažnje televizijskim vijestima skloniji strahu od terorističkih napada i davanju podrške ideji ograničenja prava američkih muslimana.

Interesantno je da se ovi rezultati veoma dobro slažu sa istraživanjem provedenim ranije od strane Cornell Univerziteta koje je otkrilo, naprimjer, da je 44% ispitanika sklono barem nekim restrikcijama građanskih sloboda američkim muslimanima. Ovo istraživanje je pokazalo da 27% ispitanika podržava ideju da federalna vlada svim američkim muslimanima registrira mjesto boravka, 22% ispitanika skloni su pravljenju rasnih profila kako bi se identificirale potencijalne terorističke prijetnje, a 29% njih misli da tajni agenti treba da se infiltriraju u muslimanske civilne i volonterske organizacije kako bi kontrolirali njihove aktivnosti i priliv sredstava u fondove.

Ovakve loše vijesti nalaze potvrdu unedavno provedenom istraživanju od strane CAIR-a, čije rezultate je objavio *Associated Press*. Pokazalo se «uznemirujuće povećanje krivičnih djela počinjenih iz mržnje u ukupnom broju parnica u vezi s ljudskim pravima». Taj izvještaj pokazao je porast od 49% u kršenju ljudskih prava u 2004. u odnosu na 2003. i porast od 52% u broju incidenata potvrđenih ili osumnjičenih krivičnih djela iz predrasuda počinjenih protiv muslimana. Prema tome, ima mnogo loših vijesti i ove statistike su razlog za glasnu uzbunu.

U drugu ruku, ako se pažljivo ispituju ova istraživanja, postoji razlog za oprezan optimizam. Moguće je čak izvesti važne političke implikacije iz njih. Solidna većina liberalnih demokrata (56%) kažu da imaju pozitivno mišljenje o islamu, dok većina sekularnih i katoličkih Amerikanaca (50% i 43%) imaju pozitivne stavove o islamu, u poređenju sa evangelističkim protestantima i konzervativnim republikancima. Uzevši sve u obzir, izvještaj Pew-a naglašavada mlađi Amerikanci, do 30 godina, imaju pozitivnije stavove o islamu. Četrdeset osam procenata njih kaže da građanske slobode ne bi trebalo da budu ograničene na bilo koji način. Ove važne mikrorazli-

ke pokazuju, više od svega, razliku koju obrazovanje može učiniti u političkim i kulturnim stavovima pojedinaca i čitavih grupa.

Nažalost, Cornell istraživanje ne upućuje na obrazovni nivo ispitanika, što je ozbiljan nedostatak. Ali moguće je pretpostaviti da su liberali, općenito, bolje obrazovani, dosta profinjeniji u svojim pogledima na svijet i prijemčiviji za razlike i različitosti. Sekularno orijentirani i mlađi ljudi također dijele ovaj profil. Odgovori katolika mogu biti objašnjeni time da su crkvena učenja poslije Drugog vatikanskog koncila mnogo više ekumenska, i inkluzivnija nego vjerovanja evangelističkih protestanata. Očigledno, obrazovanje u duhu tolerancije mora ostati vrhovni prioritet. Jasno je šta treba da radimo ako se želimo boriti sa negativnim stereotipima o muslimanima.

I poslije 9/11, i poslije američke invazije na Irak, i poslije Abu Ghraiba, postoje muslimani u islamskim zemljama koji i dalje cijene ono čega je Amerika simbol: cijene političku i ekonomsku slobodu kao i neograničeno poštovanje svačijeg ljudskog dostojanstva i prava. Međutim, Patriotski akt i ograničenja građanskih sloboda za značajan broj američkih muslimana, da ne spominjemo uznemiravanja mnogih neameričkih muslimana, bacili su sjenu na američki ugled. U to nema sumnje. To je pojačalo razočarenje politikom američke vlade kod kuće i vani, koja je pogrešno izjednačena sa općom formom antiamerikanizma. Unutar naših granica posmatrano, možemo se prisjetiti koliko je Amerikanaca (većinom bolje obrazovanih) izrazilo želju da se isele nakon posljednjih izbora. Uspostavljanje razlike između Plavih i Crvenih država dovelo je do polarizacije država duž kulturnih razlika i duž razdvajajućih linija spornih etičkih i moralnih vrijednosti. Moralno otrježnjenje je veoma stvarno.

Šta može sadašnja američka vlada učiniti u vezi s tim? To će zahtijevati dugo, naporno promatranje nesretnog ukidanja građanskih sloboda koje je uzelo maha u ovoj zemlji i koje je okaljalo američko dobro ime. Ova zemlja iskreno je zabrinuta za sigurnost i ima pravo da preduzme djelotvorne sigurnosne mjere, ali bez ugrožavanja bilo čijih osnovnih prava i sloboda, kao građana i ljudskih bića, u ovoj zemlji ili izvan nje. Vladavina zakona ostaje naša najbolja odbrana protiv straha i nesigurnosti.

Jedan dio naših vladinih službenika treba da priznaju da određene američke vanjskopolitičke mjere, posebno u vezi s izraelsko-palestinskim konfliktom ostaju najveći kamen spoticanja da osvojimo naklonost u inostranstvu. Incijativa pokrenuta prije nekoliko godina od strane Pew

Charitable Trust nazvana Project Maps (muslimani Amerikanci u javnoj sferi) dokumentirala je stanje muslimanske zajednice u Americi. Prva sistematski provedena anketa među američkim muslimanima pokazala je da se većina slaže sa aktivnostima koje su poduzele Sjedinjene Države u Afganistanu protiv al-Qaide i Talibana. Kako god, većina također osjeća da američka politika na Bliskom istoku pridonosi neprijateljstvu u inozemstvu protiv Sjedinjenih Država.

Konačno, američka vlada treba biti dosljedna u svojoj podršci demokratiji kritiziranju tiranije širom svijeta, a ne samo kada joj to koristi. Ona ne bi smjela imati - ili predstavljati se da ima - favorite i treba postupati prema svima sa istim standardima ljudskih prava i u skladu sa demokratskim standardima. Kada američki građani, muslimani i nemuslimani, traže da se naša vlada ponaša sve vrijeme u skladu sa najvišim idealima utkanim u naš Ustav, ne bismo se smjeli suočavati sa optužbom koja dolazi sa određenih mjesta da se time potiče antiamerikanizam i dovodi u pitanje naša lojalnost. Upravo zbog toga što smo lojalni i zabrinuti građani, mi moramo nastaviti insistirati na tome da suštinski principi ponašanja, poštenja i jednakog postupanja prema svima pred zakonom budu primjenjivani u svako vrijeme i za sve ljude od strane onih koji upravljaju (vladaju) nama. Kao što je Dale Carnegie rekao, to je jedini način da steknemo prijatelje i utječemo na ljude.

Ova knjiga donosi vrlo korisne i izuzetno neophodne analize stručnjaka i osvrte aktivista o islamofobiji i antiamerikanizmu. Ona je prvo izdanje na tržištu koje se bavi ovim dvjema povezanim globalnim pojavama. Njeni autori, između ostalog, ukazuju na dileme kod definiranja ovih pojmova te prate efekte islamofobije i antiamerikanizma na javno mnijenje u Americi i muslimanskim zemljama. Oni također daju ocjenu medijskog predstavljanja islama i muslimana nakon 11. septembra 2001. godine. Prilozi su utemeljeni na istraživanjima i osobnim uvidima i iskustvima. Neki od autora su vodeći znanstvenici u oblasti bliskoistočnih studija i muslimansko-kršćanskih odnosa, dok su drugi lideri građanskog društva u Americi i muslimanskom svijetu.

Zanimanje za oblike i posljedice islamofobije i antiamerikanizma strahovito je poraslo, naročito poslije terorističkih napada 11. septembra 2001. Međutim, problemi koji se podrazumijevaju pod ova dva pojma imaju mnogo dublje korijene. Da bi se ocijenila veličina opasnosti koju predstavljaju islamofobija i antiamerikanizam, mora se razjasniti njihova suštinu - šta oni jesu, a šta nisu. Kritičko proučavanje islama ili muslimana nije islamofobija kao što ni kritička analiza američke historije i politike nije antiamerikanizam.

Saradnici u ovoj knjizi osuđuju mržnju usmjerenu prema vjerskim zajednicama ili pojedincima samo zato što su muslimani ili Amerikanci. Neko se može ne slagati sa islamom ili nečim što neki muslimani čine a da ne mrzi same muslimane i islam. Isto tako, moguće je suprotstavljati se američkoj politici a da se ne mrzi Amerika kao nacija.

